

Riksdagens protokoll

2005/06:124

Tisdagen den 16 maj

Kl. 13.30 – 16.00

18.00 – 20.50

Protokoll
2005/06:124

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 maj.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att *voteringen fredagen den 19 maj skulle äga rum kl. 13.00.*

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträden

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 21 april och fredagen den 28 april inkommit.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2005/06: MJ59 till miljö- och jordbruksutskottet

2005/06: L29 till lagutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Justitieutskottets betänkanden 2005/06: JuU32, JuU37 och JuU39

Lagutskottets betänkanden 2005/06: LU26, LU29 och LU30

Utrikesutskottets betänkanden 2005/06: UU16 och UU17

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2005/06: SfU10 och SfU14

Socialutskottets betänkande 2005/06: SoU30

6 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 11 maj

AU11 Nya mål i jämställdhetspolitiken

Punkt 1 (Övergripande mål om jämställdhet)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 3 (kd)

Votering:

234 för utskottet

25 för res. 3

21 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 25 m, 36 fp, 23 v, 16 c, 13 mp, 1 -

För res. 3: 25 kd

Avstod: 19 m, 2 fp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (m)

Votering:

173 för utskottet

44 för res. 1

63 avstod

69 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 16 c, 13 mp, 1 -

För res. 1: 44 m

Avstod: 38 fp, 25 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 2 (Andra övergripande frågor om jämställdhet)

1. utskottet

2. res. 5 (c)

Votering:

241 för utskottet

16 för res. 5

23 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 38 fp, 25 kd, 13 mp, 1 -

För res. 5: 16 c

Avstod: 23 v

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 10 (Frågor med anknytning till delmålet om mäns våld mot kvinnor)

1. utskottet

2. res. 23 (c)

Votering:

156 för utskottet

16 för res. 23

107 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 1 kd, 21 v, 13 mp, 1 -

För res. 23: 16 c

Avstod: 44 m, 38 fp, 23 kd, 2 v

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Sven Gunnar Persson (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Styrning och övergripande organisering av jämställdhetspolitiken)

1. utskottet

2. res. 25 (v)

Votering:

214 för utskottet

24 för res. 25

42 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 43 m, 38 fp, 12 mp, 1 -

För res. 25: 23 v, 1 mp

Avstod: 1 m, 25 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 12 (En ny jämställdhetsmyndighet)

1. utskottet

2. res. 27 (m, fp, kd, c)

Votering:

157 för utskottet

123 för res. 27

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 27: 44 m, 38 fp, 25 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU18 Skydd för störningskänslig forskning

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU14 Åtgärder mot svarttaxi m.m.

Punkt 2 (Fullbordande av brottet)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

236 för utskottet

43 för res. 1

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 fp, 25 kd, 23 v, 16 c, 13 mp, 1 -

För res. 1: 43 m

Frånvarande: 24 s, 12 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 7 (Taxameterfrågor)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, m, kd, c)

Votering:

157 för utskottet

123 för res. 2

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 2: 44 m, 38 fp, 25 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU20 En svensk Asienpolitik

Punkt 7 (Burma)

1. utskottet

2. res. 3 (mp, fp)

Votering:

226 för utskottet

52 för res. 3

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 44 m, 25 kd, 23 v, 16 c

För res. 3: 38 fp, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 26 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 maj

JuU25 Bötesbelopp

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU41 En effektivare ordningsbotshandtering

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU10

Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B (prop. 2005/06:132).

*Renovering och
modifiering av
artillerisystemet
Haubits 77B*

Anf. 1 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Denna vecka kommer Sverige att besluta om leverans av ett nytt artillerisystem. Denna fråga har väckt föga uppmärksamhet i massmedierna och i allmän debatt – enligt min mening mindre uppmärksamhet än skattemiljarderna och tillvägagångssättet egentligen motiverar.

Renoveringen och modifieringen av Haubits 77B är ett skolexempel på svensk försvarsmaterielpolitik. Den här politiken vilar på tre underliggande förutsättningar:

För det första kommer hänsynen till försvarsindustrins arbetstillfällen i Sverige alltid att vara politiskt viktigare än själva försvarsförmågan.

För det andra tror sig industri och respektive försvarsgrenar leva i en sorts symbios med varandra; utan flygindustri inget flygvapen och utan flygvapen ingen flygindustri och så vidare.

Många har till exempel förundrat sig över att en modern krigsmakt som den svenska har så få helikoptrar trots att behoven alltid har varit stora i detta glest bebodda och avlånga land. Kanske finns det flera olika förklaringar till detta, men den viktigaste är naturligtvis att vi inte har och aldrig någonsin har haft en svensk helikopterindustri. Men vi har, herr talman, förvisso företag som säljer stridsfordon, artilleri, stridsflygplan och stridsfartyg. Här har det inte funnits några brister, åtminstone inte kvantitativt.

För det tredje lämnar just försvarsmaterielsidan stor handlingsfrihet med avseende på formerna för beställning. Staten behöver inte handla upp i fri konkurrens, vilket gör att man mer eller mindre fritt kan välja vem man vill köpa av. Regeringen kan också mer eller mindre fritt välja vilka uppgifter i anskaffningen som ska vara hemliga. Det som ögat inte ser gräter det ju inte heller över. Med andra ord köper vi nästan alltid svenska särlösningar, och prislappen håller vi hemlig för skattebetalarna.

Folkpartiet liberalerna yrkade på att vi inte skulle beställa de nya kanonerna nu. Skälen härtill var flera. Viktigast var naturligtvis att det på den öppna marknaden redan finns kanoner med de egenskaper som nu efterfrågas. För dessa kanoner är utvecklingskostnaderna redan betalda och de barnsjukdomar som alltid förekommer redan åtgärdade. Bara detta att de redan finns innebär med garanti att de blir billigare och bättre än de kanoner som kanske kan levereras av svensk industri om fem år.

I det här sammanhanget är tillverkningsseriernas längd av utomordentlig betydelse. Sverige är ett litet land med en ständigt krympande insatsorganisation. I dag bedöms vårt behov av artilleri att uppgå till 24 kanoner. Med så få kanoner att fördela utvecklingskostnader på blir styckpriset orimligt högt. Vem skulle komma på tanken, herr talman, att ta fram 24 exemplar av en personbil eller ens ett civilt flygplan?

Försvarsmaterielmarknaden är köparens marknad. Överkapaciteten är enorm. En som köper i stället för att själv utveckla har en helt annan förhandlingsposition. Det räcker med att se på de så kallade motköp som aktualiseras i samband med större internationella affärer.

Lika viktigt är dock att den materiel som det svenska försvaret anskaffar passar med den materiel som används av andra länder. Här har valet av svenska särlösningar inneburit stora problem och kostnader genom åren.

När ÖB nu vill uppgradera ett antal JAS-plan samtidigt som han avvecklar andra beror det bland annat på att våra äldre plan inte kan samverka och kommunicera med flygplan från till exempel Nato. Motsvarande bekymmer finns i princip på alla materielområden.

Men om nu Folkpartiet har rätt i dessa avvägningar, är då regeringen och majoriteten i försvarsutskottet ute och cyklar? Nej, inte alls! Jag har goda skäl att tro att Sveriges försvarsminister starkt reagerade mot det föreliggande förslaget när det första gången kom på hennes bord – liksom Lars Ångström och Miljöpartiet reagerade då frågan i höstas var uppe här i riksdagen. Jag tror att det också finns en del företrädare i högkvarteret som har varit måttligt entusiastiska över det projekt som nu ska beslutas.

Problemet är bara att motstående intressen är starka. Fack och arbetsgivare vill ha produktionen i gång. Delar av försvaret vill ha sina kano-

ner, och övriga vill inte stöta sig. Summan av kardemumman blir att den politiska debatten dör ut. Under tystnad söker blickarna sig mot taket.

Herr talman! Ett enigt försvarsutskott har vid ett par tillfällen efterlyst ett ökat inflytande över viktigare materielbeställningar. Så särskilt mycket har, åtminstone enligt Folkpartiets mening, hittills inte hänt. Men det är viktigt att poängtera att själva förutsättningen för ett sådant inflytande är att partierna här i riksdagen åtminstone någon gång är beredda att säga ifrån. Ännu har vi inte nått dit.

I andra länder, till exempel i USA, är öppenheten och ifrågasättandet mycket friskare. På kongressens hemsida kan man följa alla stora utvecklingsprojekt, tidsramar, leverantörer, prislappar och så vidare. I USA kallas ansvariga industriföreträdare och representanter för försvarsmakten till förhör när det strular till sig. Herr talman! Man skräder inte orden vid de tillfällena.

Jag välkomnar att utskottet har ställt krav, om än otydligt, när det gäller interoperabilitet och att regeringen bör återkomma om de ekonomiska ramarna för projektet överskrids. Detta är steg i rätt riktning men naturligtvis otillräckligt.

Herr talman! Folkpartiet är inte motståndare till jobb i skogslänen. Folkpartiet tycker också att näringspolitik är viktigt. Folkpartiet är inte heller motståndare till att behålla artillerifunktionen inom det svenska försvaret, snarare tvärtom.

Däremot menar vi att både arbetsmarknads- och näringspolitik bör bedrivas generellt och över de anslag som i statsbudgeten finns för ändamålet. Det materielanslag som försvarsutskottet hanterar ska syfta till att skapa bästa möjliga försvar till minsta kostnad.

Vi har objektivt försökt väga projektet Archer mot andra befintliga alternativ och Försvarsmaktens övriga behov. Detta, herr talman, har lett till att vi yrkar avslag på regeringens förslag och bifall till reservationen.

Anf. 2 PETER JONSSON (s):

Herr talman! Först yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen från Folkpartiet, bland annat från Allan Widman.

Herr talman! Omställningen av den svenska försvarsmakten från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar pågår för fullt. Våra soldater och officerare befinner sig vid dagens datum i ett skede där vi alltmer visar vår förmåga att delta i internationella insatser och utveckla ett försvar som med en bred förmåga, kapacitet, nationellt är gott till mycket gott. Det gäller även utvecklingen inom försvarsmaterielområdet.

Herr talman! Det betänkande som vi i dag diskuterar handlar om förmågan vad gäller markstridskrafter. Det gäller att ha ett artilleri som är modernt men som också är anpassat till de soldater och officerare som ska verka inom detta område.

Majoritetens förslag till renovering och modifiering av Haubits 77B-systemet är klart och tydligt en anpassning till den omställning som nu pågår.

Renoveringen och modifieringen av Haubits 77B innebär bland annat att pjäsen uppgraderas och får en bättre skjutprestanda, längre räckvidd och en bättre kompatibilitet gentemot internationell ammunition. Detta skapar alltså en helt ny förmåga hos artilleriet.

Vidare avses väsentliga delar av haubitsen bli monterade på en civil tung Volvo terrängvagn, en så kallad dumper. Detta ger på grund av att det är ett civilt standardfordon en minskad utvecklingskostnad och lägre livscykelkostnader.

För att åtgärda bristerna i skyddet av våra soldater monteras en splitterskyddad hytt på dumpern. Detta ger soldaterna en skyddad arbetsmiljö, ett omfattande ballistiskt skydd, minskydd, brandskydd samt bul-lerskydd. Modifieringen gör också att artilleripjäsen utifrån ett strategiskt, taktiskt och internationellt perspektiv blir mer rörlig och operativ.

Styrande för utformningen har också varit att man ska kunna flygtransportera systemet – i flygplan av typen A400M.

Men det är inte nog med detta. Pjäsenheten kan också transportera sig på egen hand över stora sträckor i en hastighet av 70 kilometer i timmen. Den kommer också att ha en god framkomlighet i svår terräng och kunna göra snabba omgrupperingar, vilket sammantaget ökar den taktiska och stridstekniska rörligheten avsevärt.

Utskottet konstaterar även att de kostnadsuppskattningar som redovisats för utskottet bygger på att Sverige får en utländsk samarbetspartner som delar på utvecklingskostnaderna.

Herr talman! I betänkandet finns det en reservation från Allan Widman och Heli Berg från Folkpartiet. Reservationen är från min utgångspunkt något märklig. Allans anförande här visade nog på detta.

Samtliga partier i denna kammare har varit med på och är förhoppningsvis överens om den omställning som nu pågår inom Försvarmakten. Vi vill att våra soldater och officerare ska ha den allra bästa materiel som finns utifrån de behov som finns både vid internationella operationer och utifrån dagsaktuella och framtida operativa uppgifter.

Men till detta säger Folkpartiet delvis nej eftersom vi i dag inte har anmält artillerisystemet till det så kallade internationella styrkeregistret. Därför bör förslaget om renovering och modifiering av Haubits 77B avslås.

Herr talman! I en tidigare debatt här i kammaren försökte jag ge en mera målade bild av på vilket sätt man medverkar till en förändring. Jag pekade då på jämförelsen med ett tågs framfart. De som tror på den här förändringen kallar jag för lokförarna. De som satt i mittenvagnarna följde liksom bara med men var positiva till det som skedde. De som satt längst bak i vagnarna var väldigt oroliga. De tyckte inte om nyutveckling och drog i handbromsen. Det fanns också de som stod kvar perrongen. För dem hade tåget redan gått.

I en replik efter den debatt vi hade uttryckte Allan Widman: Ja, det var nog han jag menade som satt längst bak och drog i handbromsen.

Det stämde nog då. Men utifrån den lilla debatt vi haft här i dag, utifrån reservationen i betänkandet från Allan Widman och Heli Berg och utifrån Folkpartiets syn på försvarsmaterielutvecklingen är frågan om inte Folkpartiet är det enda partiet som nu håller på att lämna tåget.

Herr talman! Inledningsvis nämnde jag att allt hänger ihop. Det vi gör nationellt i Försvarmakten ska kopplas till vårt ökade internationella engagemang. Det vi använder nationellt ska vi också använda internationellt och tvärtom.

I det sammanhanget och utifrån den inriktningen är inget försvarssystem oviktigt. Grunden är ju att vi utifrån de försvarspolitiska mål som vi

har satt upp och beslutat om här i riksdagen ska ge våra soldater och officerare förutsättningar att uppnå dessa mål med de bästa tänkbara villkoren. Men Folkpartiet håller, som sagt, inte med när det gäller artillerisystemet.

Mot den bakgrunden yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Herr talman! Jag vill slutligen tacka utskottskamraterna för ett gott kamratskap under den gångna perioden.

Anf. 3 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag kan gärna instämma i Peter Jonssons kamratliga hälsning här på slutet.

Om det är så att Folkpartiet hoppar av det där tåget är det mest närliggande skälet att vi förmodligen inte längre har råd att betala biljetten.

Jag blir lite förvånad. För ungefär sex månader sedan var det ett helt enigt försvarsutskott, där bland annat Peter Jonsson ingick, som beträffande det artillerisystem som nu är aktuellt skrev i sitt betänkande:

”Försvarsutskottet kan inte heller bedöma vilka framtida operativa behov som skall tillgodoses. Dessutom efterfrågar försvarsutskottet vilket behov som finns av artilleri i framtida internationella insatser då inga förband är anmälda till internationella styrkeregister ...” Det här är ju en text som också Peter Jonsson ställde sig bakom för sex månader sedan. Vad är det som har fått honom att så radikalt ändra inställning till detta?

Sedan säger Peter Jonsson att det är en självklarhet att Sveriges soldater ska ha den bästa tillgängliga materiel som tänkas kan. Nu är ju inte Sverige ensamt om att framställa kanoner. Sådana framställs av ganska många länder världen över. Som framgår av ärendet finns det flera sådana här haubitsar som har prestanda och egenskaper som motsvarar dem som tas fram genom Archer. Vad är det för fel på de kanonerna? De kanonerna vet vi fungerar. De kanonerna vet vi fungerar också tillsammans med andra länders förband.

Avslutningsvis vill jag ställa en tredje fråga också. När jag var liten lärde jag mig att om man väljer en sak så innebär det ofta att man väljer bort något annat. Vi har inte pratat om prislappen för det här projektet i riksdagen – priset har av regeringen sagts vara hemligt – men jag kan garantera dem som lyssnar att prislappen är hiskeligt hög för det här projektet. Den motsvarar förmodligen den pengasumma som Sverige kanske hade behövt för att stärka vår förmåga till strategiska transporter. Min fråga till Peter Jonsson är: Hur löser vi nu *det* ekonomiskt?

Anf. 4 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Det var många frågor på en gång. Jag tycker att Allan Widman borde ha läst betänkandet noggrant och tittat på både hur utskottet utifrån sin utgångspunkt tog ställning till den information som vi då hade och i samband med det gav i uppdrag till regeringen att återkomma med ytterligare information om på vilket sätt artillerisystemet skulle fungera i den miljö och den internationella förmåga där insatsen måste finnas som helhet i Försvarsmakten. Det underlaget har vi också fått informerat om för oss i utskottet vid ett antal tillfällen, också de ekonomiska bitarna.

Utifrån den utgångspunkten känner sig i dag utskottets majoritet nöjd med informationen när det gäller själva frågan. Däremot påpekar vi att det gäller att vi har ett samarbete med ett annat land för att vidareutveckla systemet så att det på det sättet blir mindre kostnader för vår del. Det finns i betänkandet.

I betänkandet finns också de alternativa lösningar som man har tittat på. Det handlar om en artilleripjäs från Tyskland respektive Storbritannien. Man säger att även under de förutsättningarna att man kan köpa ett av de systemen så att säga över disk – det andra, det brittiska, systemet finns ju inte än – så blir ändå modifiering och renovering av Haubits 77 billigare när det gäller kostnadsskäl. Där finns också en rimlig förklaring till att regeringen har presenterat just förslaget till den modifiering som i dag finns.

Prislappen vill jag inte diskutera eftersom det handlar om affärshemligheter och annat. Det viktigaste här är egentligen detta, tror jag: I samband med de strategiska lufttransporterna kommer vi också att lösa den förmågan när den tiden är kommen.

Anf. 5 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Apropå efterfrågan i internationella insatser: Jag är medveten om att det är på stående fot, men kan Peter Jonsson räkna upp några internationella insatser där Sverige bidrar eller har bidragit genom att artilleriförband har varit den valda lösningen när det gäller understöd till stridande förband? Det hade varit intressant att få veta detta.

När det gäller strategiska transporter har Sverige ett mycket tydligt krav på sig. Vi har antagit utmaningen att vara så kallad *Framework Nation* för Nordic Battle Group. Det innebär att de förmågor som andra länder inte kan bidra med, de måste Sverige bidra med. Och inte nog med detta elände! Vi har dessutom en deadline för det här arbetet som närmar sig i svischande fart. Från dags dato är det ett år och sju månader kvar till Sverige ska kunna ta ansvar för de strategiska flygtransporterna av Nordic Battle Group. Jag är inte säker på att Peter Jonsson har besinnat det fulla ansvar som följer med den här uppgiften, men jag skulle ändå vilja vädja till honom att när han diskuterar materielprojekt i första hand styra tankarna i den riktning där vi har gjort åtaganden gentemot andra länder och där det gäller resurser som är vitala för Sveriges förmåga att kämpa för fred och frihet ute i världen.

Anf. 6 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Vi har under de fyra år som den här mandatperioden omfattat hört diskussioner och debatter med Folkpartiet och Allan Widman där han inför varje fråga, oavsett om det har varit omställning av det svenska försvaret eller om det har varit försvarsmaterielprojekt som pågått, har varit oerhört negativ och skeptisk och inte över huvud taget trott på den utveckling som har skett. Nu har det visat sig att av alla de sanningar som vi har berättat för Allan Widman om – exempel är inriktningen att vi ska klara av att ställa om försvaret från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar och att vi ska se till att ha materiel som fungerar på ett bra sätt i de internationella operationerna – har vi genomfört nästan allt vi har talat om i de debatter vi har haft.

Det gäller nu även haubitssystemet, eftersom hela modifieringen i stor utsträckning utgår ifrån att det, som sades förut, ska vara transportabelt genom att man kan ha artilleripjäsen i A400M, exempelvis. Det gör den mer flexibel och mer möjlig att använda internationellt, om vi så vill. Vi vet ingenting om framtiden och på vilket sätt och med vilken förmåga vi kommer att agera internationellt, men vi ska ha hela förmågebredden klar för oss och kunna använda den. Det är det som vi pratar om när vi säger att hela försvaret måste ha kvar sina förmågor. Man måste ha ett effektivt materieförsörjningsprogram som på det sättet ger förutsättningar för att kunna klara detta.

Till slut tror jag inte att Allan Widman behöver vara orolig för Nordic Battle Group. Har vi åtagit oss en uppgift så kommer Sverige att genomföra den, precis som vi har genomfört de andra internationella operationerna, både förr i tiden och också i framtiden. Där hoppas jag att Allan Widman är trygg och att vi i samband med de beslutet också är överens om vilken inriktning vi ska ta.

Anf. 7 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Ärade ledamöter i kammaren! Åhörarna! Protokollsläsarna! Jag håller med Allan Widman om det han skriver i sin reservation när det gäller artilleriförband i internationella insatser. Låt det stå väldigt klart att det inte hade blivit någon haubitsutveckling om Miljöpartiet själva hade fått bestämma. Det är möjligt att det inte heller hade blivit det om Folkpartiet hade fått bestämma med Allan Widman som försvarsminister. Men nu är det så att Allan Widman inte har fått med sig allianskamraterna på sin reservation, och vi har inte heller fått med oss Väns-tern och regeringen på att inte gå vidare med det här projektet. Både Allan Widman och jag vet att det är så här det är i ett samarbete. Man ger, och man tar. Det är inte lätt, men det är helt nödvändigt. I dag ger Miljöpartiet, och jag återkommer alldeles strax till vad vi har tagit i stället.

Dock hade propositionen, som vi nu diskuterar, sett annorlunda ut om inte Miljöpartiet hade varit med och förhandlat om den – skam vore det väl annars. Nu finns det starka skrivningar om att det till exempel inte blir någon egenutveckling med mindre än att riksdagen får säga sitt först. Propositionen är på det sättet villkorad. Riksdagen har i detta fall makten och inflytandet över materielanskaffningen, precis som vi i utskottet har uttalat och riksdagen slagit fast så många gånger. Miljöpartiet tar dessa inflytandebeslut på allvar. Det är något som vi ständigt driver gentemot regeringen och Regeringskansliet. Vi har också sett till att Regeringskansliet kom till riksdagen och berättade vilka summor det handlade om för den här anskaffningen.

Miljöpartiet fortsätter också envist att försöka få regeringen att prioritera och fokusera när det gäller vad vi ska göra internationellt. Om man gör det så innebär det även att materielbeställningar och verksamhet fokuseras på det som är operativt nödvändigt. Hittills – det ska jag villigt erkänna – har vi haft begränsad framgång med det. Regeringen anser fortsatt att det är viktigare att vara rättvis och inte utesluta i stort sett några förband från att vara internationellt gångbara, vilket i sin tur leder till att industrin och särintressen inom Försvarsmakten kan fortsätta hävda att det är nödvändigt att utrusta alla vapengrenar med dyra materi-

elsystem, eftersom de behövs för den internationella verksamheten. Regeringen väljer därmed hellre att vara rättvis i relation till Försvarsmakten och generös mot industrin än att fokusera på det som verkligen gör skillnad för de utsatta människor som är i desperat behov av hjälp runtom i världen.

Nu till vad Miljöpartiet har på sin pluslista.

På materielsidan, om vi håller oss till den, är det inte bara den stora framgången med Neuron. Vi har också stoppat förslaget att inleda konstruktionsfas för ubåt A26, som skulle ha kostat skattebetalarna 1 miljard kronor de närmaste åren. Likt Neuron saknas det försvarspolitiska operativa behov även av en ny ubåt sedan invasionshotet avskrivits. Utöver detta har vi också satt gröna avtryck i krishanteringspropositionen, skrivelsen om besparingar på försvarets stödmyndigheter samt planeringsanvisningarna till Försvarsmakten inför budgetpropositionen.

Herr talman! Frågan som jag ställer mig när jag läser Allan Widmans reservation är: Hur hårt skulle Widman trycka på gentemot sina borgerliga kolleger i ett samarbete där riktigt ansvar utkrävs och där beslutsfattandet är skarpt? Tror Widman att han skulle få med sig industrikramande moderater och bakåtsträvande centerpartister på att bara köpa från hyllan? Det är en sak att själv skriva en ensam folkpartireservation, men Allan Widman har ju också skrivit under gemensamma reservationer för maktalliansen, där man till exempel skriver att stora delar av försvarsindustrin är hotad på grund av försvarsbeslutet 2004. Hans kollega i alliansen, utskottets ordförande, har ju till och med sagt att vi inte ska skrota eller sälja JAS, som ingen behöver, utan att de hellre ska stå och kosta pengar i något förvar någonstans. Nog hade Widman varit tvungen att kompromissa, alltid, och jag vågar inte tänka på hur de beslut skulle se ut där Widman fått bita i det sura äpplet – inte med sådana samarbetspartner.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkande FöU10.

Anf. 8 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Lars Ångström har helt rätt i att politik är det möjligas konst och att mycket av det som vi tänker fritt och stort till syvende och sist måste monteras in i någon sorts låda med väggar och tak.

Jag är inte säker på att Folkpartiets röst i materielpolitiken skulle vara sämre när det gäller resultatet och påverkan än vad Miljöpartiets röst har varit de gångna åren. Du pekade själv, Lars, på en, tycker jag, lång rad av mindre framgångsrika ingrepp från er sida. Jag har noga följt processen och jag konstaterar att ni har försökt men att resultatet väl har varit sisådär.

Just därför att politiken är det möjligas konst, är det väldigt viktigt att vi för en debatt om de här sakerna. Jag är övertygad om att varenda gång Miljöpartiet tar upp frågorna i Regeringskansliet och varenda gång Folkpartiet skriver en motion eller följer upp med en reservation, rör vi sakerna och tingen i rätt riktning. Därför är detta viktigt.

När det nu är den sista debattdagen för detta riksdagsår för försvarsutskottets räkning och kanske faktiskt den sista för alltid för vissa ledamöter, vill jag ändå säga att jag har uppskattat Lars Ångströms bidrag i den försvarspolitiska debatten.

Till sist måste jag peka på något som är viktigt, och det är skillnaden mellan Miljöpartiet och Folkpartiet när det gäller försvarspolitik. Vi är överens om att behovet av tungt artilleri i internationella insatser är måttligt. Men till skillnad från Miljöpartiet vågar vi inte avskriva möjligheten att Sverige någon gång i framtiden kan hotas militärt av andra makter. Det gör att vi vill att artillerifunktionen ska vara kvar. Det handlar inte om artilleri eller inte artilleri i dag. Det handlar om vilket artilleri och till vilken kostnad.

Anf. 9 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Tillåt mig att rätta Allan Widman. Det är den näst sista diskussionsdagen för utskottet.

Men han har helt rätt i att det finns en skillnad i Miljöpartiets och Folkpartiets försvarspolitiska syn i den bemärkelsen att vi menar att det är viktigt att ta konsekvenserna av den enighet som finns om att invasionshotet inte längre finns, om att prioritera resurserna på de operativa behoven och att i en sådan prioritering ha förmåga och styrka att avveckla sådant som inte behövs, att faktiskt välja bort och inte fortsätta tro att man kan ha allting kvar utifall det om 30 eller 40 år skulle hända någonting. Det blir en ohållbar politik och framför allt en ineffektiv politik som minskar Sveriges förmåga att bidra i internationella sammanhang.

Låt mig slutligen säga att jag önskar Allan Widman lycka till som en möjlig borgerlig försvarsministerkandidat, och jag önskar honom lycka till med att ha ett större inflytande än vad Folkpartiet har haft tidigare på försvarspolitikens utformning. Jag minns någon gång i mitten av 90-talet eller strax innan, då Folkpartiets partiledare Bengt Westerberg väldigt klarsynt uttryckte möjligheten att minska Sveriges militärutgifter. Det var ingen originell idé, för det var ju precis det som hade hänt över hela Europa sedan ett antal år tillbaka. Men han var en av de få i Sveriges riksdag som stod upp och sade detta, vilket tyvärr inte resulterade i någon enda millimeters förskjutning. Därför önskar jag Allan Widman bättre lycka i ett eventuellt borgerligt samarbete i framtiden, som jag hoppas blir i opposition.

Anf. 10 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Efter alla dessa vänligheter känns det på sin plats att som ett fullödigt oppositionsparti återknyta till sakfrågan. Då vill jag kommentera Lars Ångströms senaste inlägg med att 24 kanoner kommer inte om 5, 10 eller 15 år att kvantitativt innebära något för Sveriges försvarsförmåga. Det vi nu köper är inte materiel i första hand. Det vi nu köper är kompetens. Vi köper möjligheten av att kunnandet när det gäller indirekt eld ska finnas med in i Försvarsmaktens framtid.

Jag vet inte om vi egentligen ska diskutera JAS-flygplanen i det här sammanhanget, men eftersom Lars Ångström ändå kastade ut ett kort också i den delen vill jag säga att jag är övertygad om att tiden och ÖB:s tydliga inriktning när det gäller frågan om det svenska flygvapnet kommer att verka i en positiv riktning.

Slutligen när det gäller en framtida avsättning för de JAS-flygplaner som Sverige eventuellt kommer att besluta inte behövs just för använd-

ning i Baltikum kan jag glädja mig åt att Folkpartiet och Miljöpartiet just i den delen är överens.

Anf. 11 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Låt mig säga att vi har diskuterat frågan men inte fattat något beslut om detta.

Vad jag vill påminna Allan Widman om är dock Folkpartiets ansvar för denna gigantiska mängd JAS-flygplan som Sverige nu håller sig med, som vi inte behöver, som militären inte vill ha och som har kostat skattebetalarna 10, 20, 30 miljarder helt i onödan.

Det är sorgligt, tycker jag, att alltför få både partier och riksdagsledamöter som varit med och beslutat om delserie 3 så sent som 1997 inte har förmåga att på något sätt ta ansvar för detta. Här står vi som om en klar blixtnedslag från himlen har slagit ned och säger: Hoppsan, här har vi JAS-plan för 20 miljarder som skattebetalarna har betalat och som vi inte vet vad vi ska göra med. Det är ingen överraskning, utan det är någonting som vi har känt till och som många har varit med och tryckt på knappen för utan att vara beredda att i dag ta ansvar. Med ansvar menar jag inte att man ska utdöma något slags juridiskt ansvar eller ha några utredningar, utan det räcker med att säga att vi hade fel. Det är vad väljarna förväntar sig när det gäller ansvar från politiker. Som politiker ska man kunna erkänna att man faktiskt hade fel och kanske be om ursäkt för att 20 miljarder gick helt i onödan till något som inte behövdes.

Men det finns möjligheter att rätta till detta. Möjligheten att faktiskt ta ansvar finns ju kvar varje dag för dem som har varit med och fattat de här besluten.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 maj.)

10 § Reformerad styrning och förvaltning för försvaret

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU11

Reformerad styrning och förvaltning för försvaret (skr. 2005/06:131).

Anf. 12 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Jag tänkte använda en del av tiden i den här debatten till några reflexioner i anledning av betänkandet. En sådan är inledningsvis att i betänkandet påtalar utskottet för andra gången under det här verksamhetsåret att det är angeläget att vi får fler anslag än för närvarande, vilket skulle förbättra den här kammarens, alltså riksdagens, möjlighet att utöva den makt som är en av kammarens viktigaste makter, nämligen finansmakten.

Med anledning av detta skulle jag gärna vilja fråga försvarsministern, som är närvarande här i kammaren, hur den nuvarande regeringen hantarerar det här uttalandet. Har man för avsikt att göra något i detta avseende?

Herr talman! Skattepengar ska användas effektivt. Det är vår uppgift som förtroendevalda att bidra till en effektiv användning av inbetalda

skattemedel. Varje bortslösad krona är en bortslösad krona för mycket. Den här principen är en viktig del av hur jag förhåller mig till mitt uppdrag som riksdagsledamot. Det var en viktig princip när jag var engagerad i kommunpolitiken hemmavid och det är en viktig princip i mitt arbete med försvarspolitiken. Det är därför ingen högoddsare att jag i dag understryker att Centerpartiet strävar efter att få ut så mycket som möjligt av de pengar som vi satsar på Försvarsmakten.

Ett problem som vi ser i dag är att vi i Sverige har alltför höga fasta kostnader i försvaret, kostnader som går till förvaltningar och staber. Mer pengar måste ut till de verksamheter, de förband, som är satta att försvara Sverige och att försvara och upprätthålla freden i internationella sammanhang. En titt på våra nordiska grannar är fullt tillräcklig för att förstå att vi i Sverige inte använder pengarna tillräckligt kostnadseffektivt. De, alltså våra nordiska grannar, har såväl nationellt som internationellt fler förband insatta än vi har i Sverige. Det har de trots att de har betydligt lägre anslag. Därför är vi principiellt positiva till att regeringen lägger fram förslag om förändringar avseende hur försvaret ska styras och förvaltas. Pengar måste helt enkelt fördelas på ett annat sätt, fördelas om.

Herr talman! När vi, partierna i alliansen, försökte förhandla fram en bred försvarsuppgörelse under 2004 hade vi insatsförmågan i fokus. Nu vet alla att försvarsuppgörelsen aldrig blev någon bred försvarsuppgörelse utan att den snarare utvecklades till ett gisslandrama, där vänsterpartister och miljöpartister dikterade villkoren för regeringens försvarspolitik. Det har lett till att försvars- och EU-motståndare bestämmer hur det svenska försvaret ska utvecklas – eller inte utvecklas.

Det är tydligt att den grundläggande basen för försvarsbeslutet 2004 har havererat, och jag är inte förvånad. Detta kan leda till att förstärkningen av insatsförmågan uteblir och att försvarets komplicerade omställning försenas. Problemet är att förslagen som regeringen lägger fram innebär att pengarna omfördelas för sent. De föreslagna besparingarna görs inte i tid, och pengarna riskerar att inte komma i tid så att vi uppnår de uppsatta målen 2008. Detta leder alltså inte till att vår insatsförmåga stärks, vilket var avsikten och grunden i försvarsbeslutet 2004.

Herr talman! Jag nämnde tidigare den omställning som försvaret genomgått och fortfarande genomgår. Under hela den politiska processen i detta arbete har vikten av god analysförmåga understrukits av många, inte minst experter på området, analysförmåga rörande utvecklingen i vårt närområde och i andra delar av världen.

Kanske är detta det allra viktigaste att upprätthålla framöver med vårt nuvarande försvar, att vi vet vad som händer när det händer. Sverige måste ha en god kompetens för att inhämta och analysera information avseende vad som sker runtomkring oss. Det är nödvändigt för att försvaret ska kunna följa den säkerhetspolitiska utvecklingen. Hotbilderna är föränderliga, och försvaret måste vara kapabelt att följa med när förändringar sker. Detta är något vi måste försäkra oss om när omfördelningar av pengar görs. Analysförmågan är Försvarsmaktens kikare ut mot omvärlden och i omvärlden. Den kikaren är en vital pusselbit i Sveriges försvarsförmåga.

Herr talman! När man talar om styrning av Försvarsmakten börjar diskussionen i riksdagen. Riksdagens insyn och möjlighet till uppföljning är av största vikt för en god styrning av den här myndigheten såväl som

de andra myndigheterna. Riksdagens beslut ligger till grund för försvarets utveckling. Det är därför viktigt att stärka riksdagens finansmakt. Detta kan bland annat ske genom tydliga anslag och utvecklade syften kopplade till dessa. Med anledning av detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 13 KARIN ENSTRÖM (m):

Herr talman! Skrivelsen som dagens betänkande behandlar bygger ju i sin tur på två stora utredningar. Den första är Försvarsförvaltningsutredningen, den så kallade FFU. Den andra är utredningen om styrningen av försvaret, och den kallar vi i dagligt tal för Försvarsstyrningsutredningen. Båda de här utredningarna har debatterats livligt, både inom Försvarsmakten och i totalförsvarets myndigheter – förändringar och besparingar. Här i kammaren ska vi i dag inte ta ställning till alla de detaljförslag som finns i de båda utredningarna utan betänkandet behandlar skrivelsen i stort. Jag tänkte i mitt korta anförande koncentrera mig på två områden. Det är styrningen och de föreslagna besparingarna, eller ”kostnadsminskningarna”. Det låter lite snällare när man säger så.

Vad gäller styrningen, som utskottets ordförande har varit inne på, kan man utläsa av betänkandet att försvars- och finansutskotten vid många olika tillfällen har uttalat sig, betänkandet tar upp exempel från så långt tillbaka sedan som 1995, om hur man ska kunna förbättra riksdagens insyn, styrning och uppföljning på Försvarsmaktens och försvarets områden. Det vi i Allians för Sverige vill framhålla är att riksdagens finansmakt måste förstärkas ännu mer. Då är en ökning, och kanske förändring, av anslagen nödvändigt. Utskottet uttalar sig i den riktningen, men vi vill trycka på regeringen ännu mer när det gäller detta.

Styrningen av försvaret måste göras både på lång och kort sikt. När det gäller till exempel materielprojekt bemyndigar ju riksdagen regeringen att fatta beslut som binder upp riksdagen för mer än ett år, ibland för väldigt många år framöver. Inte minst JAS-projektet visar väl på det. Det här måste man ta hänsyn till vid uppdelning av anslagen. Vi har nu frångått de fleråriga försvarsbesluten, men allt kan ju inte beslutas och planeras bara på ettårsbasis. Man kanske bör tänka över en gång till hur planeringen faktiskt ska genomföras.

Herr talman! Nu kommer vi in på besparingarna, eller kostnadsminskningarna. De föreslås ligga på ca 2 miljarder kronor, och det tror vi är nödvändigt för att vi ska kunna nå de uppsatta målen. För att få en större uteffekt måste man minska kostnaderna kopplade till ledning och förvaltning. En mindre, krympande, insatsorganisation ska och kan ju inte bära ett oproportionerligt stort och tungt huvud. De fasta kostnaderna måste minskas för att ge utrymme för insatsförbanden och de nationella förbanden. Men den här anpassningen av huvudet till kroppen har visat sig vara svårare, och kanske dyrare, än beräknat. Och det tar tid. Det vi i Allians för Sverige är oroade för är att de här besparingarna inte kommer att få effekt i tid.

Därför har vi föreslagit att den verksamhet som ska avvecklas organiseras i en avvecklingsorganisation. Det skulle kunna underlätta arbetet med att få in rätt personal och rätt materiel till den nya organisationen, och, förhoppningsvis, troligen också minska kostnaderna snabbare.

Om dessa besparingar eller kostnadsminskningar inte uppnås fram till 2008 är risken stor att hela omstruktureringen försenas. Risken är också stor att det i så fall blir den lilla delen rörliga kostnader, nämligen förbandsverksamheten, som blir lidande. Då får vi ännu mindre effekt för pengarna.

Herr talman! Jag står självfallet bakom de båda reservationer som Allians för Sverige har, men för att vinna tid vid omröstningen yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 14 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Jag vill gärna instämma i att det råder en bred politisk enighet när det gäller den interna omställningen av Försvarsmakten, och som nu ligger under riksdagens lupp. Emellertid delar jag de farhågor som Eskil Erlandsson uttryckt om att kon kommer att dö medan gräset växer. Vi har nu drygt ett och ett halvt år kvar av denna försvarsbeslutsperiod, och de 2 miljarder som skulle överföras från byråkrati till insatsorganisation väntar insatsorganisationen fortfarande på.

Någonstans utmed vägen uppstår naturligtvis en intressant frågeställning. Den bör i första hand riktas till vår försvarsminister. När leveranserna av nya friska pengar till insatsorganisationen inte kommer, vad kommer då att prioriteras? Är det de uppgifter som vi i försvarsbeslutet gav till Försvarsmakten om en ökad internationell förmåga eller är det budgetöverenskommelsen med stödpartierna?

Herr talman! Om resurserna inte kommer i tid är det regeringens ansvar. De har att förverkliga, genomföra och iscensätta det försvarsbeslut som riksdagen fattat. Samma sak gäller för övrigt de fördyringar som vi nu upplever inom utlandsstyrkan och som så att säga arbetar i andra ändan för att uppgiften blir allt svårare. I början av den här mandatperioden kostade en soldat insatt i utlandsstyrkan ca 1 miljon kronor per år. Nu närmar vi oss 2 miljoner kronor för samma resurs. Följden blir naturligtvis att vi kanske bara får ut hälften av de två bataljoner samt några mindre insatser, som Sverige skulle kunna klara av enligt försvarsbeslutet 2004.

Jag är glad att det inom alliansen finns en bred enighet om att röra sig från plikt mot frivillig rekrytering. När de internationella insatserna står i fokus blir pliktsystemet alltmer irrelevant. När plikten infördes hade det sin grund i att vi behövde få ett ordentligt nationellt försvar, ett invasionsförsvar. I dag hotas inte Sverige, åtminstone inte för tillfället och inom överskådlig tid, av militär makt. Därmed är grunden för pliktsystemet enligt Folkpartiets mening i princip borta.

Det är stötande att unga män i Sverige fortfarande år 2006 vid hot om frihetsberövande tvingas genomföra militär utbildning. Det leder till personliga tragedier för unga värnpliktiga, till en belastning på rättsväsendet och har ingen motsvarande nytta för Försvarsmakten. Vi tror att om Försvarsmakten fick ta ett större ansvar för rekryteringen skulle de problem som för enskilda värnpliktiga består i skillnaden mellan dröm och verklighet försvinna eller i vart fall bli mindre.

Jag vill också ta upp en frågeställning som ännu inte varit uppe i debatten. Det handlar om Fortifikationsverket. De har i princip monopol på att vara hyresvärd åt Försvarsmakten och har haft det monopolet under lång tid, sedan mitten av 90-talet. Eftersom det inom varje monopol ofta

blir dyrt för den som ska konsumera monopolets tjänster brukar vi, när vi tvingas konstruera monopol, kombinera detta med en självkostnadsprincip, åtminstone inom offentlig sektor.

År 2002 gjorde Riksdagens revisorer en översyn av Fortifikationsverket. Det visade sig då att Fortifikationsverket i sin kassa hade samlat ihop lite drygt ½ miljard. Pengarna låg där och väntade passivt på att någon skulle komma åt dem. Riksdagens revisorer blev upprörda över detta eftersom de ansåg att riksdagen i sitt beslut hade uttalat att självkostnadsprincipen skulle gälla. Trots kritiken från revisorerna dröjde det inte många månader förrän överskottet på ½ miljard drogs in till statskassan.

Om man går in och tittar i Fortifikationsverkets årsredovisning för 2005, alltså den som blev tillgänglig under våren, framgår det att kassan i Fortifikationsverket nu uppgår till närmare 1 miljard, det vill säga dubbelt så mycket. Enligt regeringens regleringsbrev ska även det överskottet periodiskt sändas in till Finansdepartementet. Eftersom ministern är i kammaren i dag vill jag fråga henne vad riksdagen behöver göra för att regeringen ska följa uttalandet om tillämpning av självkostnadsprincipen. Om den situation som i dag är fortsätter innebär det att Försvarsmakten mjölkas i alla ändrar. De öppna sparbetingen kombineras med mindre synliga sparbetning.

Slutligen, herr talman, har vi inom alliansen uttryckt förvåning över att inte alla delar av totalförsvarsmyndigheterna nu drabbas av konkreta besparingar. Två myndigheter – i det ena fallet är det endast en del av en myndighet – två enheter, som inledningsvis inte alls kommer att beröras är den militära underrättelsetjänsten, Must, och Försvarets radioanstalt, FRA.

I fråga om Must är det svårt att veta särskilt mycket om ekonomin. När försvarskommittén besökt denna enhet i Försvarsmakten och frågat hur många som arbetar där har vi inte ens fått svar på den frågan. Än mindre har vi någon god insyn i deras ekonomi.

När det gäller Försvarets radioanstalt är det lite mer öppet. Tittar man i budgetförslaget för innevarande år vad gäller FRA kan man konstatera att myndigheten alls inte drabbas av några sparbetning under beslutsperioden. Tvärtom har anslaget ökat både i fast och i löpande penningvärde, åtminstone sedan 2004. Det är rätt anmärkningsvärt med tanke på att det nu skulle bli mer pang för pengarna.

Med hänsyn till den kritiska tidsfaktorn borde enligt vår mening även dessa myndigheter, FRA och Must, redan inledningsvis tilldelats åtminstone ett mindre, generellt sparbetning, inte minst med tanke på att andra totalförsvarsmyndigheter drabbas av besparingar i storleksordningen 30–40 %.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 2.

Anf. 15 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Det gläder mig att försvarsministern är i kammaren. Förhoppningsvis innebär det att vi får svar på våra funderingar och frågor.

Det svenska försvaret har under de senaste åren genomgått en kraftig omstrukturering från att ha varit ett klassiskt invasionsförsvar till att bli ett modernt insatsförsvar. Försvaret har blivit betydligt mindre, enligt många mening alldeles för litet. Förhoppningsvis – vi kan i alla fall nära

den förhoppningen – har försvaret blivit vassare för att på ett bra sätt kunna medverka vid och delta i internationella insatser och hjälpa till att bygga och värna freden i världen.

Försvarets uppgift har förändrats. Det direkta militära hotet är inte särskilt stort mot vårt land i dag. Ett militärt anfall mot Sverige från någon annan stat är inte troligt inom de närmaste åren, även om den senaste veckans signaler från Rysslands ledare Putin om upprustning kan väcka lite oro.

Freden är kanske inte så självklar som vi ofta tycks tro. Samtidigt förstår vi alla att terrorhotet och terrorismen kan drabba även oss. Med ett ökat engagemang internationellt ökar också terrorhotet mot Sverige. Varför skulle vi vara mer skonade än andra länder? Det är naivt att tro något annat.

Herr talman! För oss kristdemokrater är det självklart att när Försvarets kostym krymper behöver också försvarets stödmyndigheter anpassas. Vi motsätter oss inte kravet på att stödmyndigheternas kostnader måste minska. Utredningens förslag på en minskning med 2 miljarder kronor fram till år 2008 är enligt vår mening rimlig.

Med ett ökat internationellt engagemang behöver resurser tillföras den operativa verksamheten. Däremot har vi synpunkter på i vilken takt, på vilket sätt och i vilka myndigheter som reduceringen ska ske, därav våra reservationer tillsammans med övriga partier i alliansen.

Kristdemokraterna har under många år krävt att antalet anslag inom utgiftsområde 6 måste öka för att ge riksdagen större möjlighet att utöva sin finansmakt. Vi har som den minnesgode vet bland annat föreslagit att det tydligt måste framgå av budgetunderlaget hur stort anslaget för internationella insatser är.

Man kan visserligen läsa av att så och så mycket är avsatt. Men om det blir fler insatser ute i världen måste man tillföra medel. Om anslaget för internationella insatser alltid ska belasta förbandsverksamheten på anslaget 6:1 eller materielanslaget 6:2 blir det näst intill omöjligt för Försvaretsmakten att på ett fullgott sätt genomföra till exempel övningsverksamheten. Vi delar utskottets uppfattning att fler anslag är ett måste.

Herr talman! Sverige förvaras inte av staber och förvaltningar hur stora de än är. Det fasta kostnaderna för dessa behöver reduceras för att ge bättre ekonomiskt utrymme för såväl insatsförbanden som de nationella förbanden. Det är enligt vår mening viktigt när vi skickar ut styrkor på internationella uppdrag – och det gäller också de som är kvar på hemmaplan – att de är väl utrustade, förberedda och grundligt övade.

Herr talman! Att reducera en verksamhet tar tid. Det medför oftast också kostnader. Verksamheterna måste ges rimlig tid att anpassa sig. Enligt vår mening finns ett behov av någon form av avvecklingsorganisation, som också Karin Enström har framfört här, för att på bästa möjliga sätt uppnå kostnadsminskning utan att hamna i en ohanterlig situation.

Herr talman! När försvaret minskar ökar behovet av bra omvärldsanalys och en väl fungerande underrättelsetjänst för att bibehålla god beredskap. Allan Widman nämnde detta och de undantagna sparkraven. Det är viktigt att vi tänker till när det gäller underrättelseverksamheten. De flesta länder i världen har insett att en god underrättelseverksamhet är ett måste.

President Bush, premiärminister Tony Blair och många andra ledare har insett att deras underrättelsetjänster är gammalmodiga och behöver moderniseras. En väl fungerande underrättelsetjänst är inte någonting negativt som somliga tycks tro. Det är tvärtom en tillgång för landet.

Det är viktigt att vi i Sverige besitter god kompetens att analysera utvecklingen i vårt land, i vårt närområde och i omvärlden. För att kunna göra det krävs en grundläggande förmåga att inhämta, bearbeta och förstå olika kulturer, politiska förändringar, ekonomisk och teknisk utveckling men också relationer mellan såväl enskilda nationer och grupper i olika nationer.

Några sådana exempel är utvecklingen i Mellanöstern, i Ryssland, i Asien och i Afrika. Det är viktigt att vi tar vara på den kompetens som redan finns i Försvarsmakten, exempelvis i FOI, och inte splittrar verksamheten på flera myndigheter. En bra samordning mellan de olika aktörerna är viktig för att uppnå största möjliga effektivitet.

Herr talman! I det här sammanhanget vill jag också understryka vikten av att vi på politisk nivå bygger broar mellan folk och kulturer och visar respekt och förståelse för varandra och inte ägnar oss åt isolering av något land. Att ställa sig vid sidan om och anse sig som klokare än andra är bara högmod. Högmod går alltid före fall, enligt böckernas bok. Dialog är alltid bättre än isolering oavsett vilket land det gäller.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag beröra mönstringsförfarandet och uttagningen av värnpliktiga. Uttagning och placering genom värnplikt är väl inarbetat och förankrat i samhället. Värnplikten är inte minst viktig för att behålla folkförankringen. Däremot har erfarenheten visat att uttagningarna efter mönstring inte alltid har varit de bästa.

Många, inte minst kvinnor, som har inmönstrat och börjat sig utbildning hoppar av efter en tid. Det har varit ett antal tidningsreportage uppe i Norrbotten som har visat att det är många fler av kvinnorna som hoppar av från sin utbildning än vad vi har förstått tidigare.

Försvarsmakten måste enligt min mening ta ett större ansvar för mönstring och rekrytering och utveckla metoder för att rekrytera lämpliga personer, såväl kvinnor som män, för de olika uppgifterna. Det är bra att överbefälhavaren efter tidningsserien har flaggat för att han kommer att initiera en utredning i den här frågan.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 under punkt 2. Jag vill också passa på tillfället, eftersom det här är den sista försvarsdebatten för mig och den sista debatten här i talarstolen sedan jag började år 1998, att tacka talmännen för att de har tålt min tornedalska röst och alla mina meddebattörer för att de har förstått mig, kanske inte helt och till fullo, men i varje fall delvis. Jag tackar för en trevlig tid här i Sveriges riksdag. (Applåder)

Anf. 16 BERIT JÓHANNESSEN (v):

Herr talman! Det här betänkandet bygger på den skrivelse som regeringen har lämnat, *En ändamålsenlig styrning och förvaltning för försvaret*. Den är framtagen i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag anser att dessa frågor är oerhört väsentliga. Det handlar om hur vi ska kunna minska den överbyggnad som finns till förmån för operativ verksamhet och också hur riksdagen ska kunna styra bättre. Det är myck-

et viktiga frågor. Vi ser fram emot de förslag som kommer framgent mer konkret.

Vi står bakom detta med ett undantag, och det är det som jag ska inrikta mig på. Det gäller förslaget om mönstringsförfarandet, där det föreslås att Pliktverket ska kunna ta del av Rikspolisstyrelsens belastningsregister *innan* man kallar de uppskattningsvis 25 000 mest lämpade till mönstring i traditionell mening. Utskottet har inte haft något att säga mot detta.

Vi i Vänsterpartiet värnar om den allmänna värnplikten eftersom den garanterar folklig förankring och hög kvalitet. Men naturligtvis måste antalet värnpliktiga stå i proportion till det säkerhetspolitiska läget. Och vi avvisar alla förslag och inriktningar i steg mot en yrkesarmé eftersom den demokratiska förankringen i försvaret skulle gå förlorad och personalförsörjningen dessutom skulle bli mindre kostnadseffektiv.

Vi vill även se att totalförsvarsplikten blir könsneutral. Ni har sett och hört mig i den här talarstolen – jag tror att det är 50 gånger – då jag har talat om och understrukt behovet av detta. Vi från Vänsterpartiet beklagar att regeringen och riksdagsmajoriteten inte ser behovet av en könsneutral totalförsvarsplikt som skulle ge en jämnare könsfördelning inom Försvarsmakten på sikt. En jämnare könsfördelning är faktiskt förutsättningen för försvarets legitimitet i samhället och möjligheten att förtjänstfullt delta i fredsfrämjande insatser.

Men nu är det i alla fall ingen som ifrågasätter kvinnor i försvaret. Det var det förut. Det var inte så väldigt länge sedan som vi fick höra det. Det är inte heller någon som ifrågasätter behovet av kvinnors kompetens i Försvarsmakten. Men det är inte heller någon som ifrågasätter att vi måste ha nolltolerans mot sexuella trakasserier, vilket är en grundförutsättning för att kvinnor och män ska ha en bra arbetsmiljö och vara trovärdiga.

Trots att vi värnar om totalförsvarsplikten inser vi att det finns behov av en ökad rationalitet och ökad hänsyn när det gäller frivillighet i mönstringsförfarandet. Och det nya rationaliserade mönstringsförfarandet kommer att bestå av en första webbaserad uttagning för en årskull på ca 55 000 män och de kvinnor som söker sig dit.

Detta förslag innebär nämligen också att man faktiskt aktivt uppmanar fler kvinnor att söka värnpliktsutbildning. Det är mycket bra. Om vi nu inte har fått en könsneutral mönstring, försvarsministern, har vi åtminstone fått en möjlighet att få in fler kvinnor i försvaret på detta sätt. Det är så många kvinnor som faktiskt aldrig kommer på tanken att söka och att mönstra. Så detta är bra.

Vid den här första webbaserade uttagningen ska ca 25 000 tas ut och kallas till den traditionella mönstringen. Och det föreslås att Pliktverket ska kunna ta del av Rikspolisstyrelsens belastningsregister *innan* man kallar till mönstring. Man ska alltså ta reda på vad som eventuellt står om dessa personer i belastningsregistret innan de kallas till mönstring. Syftet är att gallra bort en del redan innan de infinner sig personligen på mönstringskontoren. Man uppskattar att besparingen blir 10 miljoner kronor. Vi tror inte på det. Vi anser att detta är integritetskränkande. Besparingen kan inte ställas mot den systematiska integritetskränkning som det innebär att kontrollera belastningsregistret när det gäller en så stor del av befolkningen varje år.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att det är viktigt och rimligt att kräva att värnpliktiga inte har begått allvarliga brott. Det är inte det som vi talar om. Men för närvarande tillåts Pliktverket att kontrollera belastningsregistret för de 8 000–10 000 som tas ut efter mönstringsförfarandet. Dagens förfarande innebär också att man kan göra en individuell helhetsbedömning av dem som blivit uttagna till värnplikt avseende brottets art, tidpunkt och om brottet har begåtts vid upprepade tillfällen. Denna individuella bedömning baseras på en helhet som kommer att gå förlorad om det föreslagna rationaliserade mönstringsförfarandet går igenom när det gäller kontrollen i belastningsregistret.

Mot bakgrund av att de mönstrande är ungdomar är det extra allvarligt att regeringen föreslår en så systematisk utsortering baserad på uppgifter i belastningsregistret. Dagens förfarande är mer barmhärtigt eftersom man inte sorterar ut ungdomar på ett tidigt stadium och även gör en individuell bedömning.

I belastningsregistret registreras alla lagförda brott. Alla medborgare i detta land har alltså rätt att begära utdrag ur belastningsregistret om sig själva. Och vissa myndigheter som Pliktverket har rätt att ta del av belastningsregistret under vissa omständigheter. Även vissa arbetsgivare har rätt att kräva utdrag ur belastningsregistret. Det har vi fattat beslut om i riksdagen. Det handlar till exempel om skola och barnomsorg.

Men nu kräver också många arbetsgivare och hyresvärdar slentrianmässigt att en arbetssökande eller bostadssökande själv ska uppvisa ett utdrag från belastningsregistret för att få ett jobb eller en bostad. Detta är inte olagligt, men det var inte syftet med de regler som finns i dag. Och många fackförbund är faktiskt oroade över denna utveckling som gör att personer som är dömda för brott har oerhört svårt att komma in på arbets- och bostadsmarknaden. Och den ökade användningen av belastningsregistret försvårar tillvaron för personer som allra mest behöver komma tillbaka till samhället och rehabiliteras.

Skrivelsen och därmed regeringens förslag till utökade befogenheter för Pliktverket att kontrollera belastningsregistret när det gäller dessa 25 000 måste ses mot bakgrund av denna trend så att vi får en helhetssyn.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 3.

Anf. 17 ÅSA LINDESTAM (s):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande *Reformerad styrning och förvaltning för försvaret* och avslag på samtliga reservationer.

Utskottet tillstyrker att kraftfulla åtgärder vidtas för att genomföra besparingar inom stabs- och förvaltningsverksamheterna och att resurser överförs till kärnverksamheten, det vill säga den verksamhet som finns vid armé-, marin- och flygförband samt för den fredsfrämjande verksamheten.

I ett tidigare betänkande från utskottet har det uttalats att fler anslag än för närvarande förbättrar riksdagens möjligheter att utöva sin finansmakt och att bestämma hur medlen för det militära försvaret ska användas. Det betyder att den budget som riksdagen beslutar att försvaret ska förfoga över ska delas upp på fler poster för att riksdagen tydligare ska kunna följa att Försvarsmakten genomför det som riksdagen har beslutat. Regeringsformen reglerar riksdagens finansmakt. Regeringen avser att

återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2007 med en tydligare redovisning av budgeterade utgifter under respektive anslag och också med ett förslag till framtida anslagsstruktur.

Prot. 2005/06:124
16 maj

Pengar är makt. Det har alltid varit ett utmärkt styrmedel. Försvarsmakten styrs dels genom anslag där budgeten anges, dels genom avgiftsfinansiering. Det sistnämnda bör fortsatt användas inom försvaret. Däremot ska fördelningen mellan anslag och avgift ses över när det gäller Totalförsvarets pliktverk. Totalförsvarets forskningsinstitut och deltagandet i den internationella verksamheten inom försvarsmateriel- och forskningsområdet bör i stället finansieras via anslagsmedel direkt till myndigheten.

Dessutom bör riksdagen få en resultatredovisning. Den borde lämnas i samband med de säkerhetspolitiska kontrollstationerna. Det kan också vid särskilda tillfällen finnas möjlighet att lämna över ytterligare redovisningar vid behov.

Kostnadsminskningar till ett belopp av 2 miljarder kronor ska genomföras i förvaltningarna.

Herr talman! Regeringen anser att Högkvarteret är förhållandevis stort eftersom antalet insatsförband har minskat, även i förhållande till den grundorganisation som finns i dag och hur den ska styras och följas upp. Högkvarterets kostnader ska reduceras med 250 miljoner kronor. Detta kan uppnås genom minskade personalkostnader, minskade driftskostnader och minskad lokalhyra. Det borde också ske en samlokalisering mellan Högkvarteret och Försvarets materielverk.

Personalrotationen, alltså den ordningen att man byter tjänster, borde minska i Högkvarteret. Den genomsnittliga tjänstgöringstiden borde förlängas till ungefär sex år.

Kostnaderna för Totalförsvarets forskningsinstitut och Försvarshögskolan borde också minska med ungefär 500 miljoner kronor. Här berörs forskningsverksamheten, teknikutvecklingen, direktstödet, övning, studier och provningsverksamhet. Därför borde en noggrannare prioritering av verksamheten göras så att den inriktas mot det framtida försvaret. Ett rådgivande organ bör inrättas så att Försvarsmakten bättre kan styra myndighetens förmåga till forskning. Rådet bör ges en självständig ställning och sammansättning.

Den samlade underrättelseverksamhetens och säkerhetstjänstens organisation och struktur bör ses över i syfte att utveckla formerna för och innehållet i inriktning, styrning och finansiering. Kostnaderna för detta bör också minska med ungefär 100 miljoner.

Försvarsmakten och Fortifikationsverket ska ses över i syfte att effektiviseras. Här förväntas också kostnaderna sjunka.

Totalförsvarsplikten ska utvecklas mot en stegvis mönstring inom ramen för dagens lagstiftning. Vi vill självfallet att fler kvinnor aktivt ska uppmannas att genomgå antagsprövning. Den manliga delen bör också i ett första skede tas ut genom urval. Därefter ska de bedömas klara kraven för en lång grundutbildning för att kallas till mönstring. Den ska också ske stegvis. Här förväntas anslaget minska med 100 miljoner.

Materielprocessen bör vidareutvecklas för att anpassas till insatsförbanden och deras behov. Därför måste en ändrad ansvarsfördelning mellan stat och industri genomföras. Industrins roll bör bli mer betydande då deras åtagande blir större och statens roll minskar. Kostnaderna för Försvarets materielverk bör minska med 900 miljoner kronor, varav 700 till och med år 2008.

Förändringarna för berörda myndigheter är stora och ska genomföras på relativt kort tid. Medlen som frigörs ska gå till operativ verksamhet. En närmare redovisning av myndigheternas syn på omställningsarbetet och på eventuella avvecklingskostnader ska redovisas för regeringen som en del av budgetunderlaget för 2007.

Herr talman! Jag yrkar fortsatt bifall till utskottets förslag.

Anf. 18 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Årade ledamöter i kammaren! Försvarsministern! Åhörare och protokollsläsare! Försvarsutskottets ordförande Eskil Erlandsson inledde den här debatten med att säga att Miljöpartiet dikterar villkoren för svensk försvarspolitik. Det är möjligt att man kan lockas att tro det när man ser de oerhört stora förändringar som har skett de senaste åren. Vi har gått ifrån ett förrådsställt invasionsförsvar med 700 000 mobiliserbara personer till ett insatsförsvar med ca 30 000 personer. Vi har minskat antalet förband med 90 %. Vi har gått ifrån att ha utbildat över 40 000 värnpliktiga till att utbilda 8 500. Tidigare utbildade vi befäl för 1 000 bataljoner, och nu organiserar Försvarsmakten ett 50-tal bataljoner.

Men att tro att de här förändringarna bara skulle bero på Miljöpartiet och att det är Miljöpartiet som dikterar villkoren för regeringens försvarspolitik är kanske lite väl magstarkt. Omvärldsförändringarna har gjort det omöjligt att blunda för nödvändiga förändringar också i Sveriges försvar. Det är en insikt som, om än senkommen, har nått andra partier i Sveriges riksdag också. Så det är kanske inte ett riktigt påstående.

Däremot är det riktigt att den borgerliga maktalliansen stuttit på bakhassorna under den här processen med framför allt Moderaterna och Centerpartiet som de verkliga bromsklossarna. De har kramat såväl industri som regementen runtom i landet.

Herr talman! För bara någon vecka sedan hörde vi försvarsutskottets ordförande i Sveriges Radios Ekosändning säga att JAS-planen – trots att de nu är alldeles på tok för många som ingen vill ha, inte ens Försvarsmakten – inte ska skrotas eller säljas. De ska vara kvar. Även om de kostar pengar ska de stå någonstans och samla damm. Det är en syn som på något sätt är karakteristisk för mycket av de borgerliga partiernas tidigare försvarspolitik.

Vi har också hört kritik mot den socialdemokratiska och miljöpartistiska försvarsuppgörelsen 2004 som i stort innebar att vi avvecklar invasionsförsvaret då det inte längre finns något invasionshot och har ambitionen att fördubbla Sveriges förmåga till internationella insatser.

Det var också i det här kritiserade försvarsbeslutet som det låg med en översyn av stödmyndigheterna. Vi såg att medan vi har minskat på en lång rad olika områden som jag nyss nämnde, har kostnaderna för stödmyndigheterna ökat. Den utredning som tillsattes till följd av vårt gemensamma försvarsbeslut 1994 ledde till den proposition som vi nu debatterar och som innebär att vi ska besluta om att minska stödet till stödmyndigheterna med över 2 miljarder kronor. Det är pengar som i stället ska gå till kärnverksamhet och fredsfrämjande verksamhet.

Det här bakhasefenomenet som vi bara upplevt genom att man har velat bevara regementen och sagt ”lägg inte ned på vår ort utan någon annanstans”, finner vi också här. Det är samma fenomen när man inte vill göra sig av med de JAS-plan som vi har köpt även om de bara kostar

pengar och därmed försvarar för Försvarsmaktens verksamhet. I dag finns det företrädare för maktalliansen som, trots att vi i princip säger att vi inte ska styra var myndigheterna ska lokaliseras någonstans, är ute och agiterar mot förflyttning av olika delar av Pliktverket, FOI eller andra stödmyndigheter. När jag hörde Moderaternas företrädare i debatten här uttrycka en oro över att det kanske inte hinner gå snabbt nog, vill jag säga att det väl knappast blir bättre av att man som borgerlig företrädare är ute och försöker piska upp en opinion mot olika rationaliseringar och förflyttningar. Det rimmar på något sätt inte med varandra. Det handlar om att maktalliansens företrädare plockar billiga poäng genom att säga ”rör inte vår myndighet”, samtidigt som de står här i plenisalen och uttrycker en oro.

Herr talman! Med de orden vill vi i Miljöpartiet yrka bifall till förslaget i försvarsutskottets betänkande nr 11.

Anf. 19 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Med respekt för den här debattens allvar skulle jag vilja att Lars Ångström pekar ut vilka av de rationaliseringsförslag som regeringen föreslår som Allians för Sverige försöker stoppa. Jag vill inte heller kännas vid att det inom alliansen finns något som helst vurmande för den ”egna myndigheten”. Berätta vilka förslag till besparingar som vi går emot!

Sedan kan inte Lars Ångström få stå här i kammaren och blanda bort korten när det gäller JAS-flygplanen. De 70 JAS-flygplan som överbefälhavaren nu föreslår ska avvecklas beställdes i början av 80-talet. Jag tror att det närmare bestämt var 1982. Då rasade fortfarande det kalla kriget, och Sverige hade ett tydligt behov av att också ha en stark luftförsvarsförmåga. De plan som beställdes 1997 och som ingår i delserie 3 behövdes när de beställdes, och de behövs fortfarande inom ramen för insatsorganisationen. Det är just av det skälet som överbefälhavaren föreslår att ett 30-tal, tror jag att det är, av dessa plan ska uppgraderas och moderniseras så att de kan lösa uppgiften på det internationella området.

Det är viktigt att man gör klart den här skillnaden. De plan som beställdes 1997 behövs. De som beställdes 1982 behövdes inom ramen för den säkerhetspolitiska miljö som Sverige då levde i.

Anf. 20 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag har hört flera företrädare, bland annat har jag sett referat från Centerpartiets ordförande uppe i Umeå, som inte ville röra FOI. Jag kan gärna komma tillbaka med ytterligare exempel om det är så att Allan Widman söker exempel.

När det gäller JAS-flygplanen är det helt riktigt att det handlar om delserie 2 och delserie 3, men märk väl att delserie 2 i princip var nylevererad när beslutet om ett fullföljande av delserie 3 fattades här i riksdagen 1997.

Det är alltid så att Försvarsmakten vill ha det absolut senaste och nyaste. Frågan är om det verkligen är acceptabelt att nylevererade flygplan betraktas som för gamla och att man ska ha en ny serie. I så fall är Allan Widman inne på att vi ska beställa delserie 4 av JAS och inte nöja oss med dem som just nu håller på att levereras av delserie 3 därför att det

finns en delserie 4 som har en betydligt högre prestanda. Med den typen av argumentation har vi i så fall en önskeföreträdare för försvarsindustrin i Sveriges riksdag. Det är inte riktigt på det sättet som vi kan bedriva försvarspolitik, inte minst mot bakgrund av att materielanslagen fortfarande befinner sig på samma höga nivå som under det kalla kriget.

Anf. 21 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag vill be Lars Ångström att peka ut var i betänkandet som ett enskilt borgerligt parti har reserverat sig mot besparingsförslaget. Det är möjligt att man i en enskild Norrlandstidning kan hitta några citat som antyder detta, men var i vårt i betänkande har vi yrkat avslag på besparingar som regeringen har fört fram? Sveper man med handen och säger att den borgerliga alliansen sätter sig på bakhasorna har man också ett ansvar för att konkretisera detta.

Det är klart att Försvarsmakten alltid vill ha det senaste och bästa, och den diskussionen har vi redan fört här i dag. Men faktum är att vad vi behöver är den nyaste modellen av JAS-planen. Det är bara de JAS-planen som är interoperabla med andra länders luftförsvar. Det är de som kan lufttankas, det är de som kan bära en modern robotbeväpning, med mera. Det är de planen som har framtiden för sig, och det är de planen som behövs också i ett framtida försvar.

Anf. 22 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! När jag nämnde om den borgerliga alliansen som har suttit på bakhasorna syftade jag just på motståndet allmänt under det senaste decenniet mot förändringar. Jag uttryckte mig inte som att man hade någonting i reservationen som var mot besparingarna. I så fall missuppfattade Allan Widman mig.

När det gäller JAS-flygplanen blir detta ett argument att vi ständigt måste producera och beställa nyutvecklade och nya delserier. Jag vill poängtera här att det finns en skillnad mellan Folkpartiets syn på internationell verksamhet och Miljöpartiets syn på internationell verksamhet. Folkpartiet tycks dela regeringens syn att bidra med så mycket som möjligt, med alla vapenslag, om det nu är så som Allan Widman här säger om att JAS-planen ska vara interoperabla och delta i internationella fredsfrämjande insatser. Där har vi hittills inte varit efterfrågade, och där saknar vi relevanta erfarenheter. Miljöpartiet vill snarare fokusera och prioritera markstridskrafterna som ett svenskt bidrag till internationella fredsfrämjande insatser och välja bort bidrag med marina enheter eller flygvapenenheter.

Anf. 23 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! För det första använder Lars Ångström denna kammare till att fabulera, till att producera påståenden som inte är sanna. Jag sade i mitt anförande: Vi är principiellt positiva till att regeringen lägger fram förslag till förändringar omkring hur försvaret ska styras och förvaltas.

För det andra kan inte Lars Ångström påstå annat än att det på Miljöpartiets hemsida har gått att läsa att det är ni som har veto när det gäller försvarspolitik. Det kallar jag för att regeringen har blivit satt i ett gisslandrama.

För det tredje vad gäller utveckling av olika typer av materiel och metoder i vårt land är jag glad över att vi har en utveckling, att saker och ting går framåt. Det kommer det att göra även på det vapentekniska området. Självklart kommer vi att behöva beställa nya system och uppdateringar av de system som vi har i dag därför att utvecklingen går framåt i vår omvärld. Det är jag glad över att den gör. Det innebär att vi i framtiden inte kommer att ha lika långlivade system som vi har haft men också att vi inte kan lagerhålla på det sätt som vi gjorde i en forntid. Lars Ångström lagerhåller väl till exempel inte några extra datorer i sin källare, utan skulle den dator som Lars Ångström använder i dag bli obrukbar skaffar Lars Ångström den senaste modellen. Så måste vi agera också vad gäller försvarsmateriel framöver.

Anf. 24 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag kanske uttryckte mig otydligt, men vad jag syftade på var att Centerpartiet konsekvent under en lång följd av år har motsatt sig nödvändiga förändringar och nödvändig utveckling av Försvarsmakten och gång på gång röstat mot motioner där man har föreslagit nödvändiga förändringar. Jag menar att Centerpartiets försvarspolitik därigenom har kostat skattebetalarna många miljarder helt i onödan därför att förändringarna har kommit så väldigt mycket senare än vad de gjort i det övriga Europa.

När det gäller industrins utveckling av vapenprojekt måste vi gå ifrån en situation där vi utvecklade materiel för specifikt svenska behov och hade en egen försvarsindustri med ett intimt samarbete mellan industri och försvarsmakt till en försvarsmakt som köper det absolut bästa och mest kostnadseffektiva för att kunna bidra i internationella fredsfrämjande insatser. Därmed ligger ansvaret för industrins fortsatta existens på industrin själv, där man deltar i en konkurrensutsatt och internationaliserad miljö.

Slutligen, herr talman, stör det uppenbarligen Centerpartiet och Eskil Erlandsson att det nu är Miljöpartiet som samarbetar med regeringen, och han undertrycker här att det är något slags veto. Men det är inte detta det handlar om, utan det handlar om att försöka vara överens, att skapa en bra försvarspolitik för Sverige. Det är ingen skillnad på det samarbetet än det samarbete som fanns mellan Centerpartiet och regeringen tidigare. Skillnaden är att det då stod still; nu ändras och utvecklas försvarspolitiken. Men själva principen och grunden är densamma. Eller är det verkligen så att Centerpartiet inte hade några som helst krav utan att det bara var Socialdemokraterna som lade fram sina förslag och Centerpartiet som lydigt röstade igenom dem? I så fall överensstämmer det inte med hur Centerpartiet självt har presenterat sitt samarbete med regeringen utåt. Vi kanske kan få ett litet klargörande på den punkten.

Anf. 25 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Även i detta replikskifte fabulerar Lars Ångström. Vi inledde tillsammans med dåvarande regering den omställning som blev en följd av att världen förändrades i och med att Berlinmuren föll, Warszawapakten upplöstes och Sovjetunionen föll sönder i sina beståndsdelar och så vidare. Vi gjorde det i en takt som hotbilden tillät på ett balanserat och förnuftigt sätt.

Jag vill påstå att besluten togs på ett sätt som gjorde att både personal och vårt land kände sig trygga i motsats till hur det blev när regeringen blev satt i det gisslandrama som jag har försökt beskriva under dagens debatt.

Jag ser alltså inget motsatsförhållande, som Lars Ångström försöker påstå, i att vi förändrar och gör det på ett sätt som gör att människor är med oss. Lars Ångström vill tydligen ha människor emot sig.

Anf. 26 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det räcker med att ha en majoritet med oss så blir det förändringar.

Eskil Erlandsson påstår att jag fabulerar här utan att konkretisera och visa vad han menar med det. Samtidigt försöker Eskil Erlandsson visa att Centerpartiet var med och genomförde förändringar. Men faktum är att Berlinmuren föll, som Eskil Erlandsson mycket riktigt säger, 1989 och att det kalla kriget tog slut 1990. Sedan går det 14 år innan vi i Sverige tar konsekvenserna av detta och avskriver invasionshotet. Vi har haft representanter från militärens underrättelsetjänst som år efter år i försvarsutskottet väldigt tydligt sagt att det inte finns något militärt hot från det forna Sovjetunionen. Lik förbaskat fortsätter man att genomdriva beslut om invasionsförsvar. Man tar inte konsekvenserna av omvärldsförändringarna. Centerpartiet är mycket delaktigt i den politiken.

Det var faktiskt så sent som 2004, 14 år efter det kalla krigets slut, som regeringen tillsammans med Miljöpartiet fattade det försvarsbeslut som innebär att vi avvecklar invasionsförsvaret. Visst, Centerpartiet har varit med och lagt ned ett och annat regemente, rationaliseringar som har varit nödvändiga, men den militära utgiftsnivån har legat kvar lika högt. Det invasionsförsvar vi har haft låg kvar.

Här måste man ta ansvar. Eskil Erlandsson inleder ju nästan alla sina anföranden med att varje slösad krona är en slösad krona för mycket – eller hur det nu går – vilket jag håller med om. Men det vore klädsamt att också ta ansvar för de många miljarder som år efter år lagts ut helt i onödan. I Europa förstod man att det kalla kriget var slut, att de militära invasionshoten hade upphört, och tog konsekvenserna redan i mitten, halverade militärutgifter, men det tog ytterligare nästan tio år innan vi här i Sveriges riksdag kom till samma insikt eller åtminstone hade samma styrka och kunde fatta nödvändiga beslut.

Anf. 27 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över den här debatten. Lars Ångström envisas med att tala om JAS-plan. Egentligen är ju ämnet för i dag styrning och förvaltning av försvaret. Men, okej, jag tar gärna och ställer några frågor angående JAS-planen.

När JAS-planen beställdes rådde det kalla kriget. Det är inte så när man beställer ett antal flygplan att man knäpper med fingrarna och så är de framme. Det är ju en lång tid. Kalla kriget började ta slut i början på 90-talet. Det är vi alla glada över. Men vi lever, Lars Ångström, i dag. Vi lever i nuet. Vi måste kunna se framåt. Nu har vi övertaliga JAS-plan. Vi måste konstatera det. Det hjälper inte att gråta över spilld mjölk, att det blev så här.

Frågan är nu att blicka framåt och se vad vi ska göra med de övertaliga JAS-planen. Det vore väldigt intressant för mig att få höra vad Miljöpartiet och Lars Ångström vill göra med de här planen så att vi inte helt enkelt kastar 20 miljarder kronor i sjön.

Anf. 28 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det kan tyckas onödigt att gråta över spilld mjölk, men man kan samtidigt ta ansvar för beslut. Jag håller med Erling Wälivaara fullt ut om att det grundläggande beslutet fattades i en helt annan säkerhetspolitisk miljö. Det kan på olika sätt både förklaras och försvaras utifrån den situation som rådde då. Men det är ju inget argument för att fullfölja delserie 3 1997 och framför allt inte ett argument för att säga nej till omförhandling av kontrakten. För det är ett förslag som Erling Wälivaara också har röstat ned här i Sveriges riksdag om jag inte har helt fel komihåg.

Förslagen från Miljöpartiet om att omförhandla JAS-kontraktet ställde sig också försvarsindustrin positiv till. Man har gett signaler om att man mycket väl kan tänka sig att omförhandla kontrakten och hellre tillverka någonting som Försvarsmakten och Sverige behöver än att tillverka någonting som sedan ska rullas in och ställas i ett förråd någonstans.

Det vore på något sätt klädsamt om någon någon enda gång kunde ta ansvar och säga: Vi hade fel, det var ett misstag. Men vi hör aldrig det utan att vi inte ska gråta över spilld mjölk. Det är trots allt 20 miljarder av skattepengar som är denna spillda mjölk som några här inne har varit med och fattat beslut om. Erling Wälivaara kanske kan svara på varför man inte har varit positiv och röstat för förslaget om att omförhandla JAS-kontrakten.

Anf. 29 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Lars Ångström var med på Sälenkonferensen 2003 där jag väckte just den här tanken om att man skulle omförhandla JAS-beställningarna och också försökte ge en liten morot åt industrin om att man i så fall skulle kunna få uppdraget att ta fram en motsvarighet till det som i dag är Neuron. Men tyvärr gick det inte. Socialdemokraterna, de som ni stöttar nu, gick inte med på det. Det rann ut i sanden alltihop. Vi skulle ha sluppit ifrån. Vi skulle ha behövt modifiera delserie 1 och 2 – det skulle vi ha behövt göra – men vi skulle inte ha behövt producera delserie 3 och 4.

Jag tycker att jag och Kristdemokraterna har tagit ansvar för det här beslutet. Jag tror att vi kom före er med begäran om omförhandling, men det är att strida om påvens skägg.

Anf. 30 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det är en sak att föreslå. Det är en annan sak hur man röstar här i Sveriges riksdag. Det är väl det som är avgörande, om man stöder förslaget om omförhandling eller inte. Jag tycker att det har funnits anledning att faktiskt gå på en omförhandling just efter det att industrin gav tydliga signaler om att man mycket väl kunde tänka sig detta. Men tyvärr har det inte funnits en parlamentarisk majoritet. Jag har funnit att Miljöpartiet och Vänsterpartiet stått ganska ensamma i omröst-

ningarna om att föreslå just en omförhandling av JAS-kontrakten. Det gör att vi står här med JAS-flygplan för 20 miljarder som ingen vill ha och som inte behövs, pengar som kunde ha använts betydligt bättre i det svenska samhället.

Anf. 31 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Det har nu gått ett och ett halvt år sedan riksdagen fattade beslutet om att fortsätta utvecklingen mot ett insatsförsvar i linje med regeringens proposition *Vårt framtida försvar*. Jag tror att vi alla här i salen minns hur tongångarna gick då. Försvaret skulle haverera. Vi skulle inte leva upp till de internationella åtagandena. De kvinnliga yrkesofficerarna skulle minska drastiskt. Och de orter som fick sina förband nedlagda gick en mörk framtid till mötes.

Nu har det gått ett och ett halvt år. Hittills har alla farhågor kommit på skam. På avvecklingsorterna råder i dag optimism, och regeringen har ställt upp med ett rejält omställningspaket. Jag är faktiskt glad över det stöd regeringen fick inför omställningsbeslutet 2004 av Miljöpartiet och Vänstern. Därmed undveks den förhalning av omställningen som skulle ha blivit följden om riksdagen hade bifallit den borgerliga reservationen.

Omställningsarbetet i Försvarsmakten har gått snabbare än väntat. Personalavvecklingen har skett under ordnade former i gott samråd med arbetstagarorganisationerna. Det stora flertalet kvinnor finns kvar i organisationen. Mellan 2004 och 2005 har det minskats med elva kvinnliga officerare.

Häromveckan besökte jag Marinbasen i Karlskrona som har haft att hantera sammanslagningen av de tidigare marinbaserna. Det har lett till effektivisering. Utbildningen har förbättrats. Förbandet sjöd av aktivitet. Man hade haft ett riktigt bra verksamhetsår.

Trots det stora omställningsarbetet med förbandsavveckling, flytt av verksamheter och personalreduktion blev 2005 ett mycket framgångsrikt verksamhetsår för Försvarsmakten. Myndighetens årsredovisning är en positiv läsning. Den operativa förmågan hos våra insatsförband har ökat under 2005. Man hade en omfattande övningsverksamhet, både nationellt och internationellt, i Viking 05 med deltagare från hela Europa. Även under 2006 har övningsverksamheten för de värnpliktiga som ryckte in 2005 varit mycket god. Combined Challenge i Mellansverige och Cold Response i Nordnorge är två exempel på stora övningar som Försvarsmakten och de värnpliktiga har deltagit i.

Flera av nyheterna i försvarspropositionen har sjösatts. Ett kompani med anställda beredskapssoldater finns nu på P 7 i Revinge. Under våren har de första soldaterna ryckt in i det nya terminsbaserade utbildningssystemet. Intresset för utlandstjänstgöring har ökat markant bland de värnpliktiga under det senaste året.

Ny materiel tillförs Försvarsmakten. Materielförsörjningsprocessen styrs om för att möta de omedelbara behov som finns hos våra insatsförband. Ett exempel är anskaffningen av patrullfordonet Galten, som skett under korta tidsförhållanden.

Utvecklingen av den nordiska snabbinsatsstyrkan löper på väl. Vi får faktiskt lovord från de andra EU-länderna, bland annat Storbritannien, för hur vi driver utvecklingen av styrkan. Man säger att vi är mycket systematiska och att vårt sätt att bedriva utvecklingen av snabbinsatsför-

mågan skulle kunna tjäna som instruktionsbok för de stater som ska gå igenom samma process efter oss. Arbetet med snabbinsatsstyrkan är även en viktig katalysator för reformarbetet i Försvarsmakten som helhet.

Den internationella verksamheten fortsätter att utvecklas, kvalitativt som kvantitativt. Just nu tjänstgör 953 svenska soldater i utlandsstyrkan. I sommar kommer vi att ha flest soldater, jämfört med våra nordiska grannländer, som deltar i utlandstjänst. Jag vill gärna understryka detta här i kammaren eftersom den här sifferexercisen av och till förekommer. Jag tycker inte att det är ett bra mått på effektiviteten i internationella insatser. Jag konstaterar att anslaget för fredsfrämjande insatser har ökat till 1 ½ miljard för 2006, och vi lär oss mycket.

Det svenska övertagandet i Afghanistan har genomförts. Det är ett pilotprojekt för en ny form av civil–militär samverkan, något som Sverige eftersträvar, där militärer tjänstgör med civila tjänstemän. Det ger nyttiga lärdomar för det fortsatta utvecklandet av detta koncept. Vårt mekaniserade kompani i Liberia får lovord för sitt arbete, som man säger har varit värdefullt för hela FN-styrkan på plats. En utökning av styrkan i Kosovo sker till sommaren, medan Bosnienstyrkan bibehålls på samma nivå. Regeringen har också nyligen föreslagit riksdagen att Sverige ska delta i en EU-insats i Demokratiska republiken Kongo under sommaren.

Den internationella ambition som aviserades i försvarspropositionen håller på att realiseras. Sammantaget har perioden sedan december 2004 präglats av utveckling och framåtanda. Nu fortsätter vi.

Försvarsförvaltningen har hittills varit relativt opåverkad av den reduktion som har skett inom försvaret. Därför är det dags att ta ett samlat grepp kring förvaltnings- och styrningsfrågorna, att omfördela resurser inom försvaret från stöd och administration till kärnverksamheten: förbandsproduktion och insatser.

Så långt tycks det hela vara okontroversiellt, men det är när detta sedan ska genomföras som osäkerheten och tövan kommer fram och släpandet hela tiden lyfts fram från oppositionen. Jag vill understryka att flera åtgärder hittills har vidtagits i processen att ställa om från administration till insatser. Krympningen av Försvarsmaktens högkvarter har genomförts. Försvarsmaktens logistikorganisation håller på att reduceras. Militärdistriktet har avvecklats och deras uppgifter överförts till andra organisationsdelar. Detta har kanske inte skett med stöd från allianspartierna, men stegen är tagna och har också inneburit att resurser nu kan föras över till kärnverksamheten: insatsverksamheten.

I den här skrivelsen anger vi nu inriktningen för det fortsatta arbetet. Under maj månad inkom myndigheterna med budgetunderlag där man presenterade konsekvenser av regeringens förslag. Dessa analyseras nu inom Regeringskansliet. Vi har även bitt myndigheterna att redovisa de långsiktiga konsekvenserna av en minskning av försvarsforskningen. Den redovisningen kommer in den 15 juni och ger ytterligare underlag för regeringens ställningstagande. Regeringen avser att återkomma med skarpa åtgärder i samband med budgetpropositionen. Där gäller det att värdera effektiviseringen av mönstringsprocessen. Där finns också genomförandet av en utredning för underrättelseverksamheten – att en sådan ska komma till stånd anges även i skrivelsen – med inriktningen att spara 100 miljoner på det området.

Jag kan nu konstatera att utskottsmajoriteten går på regeringens linje och understryker betydelsen av att besparingen genomförs. Det är bra att riksdagen därmed ger regeringen ett tydligt stöd i den fortsatta processen.

I vanlig ordning dömer dock den borgerliga alliansen ut regeringens förslag med den sedvanliga motiveringen att försvarsreformen har havererat. Jag hoppas att min redovisning här kan övertyga allianspartierna om att avstå från den argumentationen i fortsättningen eftersom omställningen går mycket bra. De avsedda kostnadsminskningarna kommer inte att vara möjliga att genomföra, konstaterar de – utan att riktigt leda det i bevis. Jag kan ändå konstatera att de budgetförslag jag har fått in från Försvarsmakten innebär att man ligger inom ram för 2007 och har ytterst lite kvar för att ligga inom ram också för 2008.

I skuggbudgeten har nu även allianspartierna sett att man kan spara lite grann i förhållande till vad man tidigare har sagt. Jag utgår alltså ifrån att man innerst inne hejar på den utveckling som sker, även om man har svårt att erkänna det.

Försvarsutskottet har i sitt betänkande framfört att man vill förbättra riksdagens möjligheter att utöva sin finansmakt. Jag är angelägen om att gå riksdagen till mötes. Detta är en fråga som mitt departement just nu arbetar med. Regeringen avser att återkomma med förslag till ny anslagsstruktur på försvarsområdet i samband med budgetpropositionen. Detta arbete utgår från att både tillgodose riksdagens legitima krav på tydlighet i ändamål för anslagen för att kunna utöva sin finansmakt och samtidigt tillgodose regeringens konstitutionella uppgift att styra riket.

Avslutningsvis vill jag säga att regeringens skrivelse redovisar hur den fortsatta utvecklingen mot ett modernt och flexibelt insatsförsvar kan genomföras. Omfördelning från stöd och administration till verksamhet som genererar operativ förmåga är nödvändig. Det är glädjande att försvarsutskottets majoritet delar denna uppfattning och ger en stark uppbackning kring det som är nödvändigt för att den viktiga omställningsprocessen ska komma att omfatta också administration och inte bara handla om att reducera i verksamhetsmålen. Det är något som regeringen vill undvika.

Anf. 32 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har egentligen bara en, men för mig viktig, utestående fråga. Jag skulle vilja be försvarsministern att beskriva de tankar hon fick när hon lyssnade till Lars Ångströms beskrivning av de utblivna beslut som enligt hans beskrivning fanns under ett antal år och den släpvagn som Centerpartiet utgjorde under de år som regeringen och Centerpartiet samarbetade kring försvarsarbetet i vårt land. Det skulle vara mycket intressant för kammaren att lyssna till en sådan beskrivning från försvarsministerns sida, som ju egentligen som regeringsföreträdare då hade det stora och avgörande inflytandet.

Anf. 33 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Det är väl ingen hemlighet att en omställning av försvaret hade inletts med hjälp av Centerpartiet. Sedan kan man alltid diskutera hur långt man hade nått och vilka beslut som krävdes. Jag är personligen besviken över att Eskil Erlandsson och Centerpartiet hoppade av genomförandet av det som vi var alldeles överens om i Försvarsbered-

ningen. Jag är däremot utomordentligt glad att Miljöpartiet och Vänsterpartiet har stått bi och sett till att programmet har blivit granskat, genomgången och genomfört.

Jag tycker att Eskil Erlandsson ska hoppa över den typen av starka ord om gisslantagande. Det är inte bra för den fortsatta diskussionen. Erkänn i stället att vi gjorde ett misstag som inte stod kvar vid vad vi tyckte i Förvarsberedningen.

Anf. 34 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Svaret på min lilla fråga uteblev helt. Min undran innefattar om det under den tid vi samarbetade gjordes några onödiga materielbeställningar, för stora beställningar, om förband lades ned som inte skulle ha lagts ned eller om rentav för få förband lades ned.

Jag vill ha svar på om regeringen uppfattade Centerpartiet som en släpvagn och en bakåtsträvande kraft under den period som jag tycker var mycket framgångsrik.

Anf. 35 Förvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Det ligger utanför min bedömning att se precis hur spelet drevs under en del av denna tid. Det var inte jag som hade ansvaret för Förvarsdepartementet vid den tidpunkten.

Jag kan bara konstatera att jag hade ett utomordentligt gott samarbete med Centerpartiet vid omställningen. Jag är däremot otroligt besviken över att ni inte fullföljde det i samband med försvarsbeslutet, utan i stället har ni därefter tagit på er rollen av att vara släpänkare till allt vad hela omställningsbeslutet innebär.

Anf. 36 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vi har diskuterat hur det ska gå till med anslag och styrning. Min fråga är ett tydligt och aktuellt exempel på hur svårt det är och där det finns en brist. Det gäller den stundande anskaffningen av strategiska flygtransporter. Varför var de inte uppe redan inför försvarsbeslutet 2004? Vad beror det på att man i år kommer på att det behövs strategiska flygtransporter till en kostnad av upp till 4 miljarder i inköp och ett antal miljarder i årlig drift? Samtidigt säger man att snabbinsatsstyrkan ska kosta "bara" 2 miljarder. Det här är ett exempel på att det någonstans brister i framförhållningen och planeringen. Det kostar lika mycket oavsett vilket anslagssystem man har. Jag skulle vara tacksam om försvarsministern kunde förklara hur det hänger ihop.

Anf. 37 Förvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Det är enkelt. Det var först i och med försvarsbeslutet 2004 som vi tog på oss ansvaret att snabbt, inom loppet av ett par dagar, kunna förflytta oss från Sverige ut till ett område som ligger 600 kilometer från Bryssel. Därmed blev frågan om strategiska transporter viktig inte bara för Sverige utan för samtliga EU-länder. Jag kan konstatera att detta är en svårighet som vi har att lösa tillsammans med de övriga EU-länderna.

Vi kommer att ha en snabbare insatsförmåga. Redan i dag finns en snabbinsatsförmåga inom EU, men lufttransportförmågan saknas. Det

kommer att gälla för några till. Det är ett problem som är gemensamt för hela EU.

Regeringen arbetar starkt för att få en lösning, inte bara för Sveriges del utan också för EU i sin helhet. Jag ser inte det som det stora problemet. Vi kommer att hitta tillsammans med de andra europeiska länderna en lösning på problemet, men det går inte att kräva att ett av de länder som ligger i beredskap för en *battle group* ska känna det som ett kapitalt misslyckande att inte kunna fullfölja de strategiska lufttransporterna när stora länder som Frankrike, Italien, Spanien och Tyskland inte har kunnat få fram den förmågan. Det är ett gemensamt ansvar. Regeringen anser att det bäst löses genom EU. Vi har därför tagit upp frågan i EDA.

Anf. 38 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är uppenbart att behovet inom EU är stort. Jag är orolig för att vi i vår iver att alltid hålla våra löften riskerar att dra på oss stora kostnader och att andra delar av vår insatsförmåga kommer att lida. Har försvarsministern kommit fram till de konsekvenser som detta skulle få? Vi får inte låna pengar, och det finns inga nya pengar – inte i det här samarbetet.

Anf. 39 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Hur vi till slut löser transportbehovet är en fråga som vi arbetar kontinuerligt med. Det finns olika sätt att lösa transportbehoven. Det här kan innebära att riksdagen behöver ta ställning till en specifik lösning. Då kommer regeringen i så fall att föreslå riksdagen något sådant. Om vi hittar andra möjligheter som inte innebär stora anskaffningsbeslut, kan det hända att det blir en fråga som ska rymmas inom budgeten.

Jag vill understryka att detta inte är ett problem enbart för Sverige. Det är en svaghet för hela EU:s snabbinsatsförmåga. Vi ska lösa problemet tillsammans med övriga länder.

Anf. 40 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat till försvarsministerns förklaringar angående kapaciteten för strategiska lufttransporter. Emellanåt tycker jag nästan att det antyds att vi har gett upp att klara de tidsramar som gäller för snabbinsatsstyrkan. Naturligtvis beklagar jag det djupt om det är det som är beskedet.

Försvarsministern inledde med att säga att alliansen tövar och sätter sig på hasorna. Det enda konkreta förslag som alliansen tar upp i sin reservation som diskuteras i det här ärendet handlar om att gå snabbare och längre fram, bland annat med Försvarets radioanstalt och militära underrättelsetjänsten. Vi har sagt att vi är förvånade över att de inte innefattas i betinget.

Försvarsministern säger att hon har pratat med Försvarsmakten, och de kommer att klara ramarna i år och kanske att klara ramarna nästa år. Men uppgiften var inte att Försvarsmakten skulle klara ramarna. Uppgiften var att 2 miljarder skulle föras över från totalförsvarsmyndigheterna till insatsorganisationen. Det skulle bli mer pang för pengarna! Uppgiften var att Sverige ska ha en förmåga till internationella insatser bestående av två bataljoner och ett antal mindre insatser. Det är en förmåga som vi i

dag inte är i närheten av att uppnå. Men försvarsministern har hoppet uppe, och det är bra.

Jag tänker inte kommentera frågan om Arvidsjaur, även om jag bra gärna skulle vilja. Jag kommer att i stället satsa på frågorna. Fortverket tar ut ockerhyror. Verket har 1 miljard kronor i sin kassa. Är det riktigt att det ska få fortgå att Försvarsmakten ska vara med och betala i alla ändar?

Sedan var det frågan om fördyringen av utlandsstyrkan. De senaste fyra åren har kostnaderna per soldat nära nog fördubblats. Om den utvecklingen fortsätter blir inte den internationella förmåga som vi lovat av. Vad tänker försvarsministern göra?

Anf. 41 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Allan Widman ska backa bandet lite grann. Vad var det diskussionen handlade om 2004? Jo, jag blev fullständigt utdömd därför att jag ansåg att det var möjligt att lyfta ut 3 miljarder och sänka försvarsramen. Samtidigt ställde jag upp den målsättning som Försvarsmakten ansåg behövdes för att vi skulle ha förmåga att också framgent försvara oss samt öka de internationella insatserna, inklusive vara med i EU:s snabbinsatsförmåga.

Det är det som det handlar om att få ihop resurser för. Det ser ganska bra ut, delvis därför att det omställningsarbete som man här i kammaren sade var totalt omöjligt om vi inte gick in och lagändrade blev frågor som parterna kunde hitta lösningar på. Därmed blev det också en effektivisering.

Men kravet på de olika myndigheterna, som är ett stöd för Försvarsmakten, att minska sina kostnader kvarstår. Det är orimligt att de ligger kvar med så stora volymer, utan i stället kan medel föras till insatsdelen.

Det är detta, Allan Widman, som bara har fått motstånd från oppositionen hela tiden i omställningsarbetet. Ni vill visa att era budgetantaganden var riktiga medan mina var felaktiga. Det är viktigt att komma ihåg det. Nu tar vi dessa steg fortsättningsvis.

Jag vill också säga att jag inte har för avsikt att försämra förutsättningarna för EU:s förmåga att delta i snabbinsatser. Tvärtom är Sverige ett föredöme, enligt EU, i hur vi arbetar med omställningen. Däremot handlar det naturligtvis om att Europeiska unionen som helhet inte får någon snabbinsatsförmåga om bara ett land kan uppfylla kraven. Det är också en fråga som gäller hela unionen.

Anf. 42 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! För ordningens skull vill jag säga att jag aldrig har dömt ut försvarsministern i någon debatt. Jag är tveksam till att någon annan har gjort det.

Jag förstår inte varför försvarsministern pratar om att vi har varit motståndare till den process som vi nu är inne i. Inledningen på reservationen av Allians för Sverige lyder:

”Strävan är att få ett bättre försvar för de pengar som nu satsas. Sverige försvaras inte av staber och förvaltningar. De fasta kostnaderna måste reduceras och ge utrymme för insatsförband.”

Detta, fru minister, är en lovsång till inriktningen på de här förslagen.

Däremot finns det ett antal utestående frågetecken som vi har uppehållit oss omkring i den här debatten. Ett av dessa frågetecken, som försvarsministern vägrar att kommentera, är frågan om ockerhyrorna för Försvarsmakten. 1 miljard kronor ligger i kassan på Fortifikationsverket. Riksdagen har sagt att det skulle vara självkostnadsprincipen. Varför säger regeringen att Fortifikationsverket ska skicka in de här pengarna? Då blir det mindre pang för pengarna och mindre sannolikhet för att den nya och bättre förmåga som Sverige vill ha på det internationella planet verkligen ska bli av.

Nu märker jag, herr talman, att jag har lite kort om tid, och då vill jag ändå återvända till Arvidsjaur. Försvarsministern sade att den gången ville de borgerliga förhåla. Bakgrunden var att Försvarsmakten och Regeringskansliet tillsammans i en arbetsgrupp hade bestämt hur Sveriges kommande grundorganisation skulle se ut, dagen innan försvarsbeslutet, så till följd av parlamentariska bekymmer skulle Arvidsjaur räddas.

I vår regeringsform står att varje myndighet som berörs av förändringar ska ha möjlighet att yttra sig över detta. Vi slogs för att Försvarsmakten skulle få yttra sig över denna extrasatsning av regionalpolitisk natur som regeringen, på initiativ av Vänsterpartiet, beslutade om.

Min avslutande fråga är: Tycker inte försvarsministern att vi i detta avseende skulle ha respekterat grundlagen?

Anf. 43 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Allra först vill jag läsa fortsättningen på detta käcka ställningstagande. Jag säger ju att i parollerna går det väldigt bra, men sedan kommer det: ”Det kan nu konstateras att den grundläggande konstruktionen i 2004 års försvarsbeslut havererat.” Jag har försökt förklara för Allan Widman att så är icke fallet utan att det går ganska bra att genomföra det försvarsbeslutet.

Hyrorna är en komplex fråga, som det egentligen faller på finansministern att klara ut. Jag kan bara konstatera att självkostnadsprincipen gäller, men när man införde lånefinansiering fanns det ett bestånd av fastigheter i försvaret som inte hade några lån. Därmed var man tvungen att införa en amortering av statskapital. Då kompenserades Försvarsmakten för dessa pengar. Detta är inte så konstigt, men det kanske kräver en något längre tidsrymd. Redovisningen av vad som hände med det kan ni i försvarsutskottet alldeles säkert få av Finansdepartementet och Försvarsdepartementet, så att ni inte springer och är upprörda i onödan.

Jag konstaterar bara att beträffande hur frågan om behovet av grundorganisation skulle remitteras är detta prövat i konstitutionsutskottet, och jag har inga ytterligare kommentarer till deras beslut i det ärendet.

Anf. 44 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Jag ska försöka vara mycket kort. Min fråga till försvarsministern handlar om detta: Vill vi ha fler kvinnor i försvaret?

Nu har det framkommit – jag vet att försvarsministern har kommenterat det i Norrbottenstidningarna – att det är så många kvinnor som hoppar av. Vilken är försvarsministerns lösning?

Jag tror att vi alla vill ha fler kvinnor i försvaret. Jag har själv jobbat i Försvarsmakten, och jag var med om när de första kvinnorna kom till

Försvarsmakten och såg hur attityderna blev helt annorlunda och mycket bättre. Vad vill ministern göra för att vi ska slippa de här avhoppen?

Ska vi ha kvar Pliktverket i dess nuvarande form, eller hur ska vi omstrukturera det?

Anf. 45 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Jag börjar med den sista frågan, som handlade om vi i det här landet har en mönstring som står i överensstämmelse med de principer som riksdagen har lagt fast. Det är viktigt att pröva den frågan, och det kommer att ske i budgetprövningen. Det är kanske den tunga och viktiga frågan när det gäller att avgöra hur Pliktverkets verksamhet ska bedrivas framöver.

Sedan kommer frågan hur vi ska få fler kvinnor i försvaret. Allra först kan väl Erling Wälivaara ändå säga att det var roligt att vi inte blev av med alla kvinnliga officerare, som ni trodde, i samband med försvarsbeslutet. Så har ju inte skett. Det var en stor risk, med tanke på hur ni tolkade våra trygghetslagar i det här landet.

Den tredje frågan: Jag har inget annat sätt att göra det på än två saker. Det är att på alla sätt driva på och stödja Försvarsmaktens enorma genomgång av hur vi får en utbildning som är anpassad efter kvinnornas behov och förutsättningar, att det finns utrustning, att det finns instruktörer som förstår hur man lägger utbildningsmomenten så att kvinnor inte hela tiden får tillkortakommanden när de har bristande muskelstyrka. Men framför allt gäller det att attityderna och det arbete som sker där innebär att det blir en modern försvarsmakt, där man inte kränker och sårar människor som inte är som i det gamla traditionella försvaret, eftersom det är något nytt vi vill ha, tillsammans med arbetet att se till att FN:s resolution 1325 för det internationella arbetet kommer starkt i fokus. Det kommer att göra att alla officerare och alla som är ute i internationella insatser inser behovet av att ha både män och kvinnor i de styrkor vi sänder ut.

Anf. 46 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Jag har ingen annan åsikt än försvarsministern när det gäller 1325 och att vi behöver fler kvinnor i försvaret.

Det är ändå tydligt att kvinnorna när de mönstrade fick en uppfattning om vad det här innebar. När de nu hoppar av säger de: Det var inte det vi trodde att det var. Det var alldeles för påfrestande.

Min fråga kvarstår: Hur ska man kunna bli så exakt som möjligt i fråga om de uppgifter som de får vid inmönstringsförfarandet? Borde inte – det här är en ledande fråga – Försvarsmakten ha ett större inflytande vid inmönstringen?

Anf. 47 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Herr talman! Mönstringen innebär att man tar ut de bäst lämpade, och då ska proceduren för de unga som mönstrar vara rättssäker. Däremot är det Försvarsmakten som ska tala om vilka befattningskraven är. Där finns en tövan. Det har gått för långsamt.

Det är inte bara de kvinnor som gör värnplikten som blir besvikna. Jag möter det också när jag är ute på förbanden. De värnpliktiga tycker inte att befattningsbeskrivningarna motsvarar den verklighet de sedan

hamnar i. Detta är ett utomordentligt allvarligt problem och ibland en följd av den omställning som skett i Försvarmakten.

Min uppgift är att föra samman båda dessa instanser, Försvarmakten och Pliktverket, så att vi får moderna befattningsbeskrivningar och Pliktverket sedan kan ta ut de mönstrade på ett sätt som är säkert.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 maj.)

Prot. 2005/06:124
16 maj

*Reformerad styrning
och förvaltning för
försvaret*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

11 § Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU15
Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning (prop. 2005/06:142) och socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU16
Vissa socialförsäkringsfrågor (prop. 2005/06:159 delvis).

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstanivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäk-
ringsfrågor*

Anf. 48 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! När man blickar ut över denna ocean av intresse som finns i kammaren denna majafton är det inte utan att man slås av att vi ibland står i begrepp att fatta ganska så omfattande beslut i kammaren i Sveriges riksdag trots att kanske intresset från allmänhet och från dem som lyssnar är ganska så begränsat.

I reservation nr 1, som jag härmed yrkar bifall till, i betänkande SfU15 yrkar Allians för Sverige avslag på det föreliggande förslaget från regeringen om höjning av inkomsttaket i sjukförsäkringen. Det finns mycket man kan säga om regeringens förslag på området. Jag ska begränsa mig till några få punkter.

För det första vill vi framhålla att en takhöjning, som nu föreslås från regeringen, innebär i realiteten att skattebetalarna får ta över kostnadsansvaret från de kollektivavtalslutande parterna. Det tycker vi är helt fel. Det bör alltid vara en grundläggande princip att den som står risken också är den som betalar. Så blir det inte med förslaget.

För det andra innebär detta, och det är också en väldigt viktig invändning som vi vill göra, att låginkomsttagarna de facto får vara med och

finansiera höginkomsttagarnas högre ersättning när dessa har frånvaro från arbetsmarknaden på grund av sjukdom. Hur regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet egentligen motiverar det ur fördelningspolitisk synvinkel förstår jag inte riktigt. Men jag ser fram emot den valrörelse som ligger framför oss när detta ska debatteras mer i detalj.

För det tredje betalar arbetsgivarna genom förslaget olika höga avgifter till sina respektive försäkringsbolag beroende på att sjukfrånvaron är olika hög beroende på vilket avtalsområde som man är verksam inom. Avgiften varierar dessutom över tiden beroende på hur hög sjukfrånvaron är.

Vi tycker att det är ganska synd att man tar bort incitamentet för arbetsgivarna att minska sjukfrånvaron, som systemet faktiskt innebär. Inte heller här tycker vi att det föreliggande förslaget från regeringen och dess stödpartier egentligen förklarar vad som ska ersätta incitamentsstrukturen. Vilka morötter blir egentligen kvar för arbetsgivarna för att åstadkomma några förändringar på området? Det är inte klart vad det innebär.

För det fjärde innebär den förestående takhöjningen att samtliga avtalsområden får en lika hög ersättning över taket som i de sektorer där sjukfrånvaron är som högst. Det riskerar i slutänden att leda till en ökad sjukfrånvaro. Men den risken tycks man inte vara särskilt intresserad av att diskutera från regeringens sida.

Vår slutsats från alliansens sida och från Moderaternas sida inom alliansen blir att frågan om sjukpenningtaket förs fram i en helt felaktig takt. Den skulle inte alls brytas ut på det vis som nu sker. Den skulle i stället föras in i den parlamentariska utredning om socialförsäkringssystemen i sin helhet som vi slåss för.

I själva verket är den politik som regeringen nu ägnat sig åt bara ägnad att förvärpa det lapptäcke av överlappande bestämmelser och dessutom motstridiga bestämmelser som finns inom ramen för det nuvarande socialförsäkringssystemet. Detta är olyckligt. Det är någonting som man borde vara mer intresserad av att förändra.

Avslutningsvis kommer dessutom en höjning av inkomsttaket i sjukförsäkringen att leda till ökade sjukskrivningar bland höginkomsttagare. Det finns all anledning att befara att så kommer att bli fallet. Då löper vi också risken att förslaget de facto blir mycket dyrare för statskassan än vad regeringen egentligen räknar med och som kommer till uttryck i texterna.

Om det blir dyrare är det någon som måste betala. Andra sektorer i samhället kommer att betala för det tillfälliga valflasket som förslaget de facto representerar. Effekterna av det är att vi måste göra omfördelningar i statsbudgeten från andra områden. Det kan vara skolan, sjukvården eller andra sektorer på det sociala området.

Vi måste göra de omfördelningarna och i stället flytta över pengarna för att finansiera höginkomsttagarnas sjukfrånvaro. Effekten av det kommer inte att märkas förrän på andra sidan den 17 september. Det är precis det, kan man utgå ifrån, som regeringen och stödpartierna räknar med. Det är ett ganska fult spel, för att tala klartext.

Fru talman! Vi är motståndare till det här förslaget. Det är mycket glädjande att Allians för Sverige har en tydlig och klar motbild om vad vi vill göra i stället. Vi satsar mycket kraftfullt på rehabilitering för att få människor tillbaka från sjukfrånvaron. Det bör vara det största och vik-

tigaste riktmärket för varje politik på området. Det är mycket tråkigt att regeringen har bestämt sig för en helt annan kurs.

Inför den 17 september, när det är dags att färdigställa räkenskaperna, och efteråt, oavsett vilken majoritet som än styr i den här kammaren, finns det all anledning att summera vad förslaget egentligen förde med sig i ryggsäcken. Vi ser fram emot den debatten på alla sätt och vis.

Anf. 49 LINNÉA DARELL (fp):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation nr 1.

Vi i Folkpartiet tycker att socialförsäkringar är en hörnsten i vårt samhällsbygge. Det är en garant för trygghet för oss alla om något inträffar. En rejäl sjukförsäkring skapar trygghet. Även den som drabbas av sjukdom får genom försäkringen möjlighet att klara sin ekonomi. Den generella välfärdspolitiken ger stöd för människors självbestämmande och vidgar ofta friheten för den enskilda människan att själv forma sitt liv.

Hur våra liv utvecklas avgörs inte bara av duglighet och ansträngningar, utan också till viss del av tur och otur. Vi råkar ut för saker som ligger utanför vår egen kontroll men som på olika sätt vidgar eller inskränker vårt självbestämmande och vår frihet.

Ingen väljer sina föräldrar eller sin genupsättning. Vi föds med olika resurser, och på liknande sätt uppstår olika risker – för sjukdom, invaliditet, arbetsskada eller arbetslöshet – ur omständigheter som ofta ligger utanför individens kontroll. Många av de riskerna hör till livet självt och kan inte elimineras genom mänskliga konstruktioner.

I obligatoriska socialförsäkringar mot inkomstbortfall sker en fördelning av sådana riskkostnader. Denna fördelning uppnås genom att alla är med. Den som löper mindre risk att bli sjuk får vara med och betala till samma försäkring som den som har mycket större risk. Personer med ärftliga sjukdomar, kroniskt sjuka och människor med större sjuklighet än genomsnittet slipper därmed betala avsevärt högre premier än unga friska människor. De slipper också, i värsta fall, att nekas försäkring.

Fördelen är alltså att premiernas storlek inte påverkas av den individuella risken att bli sjuk eller av den individuella chansen att bli gammal utan av den genomsnittliga risken eller chansen samt av den försäkrade inkomstens storlek.

Under senare årtionden har samtliga socialförsäkringar byggt på inkomstbortfallsprincipen. Men förmånstaket har inte stigit i takt med lönerna. Inkomstbortfallsprincipen har alltmer kommit att brytas ned. Den statsfinansiella situationen har gjort det svårt att råda bot på det problemet.

Vi har från Folkpartiets sida också tvingats vänta med att föreslå den utformning som vi ser som riktig. Men det är då viktigt att inte tappa bort kompassriktningen.

Fru talman! Sjukförsäkringen har varit en av de avgörande frågorna för den svenska statsbudgeten de senaste tio åren. Den kostnadsexplosion som skedde i försäkringen efter år 1997 och framåt fick fortgå alltför länge utan åtgärder från regeringen. Avsaknaden av rehabilitering och kontroll har lett till att flera hundratusen människor i onödan har ställts utanför arbetsmarknaden, ett utanförskap som i efterhand är mycket svårt att häva.

Först under de senaste åren har den socialdemokratiska regeringen vaknat och satt in vissa försiktiga insatser. Och sedan några månader tillbaka arbetar nu också ett ökat antal personer på Försäkringskassan med att spåra och motverka fusk och felaktigt nyttjande av socialförsäkringarna. Genom att i större utsträckning följa de regler som redan finns har utvecklingen kunnat vändas.

Folkpartiet valde i höstens budgetmotion att ansluta sig till de prognoser för sjukförsäkringen som Försäkringskassan då hade publicerat, vilket innebär en kraftig minskning av utgifterna till 2008. Att den minskning som pågår ska kunna fortsätta i oförändrad takt i ytterligare tre år utan några nya åtgärder verkar dock överdrivet optimistiskt. Vi menar ändå att prognoserna kan hålla även för kommande år, men då på villkor att ytterligare åtgärder genomförs. Jag vill därför påminna om de förslag som vi har lagt fram. De handlar om tidig kontroll av arbetsförmåga och rehabiliteringsbehov, samordning av resurser för sjukförsäkring och sjukvård, nationella riktlinjer för sjukskrivningar, ökade möjligheter till samkörning av register, kontrollanter som gör hembesök med mera.

Folkpartiet har föreslagit ett antal åtgärder för att minska fusk och felutnyttjande av sjukförsäkringen. Utvecklingen inom sjukförsäkringen går i rätt riktning, men vi ser fortfarande exempel på missbruk. Det finns till exempel stora skillnader i hur sjukskrivning och förtidspensionering, eller sjuk- och aktivitetsersättning som det heter, används i olika delar av landet. Allt talar för att sjukförsäkringen används när problemet egentligen är arbetslöshet. Det finns också stora brister i rehabiliteringen. Socialförsäkringsutredningens skrift *Rehabilitering – ett långt lidandes historia* beskriver väl situationen. Vi ser också exempel på rent fusk som inte motarbetas så särskilt kraftfullt som det borde. Det senaste exemplet var brevbäraren som använde sjukskrivning som protest på arbetsplatsen.

Så länge dessa brister kvarstår har vi onödigt höga kostnader för sjukförsäkringen. Och en rimlig princip tycker vi är att staten tar itu med brister i de åtaganden som finns innan man tar på sig ytterligare utgifter. Det innebär inte att vi ska sänka ersättningsnivån eller införa fler karensdager. Ersättningsnivåerna ska ligga kvar kring 80 % eftersom vi tror att det är en nivå som de flesta av oss behöver om vi blir sjuka eller arbetslösa. Utvecklingen som pågår bekräftar vår tes om att det går att nå en god kostnadskontroll genom bättre kontroll av arbetsförmåga och liknande.

Utvecklingen av sjukförsäkringskostnaderna kan sägas vara i ett hoppfullt men osäkert läge. Att i detta skede öka statens kostnader genom att höja taket för sjukpenningen utan att samtidigt vidta ytterligare åtgärder är inte rimligt. Däremot instämmer vi i bedömningen att en höjning av taket bör ske. Precis som det konstateras i propositionen var det från 1975 till 1995 mycket få som hade inkomster över taket. Sedan dess har reallönerna höjts, vilket innebär att omkring 1,4 miljoner personer nu har inkomster över taket. Det är inte förenligt med tanken om generella socialförsäkringar. Vi konstaterade redan inför valet 2002 att taket borde höjas, men de dåliga statsfinanserna gjorde att det inte var lämpligt just då.

Vi tror att de åtgärder som vi föreslår snabbt kommer att ge märkbara effekter. Vi utgår från att ett antal förändringar ska kunna genomföras

den 1 januari 2007, och då bör det synas i utvecklingen av sjukförsäkringskostnaderna under året. Vi tycker inte att det är orimligt att taket höjs efter det, förhoppningsvis den 1 januari 2008.

Fru talman! Den andra delen i propositionen handlar om föräldraförsäkringen. Ett höjt tak i den försäkringen bör däremot införas snarast eftersom det är en mycket angelägen åtgärd för ökad jämställdhet. I nuvarande lagstiftning styrs både sjukpenning och föräldrapenning av samma beräkning av sjukpenninggrundande inkomst. Vi begär därför att riksdagen ändrar lagen om allmän försäkring, så att det finns skilda beräkningar för dessa två försäkringar, och att taket för föräldrapenningen höjs till tio prisbasbelopp redan nu.

Anf. 50 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Det var en glädjedag på Mynttorget här i riksdagens räjonger i eftermiddags. Det var inte lite glädje när man kunde konstatera att många föräldrar nu får höjd ersättning i föräldraförsäkringen. Det tycker vi kristdemokrater är bra. Vi tycker att det är viktigt att båda föräldrarna kan få möjlighet att ta ett större ansvar för att gemensamt ta hand om barnen.

Jag står naturligtvis bakom alliansens reservation i SfU15, och jag yrkar bifall till den, alltså reservation 1 under punkt 1 i betänkandet. Tobias Billström har på ett mycket tydligt och bra sätt förklarat vad vi tycker i dessa frågor. Och vi tycker att det är viktigt att man lite grann ifrågasätter det system som Socialdemokraterna och regeringen nu har ställt sig bakom i denna proposition.

En höjning av inkomsttaket för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst är ju lovt. Men den kommer väldigt märkligt i tiden. Just under dessa månader före riksdagsvalet i september är det ännu en gåva till svenska folket.

Kristdemokraterna anser att en höjning av inkomsttaket i föräldraförsäkringen är önskvärt och bra för familjer. Men det är lite annorlunda med sjukpenningen. Vi ser positivt på höjningen som möjliggör att fler pappor får möjlighet att av ekonomiska skäl stanna hemma lite längre och ta del i det viktiga föräldraansvaret som vi ska dela. Det är bra om vi på sikt kan få en mer rättvis ersättningsnivå för de personer som tjänar mer än sju och ett halvt prisbasbelopp och som nuvarande lagstiftning ger vid handen. En höjning av ersättningsnivåerna kommer för många föräldrar att bli ett välkommet inslag i deras familjeekonomi. Men det är lite märkligt att vi just nu några månader före valet ska flörta med föräldrarna på detta sätt. Men jag ska lämna det därhän och ändå glädjas med väldigt många som får del av detta.

Däremot är det lite märkligt att regeringen inte har insett att svenska skattebetalare ändå tvingas vara med och finansiera den högre kostnaden för sjukförsäkringsförmånerna.

Kristdemokraterna anser att det vore på sin plats att först komma till rätta med de höga kostnaderna för såväl ohälsan generellt som dagens rehabilitering som egentligen inte är värd namnet. Gång på gång blir jag i mitt uppdrag i Försäkringskassan påmind om att rehabiliteringen inte fungerar. Vi hade sammanträde i veckan. Och i förra veckan var jag på besök i Göteborg, och återigen bevisas det att rehabiliteringen inte är värd namnet.

Prot. 2005/06:124
16 maj

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

Frågor som man kan ställa sig är: Vem är det egentligen som bär ansvaret? Vem är det som ska vara ansvarig för rehabiliteringen? Är det Försäkringskassan, eller är det arbetsgivaren, eller vem ska vi egentligen fördela detta ansvar till? Vore det inte bättre om vi på detta område rätade till problemen och misstagen i stället för att ta på oss fler problem i framtiden?

Jag skulle vilja fråga Tomas Eneroth om han har funderat över effekterna och förhållandet till avtalsförsäkringarna, och hur det allmänna försäkringssystemet egentligen kommer att relateras när det gäller kostnaderna till detta. Det skulle vara bra om vi får svar på det. Vad blir effekten av en höjning utan andra åtgärder för att stimulera till bättre rehabilitering och minskning av kostnaderna för ohälsan? Jag ser fram mot ett svar på det lite senare i debatten.

Kristdemokraterna anser att vi måste satsa mer på rehabilitering och verkligen anstränga oss för att få ned kostnaderna för ohälsan. Det är fortfarande alldeles för många människor som tvingas att stå utanför arbetsmarknaden just denna dag. Det är många av dem som inget annat vill än att gå tillbaka till någon form av arbete. Men insatser och åtgärder saknas fortfarande. Därför har Kristdemokraterna på olika sätt lyft fram frågan om rehabiliteringens betydelse – avstämningsmöten är någonting annat – och stimulanser för att komma åter till arbetet. Varför vill inte Socialdemokraterna och stödpartierna i stället satsa på ordentliga sänkningar av dessa kostnader för ohälsan innan man höjer taket för sjukpenninggrundande inkomster?

Fru talman! Låt mig ställa en fråga om det är trovärdigt att höja taket, som troligtvis får till följd att ännu fler får råd eller anser sig ha råd att stanna hemma trots att de egentligen kanske borde gå tillbaka till jobbet i stället. Är det en bra modell? Tycker Tomas Eneroth att detta är förenligt med en bra lösning av problemen med ohälsokostnaderna?

Det är här som Kristdemokraterna har lyft fram behovet av att få rättsida på de ohälsosamt höga kostnaderna för ohälsan. Och vi måste på ett tillfredsställande sätt hitta en lösning på detta snarast möjligt.

Fru talman! Jag vill också lite grann ta upp den fråga som vi kristdemokrater har lyft fram i detta betänkande. Det handlar om lågstanivån i föräldraförsäkringen. Kristdemokraterna har på denna punkt ett eget förslag om rätt till barndagar. Dagens regler om 90 dagar med den lägsta nivån vill vi ersätta med ett för såväl barnen som föräldrarna mer flexibelt system. Vårt förslag går ut på att man skulle få 300 dagar med ungefär 200 kr i ersättning per dag. Det skulle ge ett mer flexibelt system. Det skulle också ge möjlighet för föräldrarna att själva bestämma hur man på bästa sätt, enligt deras uppfattning, kan använda dessa pengar.

Barndagarna skulle kunna användas för att ges till en annan person. De skulle självfallet även kunna användas för att finansiera en annan form av dagisplats än den kommunala. Om man så önskar ska man också kunna plocka samman de här dagarna till färre dagar och ta ut ett högre ersättningsbelopp. I så fall skulle man kunna minimera dem till två och en halv månad och maximera beloppet till 800 kr per dag för den person som plockar ut dem.

Fru talman! Detta system gör det mer flexibelt för föräldrarna. Jag tror att det är bra att man kan sitta i lugn och ro hemma vid köksbordet och planera hur man ska använda sin tid och sin ekonomi på bästa sätt

för sin lilla dotter eller son. Man ska till exempel kunna komplettera med en egen barnomsorg eller använda det dagis som man tycker är förenligt med den egna uppfattningen. Det tycker jag är lovvärt. Jag yrkar inte bifall till den reservationen av tidsskäl, men jag vill ändå aktualisera det förslag som vi har lagt fram i utskottet för kammaren.

Fru talman! Jag yrkar alltså bifall till reservation 1 under punkt 1 i SfU15.

Anf. 51 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Det svenska socialförsäkringssystemet bygger på det som kallas inkomstbortfallsprincipen, det vill säga att den som blir sjuk eller får en arbetsskada eller, det mer positiva, föder ett barn ska kunna känna sig trygg i att han eller hon inte måste sälja allt man äger och har för att kunna överleva under den tid man, av olika skäl, är borta från arbetet. Försäkringen ska ge en ersättning som täcker standarden. I dag ligger nivån på ersättningen på 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Socialförsäkringssystemet betalas av avgifter som arbetsgivaren förmedlar till staten. Avgifterna är avstått löneutrymme, det vill säga i stället för högre lön avstår arbetstagarna en del av sin lön för att betala till de olika delarna av försäkringarna för att få en rimlig ersättning när de behöver. En av orsakerna till varför det är så står att finna långt tillbaka till tiden för folkpensionens införande. Redan då menade borgerligheten att en socialförsäkring, och i det här fallet var det folkpensionen, skulle leda till att arbetarna blev lata och skulle fuska sig till pensionen. Klart var att arbetarna skulle avstå av sin lön och betala pensionsavgift i förhållande till lönen till en särskild kassa.

Men man insåg ganska snart att frivillighet inte var någon framkomlig väg. Den som var rik kunde förstås betala, medan de fattiga inte skulle ha råd att avstå någon del av sin lön – den behövdes till mat. Kommunerna tvingades därför att inkassera avgiften. Socialavgifterna eller arbetsgivaravgifterna är därför avstått löneutrymme och inte något annat.

En tredje grundpelare i systemet är det som kallas för klasskontraktet. För att ett försäkringssystem ska bli stabilt och utjämnande mellan grupper bör det omfatta så många betalande försäkringstagare som möjligt. De som har förslitande arbetsuppgifter tvingas på grund av detta att använda sjukförsäkringen oftare, medan de som har lättare arbetsuppgifter, och ofta högre lön i kombination med det, måste få en skälig ersättning när de blir sjuka.

Risken är annars uppenbar att den som bidrar mycket till försäkringen vägrar att betala till den och genom sina ombud, oftast partier från den borgerliga kartellen, driver sänkningar av avgifter eller nivåer eller fler karensdagar därför att de kan försäkra sig privat. Det är bara att läsa kartellens budgetmotion, så står det klart att om de får styra så blir det försämringar för dem som ofta är sjuka.

Att, som nu regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår, höja taken i försäkringarna är därför ett sätt att stärka försäkringen. Taket på sju och ett halvt basbelopp i socialförsäkringen infördes 1974 och har inte förändrats sedan dess. Då omfattades de flesta löntagarna av försäkringen.

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstnivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäk-
ringsfrågor*

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstnivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäkringsfrågor*

I dag motsvarar den försäkrade inkomsten en månadslön på drygt 24 800 kr. Den genomsnittliga lönen för alla sektorer är 23 700 kr, 21 500 för kvinnor och 25 800 för män. Över 34 % av de manliga löntagarna och nästan 15 % av de kvinnliga löntagarna har i dag en inkomst över taket, vilket sammantaget motsvarar ca 1,4 miljoner arbetstagare. Av dessa har 500 000 eller knappt 9 % av samtliga försäkrade en årsinkomst som överstiger det nu föreslagna taket på tio basbelopp.

Försäkringen håller därmed på att förlora karaktären av en inkomstbortfallsförsäkring, och därmed också legitimiteten, och närmar sig en grundtrygghet. För att medborgarna ska vilja vara med att finansiera välfärden är det viktigt att kvaliteten i verksamheterna är god och att taken i socialförsäkringarna höjs. Att höja taket är nödvändigt för att behålla det folkliga stödet för välfärdssystemet och förhindra att de privata försäkringarna ökar.

Den kritik som riktats mot förslaget har främst varit att vi borde stärka botten i försäkringen och att en höjning av taken endast förbättrar för dem som redan har det bra. Det är ju förstås riktigt. En höjning av taken gynnar dem som har en hygglig lön. Men om vi avstår från att höja taken skulle vi ganska snart ha en försäkring som fungerar som en grundtrygghet, det vill säga att de sämst ställda är hänvisade till den allmänna, generella och obligatoriska försäkringen, medan de rika kan ta privata försäkringar för att skydda sin inkomst. Med dagens tak ser vi att förekomsten av privata och kompletterande försäkringar ökar.

Mot bakgrund av kritiken mot att takhöjningen gynnar dem med hygglig lön tycker jag att det nästan blir obegripligt att den borgerliga kartellen avslår en höjning av taken, om det inte är så att man inte vill ha kvar våra socialförsäkringar utan har för avsikt att montera ned trygghetssystemen och förstöra dem på samma sätt som man var med och förstörde ATP-systemet.

Resonemanget om föräldraförsäkringen är likadant. Vi behöver barn i Sverige för att samhället ska fungera. Nativiteten har varit låg under flera år, mestadels som en reaktion på hur arbetsmarknaden behandlar unga kvinnor med hänvisning till att de föder barn och därmed förväntas ta ut den största delen av föräldraförsäkringen och sedan gå ned till deltid. Vänsterpartiet vill därför att föräldraförsäkringen ska individualiseras så att föräldraskapet blir obligatoriskt för båda föräldrarna. Då först får vi en föräldraförsäkring värd namnet, en försäkring som är modern och anpassar sig till de ändrade förhållandena vad gäller kvinnors deltagande i arbetskraften.

Fru talman! Vänsterpartiet har länge arbetat för att taken i sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen ska höjas. Det är några år sedan nu som vi första gången lyckades få detta klart sagt i en budgetproposition. Att det dröjt beror på att det fanns ett tillägg som sade: När ekonomin så tillåter. Nu tillåter ekonomin. Alla taken i socialförsäkringen höjs utom ett, nämligen taket i sjuk- och aktivitetsersättningen, det vill säga det som tidigare kallades förtidspensionering. Och det är faktiskt en skam. Det är bara att erkänna att Vänsterpartiet inte lyckades i förhandlingarna, vare sig i höstas eller nu i vår. Motståndet från Socialdemokraterna och Miljöpartiet i förhandlingsgruppen var för starkt.

Men vi släpper inte kravet på att taket i förtidspensioneringen i anständighetens namn ska höjas till samma nivå som i de andra socialförsäkringarna. Vi återkommer, var så säkra på det.

Helt klart är att det är de med de hårdaste arbetsuppgifterna som oftast förslits och inte kan jobba längre. De straffas nu genom att taket i sjuk- och aktivitetsersättningen inte höjs samtidigt med de andra socialförsäkringarna. Och inte nog med det, om den borgerliga kartellen, eller trygghetssänkaralliansen som de också skulle kunna kallas, får som de vill så kommer pensionen att sänkas för dem som är förtidspensionärer. Genomsnittspensionsåldern för en LO-arbetare är 58 år. Då har han eller hon ofta arbetat i 40 år. Det är precis samma livsarbets tid som förväntas av en akademiker fram till pensionen.

Fru talman! Debatten nu handlar även om SfU16 *Vissa socialförsäkringsfrågor*, och jag vill kort beröra det och lyfta fram två av förslagen där. Det ena handlar om en utvidgad rätt till tillfällig föräldraförsäkring, så kallad VAB. Med anledning av ett par uppmärksammade fall där föräldrarna nekats tillfällig föräldrapenning för att vårda sina svårt sjuka barn föreslår vi nu att ska lagen vidgas.

Ett av många förtidspensionärer efterlängtat förslag är att ersättningen ska kunna vila vid studier i upp till 24 kalendermånader. Förtidspensionen kan ju vila när man prövar att arbeta, och det är inte mer än rätt att den också kan vila när man studerar för att kunna skaffa sig ett nytt jobb.

Fru talman! Vänsterpartiet har motionerat om att Försäkringskassan ska se över enhetligheten och rättssäkerheten i bedömningarna vad gäller elallergi och elöverkänslighet. Majoriteten i socialförsäkringsutskottet anser att rättssäkerheten vid bedömningarna är tillräcklig, och vill därför inte göra något tillkännagivande. Vi delar inte den uppfattningen, och jag yrkar därför bifall till reservation 2 i SfU16 och tackar härmed för ordet.

Anf. 52 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt inledningsanförande delar vi i Folkpartiet uppfattningen att en takhöjning skulle behöva ske. Men innan staten tar på sig nya utgifter måste man klara av att hantera dem man har. Vi ser att rehabiliteringen inte fungerar. Mängder av människor finns kvar i systemen därför att man inte får hjälp med att komma tillbaka på arbetsmarknaden. Samordningen mellan olika aktörer fungerar inte. Där har vi haft förslag som Ulla Hoffmann och hennes parti har varit med om att avslå. Det finns ett arbete som är alldeles nyligen påbörjat trots att vi ganska länge har påpekat att det skulle behöva göras, nämligen kontrollen av hur försäkringarna används. Jag lyssnade häromkvällen till bland andra företrädare för Försäkringskassan som berättade om vilka åtgärder man nu sätter in. Det är ganska många som man ska granska. Man ska göra mörkertalsundersökningar. Det räknades upp ett antal delar i försäkringen, där man hela tiden vartefter som man sätter in åtgärder hittar nya ärenden som inte borde finnas i försäkringen. I det läget väljer vi att vänta tills det här får ordentligt genomslag och vi vet att det bara är de som verkligen behöver försäkringen som också får det.

Då vill jag med anledning av det Ulla säger här fråga: Tycker du och Vänsterpartiet att rehabiliteringen fungerar bra? Vet ni från Vänsterpartiet att alla de som i dag kan använda sig av försäkringen är berättigade till att göra det?

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

Anf. 53 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! För att svara på den direkta frågan från Linnéa Darell kan jag säga att jag delar uppfattningen att rehabiliteringen inte fungerar. Det vet Linnéa Darell. Men om jag förstår det hela rätt handlar det inte om pengar, utan det handlar om att man inte gör det som man egentligen ska göra. Samordningen fungerar inte heller så som vi vill att den ska fungera. Däremot är den finansiella samordningen på gång, och där den finns fungerar den bra. Så har jag förstått av dem som jag har träffat och som jobbar med den frågan.

Vad jag däremot inte förstår är Folkpartiets tvekan att ställa sig bakom takhöjningen i sjukförsäkringen nu, alltså att höja det till tio basbelopp, med hänvisning till att vi först ska se till att rehabiliteringen fungerar och först se till att, som Linnéa Darell säger, kontrollen av de sjuka fungerar riktigt. Vi ska vänta tills allt detta är gjort. Jag vet att ni i Folkpartiet är ärliga när det gäller socialförsäkringssystemen och att ni faktiskt vill värna om dem och tycker att de är bra. Jag har en känsla av att orsaken till att Folkpartiet har ställt sig bakom reservationen från alliansens eller kartellens sida är just att ni ska försöka hålla ihop, och det är hedervärt i sig. Samtidigt får ni släppa på er ideologi. För min del är till exempel rättsosäkerheten i sjukförsäkringen ett större problem än att försöka vårda försäkringen och se till att den har den stabila grund som den ska ha och att den har förtroendelegitimitet hos medborgarna genom att vi höjer taket.

Anf. 54 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Fru talman! Ulla Hoffmann sade tidigare att nu kunde man höja, för nu tillåter ekonomin det. Vår uppfattning i Folkpartiet är att så länge vi har höga kostnader och vi inte säkert vet att det bara är kostnader som är nödvändiga till försäkringen ska vi vänta med att dra på staten ytterligare kostnader. Men det är en skillnad i synsätt som Vänsterpartiet och Folkpartiet alltid har. Ni har alltid pengar, inte minst när det är valår, oavsett vad konsekvenserna blir.

Om man har förslag till åtgärder, som vi har och som ni har avstyrkt, vill man se konsekvenserna av åtgärderna först. Det förväntar vi oss att vi ska göra under 2007. Jag är förvånad över att Ulla samtidigt håller med om att det finns mycket som inte fungerar. Det innebär väl att en försäkring kostar mer än vad den borde – det är ändå skattepengar som används – och att man drar på staten nya utgifter.

Anf. 55 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Det är inte säkert att den enda lösningen till att det är mycket som inte fungerar är mer pengar. Det kan också vara så att den nya myndigheten har svårt att komma i gång med rehabiliteringsarbetet på det sätt som vi hade önskat. Regeringen har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet sett över sjukskrivningsprocessen. Vi har genomfört en mängd olika åtgärder för att det ska fungera. Men dessvärre funkar det inte alls så som vi hade velat att det skulle göra. Jag tror inte att lösningen på det är mer pengar, utan först måste man få en ordentligt fungerande organisation och se till att myndighetens praxis vad gäller till exempel sjukskrivningar, utförsäkringar och sådana saker blir på det sätt som vi tycker att det ska vara.

Jag blir också lite förvånad över det som Linnéa Darell säger. För något år sedan figureerade det en siffra att avgifterna som kommer in till sjukförsäkringen är högre än utgifterna för försäkringen och att man under en femårsperiod kunde se att det fanns ett överskott på 100 miljarder kronor. Det är själva budgetlagen med takbegränsade utgifter och så vidare som gör att vi inte kan använda pengarna på det sättet. Vi tycker att skulle det vara så att försäkringen går med överskott ska pengarna gå tillbaka för att stödja försäkringen såsom vi vill ha det, nämligen en generell och obligatorisk allmän försäkring som medborgarna kan känna sig trygga med.

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

Anf. 56 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Jag blir lite – bestört är ett lite för kraftfullt ord – orolig när Ulla Hoffmann säger att vi vill montera ned välfärden och montera ned det ansvar för sjukskrivningar som ändå finns i det här landet och som är bra. Det är inte sant ett ringaste dugg. Det finns i stället ett ekonomiskt ansvarstagande inom alliansen där vi vill se till vad det nya systemet kostar om vi höjer taket på sjukpenningssidan. Vi tycker att det är allvarligt att riksdagen förmodligen i morgon kommer att besluta om att vi inte först och främst tittar på ekonomin utan höjer taket utan att ta det ekonomiska ansvar för helheten som vi inom alliansen ändå vill bevisa att vi gör inom detta område.

Jag vill frita Ulla Hoffmann från farhågorna att alliansen skulle vara någon form av trygghetssänkande allians. Det är det absolut inte tal om. Snarare tar vi ett holistiskt grepp över kostnaderna för socialförsäkringen på detta område.

Jag skulle vilja fråga om Ulla Hoffmann är nöjd. Linnéa Darell tog upp flera av de punkter som jag hade kunnat ta upp med Ulla Hoffmann. Är det tillfredsställande med till exempel den rehabiliteringsmodell som vi har i dag? Kristdemokraterna lägger fram ett förslag till en rehabiliteringsförsäkring som skulle bli lite kraftfullare än det system som vi har i dag. Är Ulla Hoffmann tillfreds med det system som vi har i dag inom rehabiliteringsområdet? Det skulle jag vilja höra ytterligare om.

Anf. 57 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det blev ganska klart när jag svarade på Linnéa Darells fråga, att jag tycker att det finns mycket mer man skulle kunna göra inom rehabiliteringen. Många av de människor som är sjuka och skulle behöva rehabilitering får inte det. Det allra största problemet är att det är kvinnor med så kallat utmattningssyndrom som inte får det av den enkla anledningen att forskningen inte har kommit i gång. Det kanske till och med är så att Försäkringskassans tjänstemän inte känner igen de symtom som kvinnorna har.

Jag ska inte spekulera i vad orsakerna kan vara till att det mestadels är kvinnor som får de här utmattningssyndromen. Jag tror att det är tillräckligt med svar på Kenneth Lantz fråga.

I de motioner som Kristdemokraterna och andra partier har lagt fram tidigare har det funnits förslag om fler karensdagar och sådana saker. När jag ser de här disparata motionerna blir jag lite fundersam: Hur ska ni få ihop det egentligen? Den goda viljan, som Kenneth Lantz ger uttryck för,

att ni absolut inte har för avsikt att sänka eller montera ned välfärden blir inte helt klar.

Det känns inte riktigt tryggt när Kenneth Lantz säger på det sättet om man jämför till exempel med vad Moderaterna skriver i sina motioner.

Jag kommer fortsättningsvis att stå bakom det generella socialförsäkringssystem vi har som betalas via skatterna och via avstått löneutrymme. Jag tror att det ger medborgarna den absolut största tryggheten vid sjukdom, när olyckan är framme eller när man föder barn.

Anf. 58 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Jag fick svar, egentligen innan jag ställde frågan. Det finns ett program som gör så också på tv-skärmarna.

Ulla Hoffmann nämnde att många kvinnor drabbas av utmattningssyndrom. Det är beklagligt. Det kan vi inte annat än känna väldigt stor besvikelse över. Det är kanske just den grupp i vårt samhälle som drabbas hårdast av detta.

Men det finns en kvinna som aldrig har visat något tecken på utmattningssyndrom, och det är Ulla Hoffmann själv. Jag får passa på tillfället här nu och säga tack, farväl och lycka till. Jag hörde att det viskades att detta är sista debatten för Ulla Hoffmann i Sveriges riksdag. Lycka till och en angenäm pensionstid när den dagen kommer!

Anf. 59 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag tackar Kenneth Lantz för det. Om det är någon som skulle ha sagt det så är det faktiskt du. Jag kommer att få en behaglig pension så småningom, men först har jag förhoppningsvis en mandatperiod i kommunfullmäktige i Tyresö, där jag ska föra vidare de här frågorna som vi har haft uppe i riksdagen ned på det kommunala planet. Det ska bli jättespännande.

Eftersom det finns tv-kanaler där man kan följa vad ni gör, så lita på att jag kommer att hålla koll på er! Tack, Kenneth!

Anf. 60 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till reservation nr 1 i SfU15. Jag står givetvis bakom alla de reservationer där jag finns med, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till den här.

Den snabba ökningen av sjukfrånvaro och förtidspensioneringar under perioden 1997–2005 har stabiliserats, och något lite har den minskat. Delvis beror detta på ökad medvetenhet bland befolkningen om de negativa konsekvenserna av ett allmänt utnyttjande av de sociala förmånerna. Till en annan del är det också konsekvenserna av en tydligare och mer strikt bedömning av vad som är godtagbart som grund för sjukskrivning från bland annat Försäkringskassans sida. Den ökning av personer med sjuk- och aktivitetsersättning som skett de senaste åren har givetvis också haft betydelse.

Men det finns också anledning att känna oro för att nedgången inte blir bestående. Tillståndet när det gäller rehabilitering och uppföljning av sjukskrivna är knappast förbättrat i dag jämfört med tidigare. Det tar normalt alldeles för lång tid innan åtgärder sätts in, vilket leder till att många i praktiken slås ut från arbetsmarknaden.

Samarbetet mellan Försäkringskassan, sjukvården och arbetsförmedlingen fungerar på de flesta håll mycket dåligt. I stället har Försäkringskassan med regeringens goda minne ensidigt skärpt villkoren. Ett resultat av detta är att personer som tappat sugen eller drabbats av ohälsa skrivs ut från sjukförsäkringen utan att accepteras som arbetssökande på arbetsförmedlingen.

Denna utveckling förstärks genom införandet av arbetsgivarnas medfinansieringsansvar som medför att många personer med hög sjukdomsrisk, till exempel personer med kroniska sjukdomstillstånd eller en historik med tidigare sjukskrivningar, blir en oacceptabel risk för arbetsgivarna. Därför försvinner många av dessa ut från arbetslivet.

Fru talman! Därför anser vi i Centerpartiet att i stället för att höja taket i sjukförsäkringen bör regeringen dra slutsatsen att arbetet med sjukskrivningar måste ges förnyad kraft. Tydligare regler för sjukskrivningarna måste kombineras med kraftfulla insatser för en snabbare och bättre rehabilitering och uppföljning.

Centerpartiet har under många år arbetat för en rehabiliteringsgaranti med personliga rehablotsar och rehabplaner redan efter en kortare tids sjukdom. Samarbetet mellan Försäkringskassan, sjukvården och arbetsförmedlingen, och i vissa fall socialtjänsten, måste förbättras. Det måste förbättras dramatiskt så att man med insatserna kan ta ett samlat grepp kring individens problem.

Ett höjt tak i sjukförsäkringen är helt fel signal i ett skede när antalet sjukskrivningar är så högt. Det är viktigt att stärka människors motivation att komma tillbaka i förvärsarbete. Personer med höga inkomster har goda möjligheter att själva ta ett ansvar för en del av sin ekonomiska standard. I praktiken ombesörjs detta redan i dag av arbetsmarknadens parter för en majoritet av de förvärsarbetande. Ett ökat statligt ansvar är knappast motiverat.

Centerpartiets linje i den här frågan framförs i vår budgetmotion liksom i den gemensamma reservationen från partierna i Allians för Sverige.

Fru talman! Centerpartiet välkomnar däremot förslaget om höjt golv och höjt tak i föräldraförsäkringen. Centerpartiet har under flera år lagt fram förslag om ännu större förbättringar av föräldraförsäkringen. Vi anser att golvet bör uppgå till minst 200 kr per dag och att taket bör nås vid en inkomst på elva basbelopp eller en månadslön på knappt 37 000 kr.

Golvet behöver höjas för att säkerställa att föräldrar som ännu ej hunnit skaffa en inkomst – många av dem är studenter – får en godtagbar grundtrygghet under sin föräldraledighet. Taket behöver höjas bland annat för att dagens låga tak leder till att alltför många pappor med höga inkomster väljer att inte ta ut sin del av föräldraförsäkringen.

I dag är pappor bättre på att ta ut föräldraförsäkring ju högre inkomst de har – fram till dess att de slår i taket. Sedan minskar uttaget av dagar. Vi menar att en höjning av taket skulle gynna ett jämnare uttag av föräldraledigheten mellan föräldrar och därmed också förbättra jämställdheten. Det är viktigt för familjer, som Kenneth Lantz lyfte fram, att både mammor och pappor tar del i den ledighet som man har rätt till kring ett barns uppväxt.

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstnivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäkringsfrågor*

Även om regeringens förslag inte går riktigt så långt som det som vi i Centerpartiet tidigare har föreslagit välkomnar vi att steg tas i rätt riktning och att regeringen inte hållit sig för god för att ta intryck av våra ihärdigt framförda argument.

Centerpartiets förslag om förändrade nivåer i föräldraförsäkringen har vi ännu en gång fört fram i vårbudgetmotionen.

Fru talman! Det är några frågor i det här betänkandet om vissa socialförsäkringsfrågor som vi också tycker är bra. Jag nämner bara några av dem.

När det gäller rätt till tillfällig föräldrapenning vid vård av allvarligt sjukt barn tycker jag att det är bra att regeringen kommer med det förslaget nu. Vi har haft uppe den frågan tidigare i utskottet. Det visade sig att föräldrar som verkligen hade sjuka barn inte hade möjlighet att ta den ledighet som de behövde. Det känns väldigt bra att det förslaget har kommit.

Dessutom gäller det förslaget om vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier. Det är också viktigt att det kommer fram och att möjligheter ges att ha ersättningen vilande under tiden.

Det gäller också vilande sjukpenninggrundande inkomst för personer som deltar i interpraktik.

Mycket av de förslag som vi nu debatterar i de här två betänkandena står vi alltså bakom, men inte allt.

Anf. 61 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! Nu blir det höjda inkomsttak inom sjukpenning, rehabiliteringspenning och närståendepenning. Jag återkommer till det som handlar om föräldrapenningen lite längre fram i anförandet.

Först vill jag säga att jag tycker att det hade varit önskvärt att höja även för dem med riktigt låga ersättningar, dem med sjuk- och aktivitetsersättning. Jag vill därför instämma i det yttrande som Vänsterpartiet har i betänkandet.

Vi i Miljöpartiet vill se ett system med lika ersättning inom alla försäkringsområden. Vi anser att människor ska få hjälp att komma tillbaka och inte behöva gå sjukskrivna länge. Man ska tidigt få hjälp och stöd. Är det nu så att man trots hjälp och stöd får en bestående nedsättning av arbetsförmågan och inte kan försörja sig själv fullt ut ska man ha en ersättning som det går att leva ett bra liv på.

En förbättring finns trots allt i betänkandet för dem som har sjuk- och aktivitetsersättning: Från och med den 1 januari 2007 blir det möjligt att ha sin ersättning vilande i upp till 24 månader om man studerar. Många har inte vågat satsa på studier av rädsla för att mista sin ersättning ifall man inte klarar av att studera. Nu får de möjlighet att våga studera för att kanske komma ut på arbetsmarknaden, till ett arbete som just den enskilda personen klarar, och då i förlängningen också möjlighet till högre inkomst.

Jag vill här också ta tillfället att rätta till en ryktesspridning. Det gäller Miljöpartiets medverkan till att minska utbetalningen från socialförsäkringen. LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin uttalade i Göteborgs-Posten för drygt en vecka sedan att Miljöpartiet skulle ha stoppat regeringens propositioner om både företagshälsovård och rehabilitering. Inget kan vara mer felaktigt. I den samarbetsgrupp som Socialdemokraterna,

Vänsterpartiet och Miljöpartiet har om ohälsa har jag själv varit en av de mest pådrivande vad gäller att komma till en lösning för just företagshälsovården och rehabiliteringsfrågan. Vad gäller rehabilitering handlar det speciellt om rehabiliteringen för de kvinnor med så kallade diffusa, eller ofta kanske felaktigt benämnt psykiatriska, symtom som inte får hjälp och stöd för att komma tillbaka till egenförsörjning.

Fru talman! Höjningen i föräldraförsäkringen gäller föräldrapenningen vid föräldraledighet, den tillfälliga föräldrapenning som betalas ut för vård av sjukt barn, havandeskapspenning och de tio pappadagarna. Det innebär en ökning av den maximala ersättningen i föräldrapenningen från 652 kr till 875 kr per dag. Dessutom förbättrar vi för de familjer som har svårt sjuka barn. Beslutet handlar om en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning när man har ett allvarligt sjukt barn under 18 år och barnet genomgår behandling för att ges en möjlighet att bli botat.

En höjning av inkomsttaket kan vara ett sätt att öka uttaget av dagar bland de pappor som i dag har inkomst över taket. Jag tycker dock inte att den höjningen räcker som åtgärd för att få fler pappor att stanna hemma med sina barn utan vill se ytterligare åtgärder. Undersökningar visar att det i större utsträckning är pappor med lägre inkomster som inte tar ut pappadagar. Mycket beror på synsätt och traditioner hos både pappor, mammor och arbetsgivare. För att ändra detta krävs att man jobbar på många andra sätt än genom höjningar av inkomsttak.

I betänkandet föreslås också att lägstanivån för hel föräldrapenning ska höjas från 60 kr till 180 kr per dag från och med den 1 juli 2006. Det är bra. Miljöpartiet har sedan länge fört fram att det vi kallar golven, det vill säga den lägsta ersättningen i försäkringarna, bör höjas. I detta fall är alltså höjningen från 60 till 180 kr per dag. Höjningen gäller också havandeskapspenningen.

Fru talman! I flera av Försäkringskassans regioner godkänns inte elöverkänslighet som sjukdom. Skillnaderna i Försäkringskassans bedömningar av elöverkänslighet är oacceptabla och måste ses över. Ett syfte med Försäkringskassan var att skapa enhetliga och rättssäkra bedömningar i hela landet. Vi är nu tre partier som anser att Försäkringskassan måste få i uppdrag att se över hur man behandlar människor med elöverkänslighetsproblematik. Det råder visserligen delade meningar bland forskare om diagnosen elöverkänslighet, men de som drabbas lider. Så får det inte vara.

I helgen läste jag om en arbetsplats vid ett tekniskt universitet i Melbourne där flera anställda fått hjärntumörer konstaterade. Nyligen hade man konstaterat att en sjunde person fått en hjärntumör. Arbetsplatsen ligger på översta våningen i en byggnad som har mobilmaster på taket. Majoriteten av dem som drabbats hade varit anställda och jobbat där i mer än tio år. Nu har man för säkerhets skull flyttat till en annan byggnad.

Miljöpartiet anser att försiktighetsprincipen ska råda överallt och att man måste ta människor med dessa diagnoser på största allvar. Med en del anpassning kan många av de drabbade komma i arbete igen. Inte minst viktigt är att förebygga för att inte utsätta flera människor enligt försiktighetsprincipen.

Fru talman! Till sist yrkar jag bifall till reservation 2 under punkt 3 i SfU16.

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

Anf. 62 TOMAS ENEROTH (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i socialutskottets betänkanden, både nr 15 och nr 16, och därmed avslag på samtliga reservationer. Så var det avklarat.

Av inläggen i dagens debatt märks det tydligt att det finns en vattendelare i synen på våra trygghetssystem – en vattendelare mellan oss som vill värna våra gemensamma försäkringssystem och dem som inte riktigt ser behovet av att stärka dessa framöver. Så enkelt skulle debatten kunna beskrivas.

Regeringens förslag handlar om att vi ska höja taken i sjuk- och föräldraförsäkringen till tio basbelopp. Det innebär att vi socialdemokrater fullföljer ännu ett av de löften vi gick till val på i valet 2002. På samma sätt som vi hållit löftena om höjda barnbidrag, flerbarnstillägg, bostadstillägg för pensionärer och höjt underhållsstöd fullföljer vi nu med att också höja taken i sjuk- och föräldraförsäkringen.

Vi gör detta i ett läge där sjukkostnaderna och sjukskrivningarna sjunker stadigt. Jag tror att det är 10 miljarder lägre sjukpenningkostnader än 2002 i dagens siffror. Vi har kommit en bra bit på väg mot vårt mål att halvera sjukskrivningen. Vi har nått mer än halvvägs till det mål vi satte upp för 2008. Vi har dessutom gjort det utan att sänka ersättningsnivåer, införa extra karensdagar eller allting annat som borgerliga partier, ekonomer och ledarskribenter har tyckt vara den enda möjliga vägen. Vi har gjort det med medfinansiering, ökad uppmärksamhet och ny sjukskrivningsprocess.

Nu höjer vi taken i sjuk- och föräldraförsäkringen. Vi gör det för att vi värnar våra försäkringar, värnar våra gemensamma trygghetssystem. Som Sture Nordh, TCO:s ordförande, sade i dag ute på Mynttorget: Det är en länge efterlängtd reform.

I dag är det 1,4 miljoner löntagare som har inkomster över taken. De betalar in avgifter till försäkringen men får inte ut därefter. Det finns inte en tydlig försäkringsmässighet. De får inte de 80 % de faktiskt bör ha rätt till enligt den princip om inkomstbortfall vi har i våra försäkringar, och det är naturligtvis otillfredsställande. Det är helt rimligt av den samlade svenska fackföreningsrörelsen, inte minst TCO som i dag demonstrerar utanför Riksdagshuset, att kräva att vi höjer taken.

Och naturligtvis, Kenneth Lantz, för att svara på din fråga, är det inga som helst problem när det gäller avtalsförsäkringarna, tvärtom. I dag betalar man ju dubbelt. Man betalar både sina avgifter och dessutom sin avtalsförsäkring. Nu slipper man det, och jag kan garantera att fackföreningsrörelsen tycker att det är bra. Jag tror dessutom att parterna generellt på arbetsmarknaden gillar läget.

För oss socialdemokrater är det två huvudsakliga skäl som ligger bakom att vi tycker att detta är en bra reform.

Först och främst är sjukförsäkringen en viktig grundpelare i trygghetssystemen. Vi har en obligatorisk försäkring som omfattar alla. Det innebär också att det sker en riskutjämning från dem med låg risk för sjukskrivning till dem med hög risk för sjukskrivning. Anna Hedborgs socialförsäkringsutrednings häften har säkert många av oss läst. Om ni tar fram nr 5 och där läser om riskutjämning kan ni tydligt se vilken fantastisk riskutjämning vi har i våra försäkringar. Det är en solidarisk omfördelning på 29 miljarder kronor – 29 miljarder kronor som förs från

män till kvinnor, från friska till sjuka, från dem med hög inkomst till dem med låg inkomst.

Det är en riskutjämning som inte kan ske i marknadsbärande försäkringar. Alternativet hade ju varit att vi allihop hade vår egen försäkring, att vi hade en riskdifferentiering.

Av Tobias Billströms inlägg kan man nästan tro att Moderaterna är inne på en modell med ökad riskdifferentiering. Han tyckte att detta var viktiga ekonomiska incitament. Vad innebär det? Det innebär att fastighetsskötaren har en försäkringspremie, läkaren en och metallarbetaren en. Människor med olika risker har olika premier, olika kostnader. Vi vet vad ett sådant samhälle innebär. Vi vet att det innebär att flera grupper ställs utanför rätten att ens få ta en sjukförsäkring. Vi vet att det innebär krav på hälsoprövning där man måste vägas enligt marknadens principer för om man faktiskt är tillräckligt lönsam för att försäkras.

Vi ställer inte upp på den modellen. Vi värnar våra standardförsäkringar. Vi gör det genom att också stärka inkomstbortfallsprincipen, alltså den grundläggande princip som säger att blir du sjuk ska du inte behöva gå från hus och hem, utan du ska ha en standard som motsvarar den du har i dag. Det ska inte vara några fattigdomsfällor, vilket alla modeller med grundtrygghet innebär. Då trillar man ned på en väldigt låg ersättningsnivå. Här handlar det om en 80-procentig ersättningsnivå. Genom att höja taken så att även 1,4 miljoner löntagare på arbetsmarknaden får möjlighet att närma sig 80-procentsgränsen ser vi till att säkra legitimiteten i våra försäkringar.

Det här är bra. Det är bra för den enskilda, men det är också bra för arbetsmarknaden. Det skapar en trygghet, och det skapar något som skiljer ut svensk och nordisk arbetsmarknad från många andra länder i världen. Det skapar också en acceptans av att det sker omstruktureringar och omställningar. Det är inte hela världen om mitt jobb eller min bransch kanske försvinner eftersom det finns en chans att komma tillbaka. Så är det inte i många andra delar av världen. I den meningen tror jag att detta är ännu mer angeläget eftersom vi kommer att leva i ett samhälle med allt större omställningar på arbetsmarknaden.

Det här var de mer principiella argumenten på samhällsnivå för höjning av taken, om de ideologiska principerna bakom våra generella försäkringar. Det är tråkigt att höra att åtminstone ett borgerligt parti inte längre alls ställer upp på de grundläggande principerna. Men höjningen av taken är också viktig för enskilda personers trygghet.

För en adjunkt som drabbas av cancer och går på cellgiftsbehandling handlar 80 % ersättning om ganska viktiga saker. Det är inte fråga om de 60 % som ges i dag utan om en takhöjning som innebär att man inte får en kraftig standardförsämring. Det innebär en ekonomisk trygghet i en svår tid när man är sjuk.

För en banktjänsteman som råkar ut för en whiplashskada när han blir påkörd bakifrån är det oerhört viktigt att veta, med den värk som finns och den behandling som behövs för en sådan skada, att det finns en ekonomisk trygghet. Här får man en 80-procentig ersättning i stället för en väsentligt lägre ersättningsnivå.

Prot. 2005/06:124
16 maj

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lågstanivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäkringsfrågor*

För civilingenjören som drabbas av en utmattningsdepression med psykisk ohälsa som följd, med alla besök hos läkare och alla försök att komma tillbaka – som det inte är säkert lyckas – blir det oerhört viktigt med den ekonomiska tryggheten.

Jag tycker att en grundläggande princip måste vara att om jag betalar in till försäkringen ska också jag omfattas av försäkringsvillkoren. När vi höjer taken grundlägger vi den principen. Att säga nej till det innebär att man accepterar att de som är med och betalar försäkringen inte ska få något ut från den. Legitimiteten och tryggheten ska finnas där för mig när jag behöver den. Det ska finnas en riskutjämning eftersom riskerna är olika. Det är så samhällssolidariteten fungerar. Det är därför takhöjning-
en är viktig – även för dessa enskilda personer.

Alliansen är emot detta. Det råder inget tvivel om det efter de inlägg jag har hört här, även om Folkpartiet darrar på manschetten. Alliansen kommer samlad att rösta emot förslagen om höjda tak i sjukförsäkringen. Man kommer också att gå till val på att sänka taken ned till sju och ett halvt basbelopp. Eftersom detta förslag genomförs redan den 1 juli innebär det att man går till val på att försämra och sänka ersättningarna och taken till sju och ett halvt basbelopp. Det är inte nog med att ersättningsnivåerna allmänt ska försämrans genom en omräkning av SGI och inte nog med att man diskuterar införandet av fler karensdagar. Dessutom är det fråga om en sänkning av taken till sju och ett halvt basbelopp – vilket för banktjänstemannen, för civilingenjören och för adjunkten innebär sänkta ersättningar på tusentals kronor i månaden.

Argumenten för att inte vara med på en takhöjning är faktiskt inte riktigt bra. Fredrik Reinfeldt sade i tv-debatten att de inte ska göra det lönsammare för höginkomsttagare att stanna hemma. Är det så man hanterar en så viktig principiell frågeställning som handlar om legitimiteten i våra trygghetssystem? Är det så man svarar på ett krav som den samlade svenska fackföreningsrörelsen har ställt och stora delar av det politiska etablissemanget? Eller är det så man faktiskt bemöter adjunkten, civilingenjören eller banktjänstemannen som drabbats av ohälsa?

Moderaterna har kanske aldrig varit intresserade av att de gemensamma försäkringarna ska stärkas. De är mer inne på en modell där du ska ha din egen privata försäkring eller avtalsförsäkring. I den meningen var kanske motståndet mot en höjning av taken väntat. Men det trista är att även övriga borgerliga partier faktiskt verkar glida in i den fällan. Det märker vi tydligt i Bankerydsförslagen.

Moderaterna argumenterar dessutom – även Tobias Billström – på ett intressant sätt i motionen. Man menar att de höjda taken inte ger tillräckliga incitament för arbetsgivarna att minska sjukfrånvaron eftersom avtalsförsäkringarna har olika premier. Det är ett obegripligt resonemang som jag tror att inte ens ni själva kan förklara. Om man är angelägen om incitament och drivkrafter i försäkringen ska man ställa upp på medfinansieringen. Den är tydlig. Där blir det tydliga ekonomiska effekter om inte ohälsan minskas på en arbetsplats. Men avtalsförsäkringarna har inte de drivkrafterna. Däremot finns en tydlig riskdifferentiering, men det är något helt annat.

Men så hävdar också Moderaterna i motionen att en höjning av taken skulle leda till ökade sjukskrivningar. Okej – kan ni berätta det för ad-junkten som drabbats av cancer och måste stanna hemma under cellgifts-behandlingen? Berätta det för banktjänstemannen med whiplashskadan eller för civilingenjören med utmattningsdepression! Är det på grund av höjda ersättningstak som de stannar hemma? Är det på grund av för höga ersättningar? Är det därför de inte ska få 80 %, vilket många andra på arbetsmarknaden faktiskt får, trots att de har betalat in sina avgifter till försäkringen? Motsvarande fråga ställer jag inte bara till Moderaterna utan självklart också till Centerpartiet och Kristdemokraterna. Banke-rydsöverenskommelsen får den effekten. Vilket svar ger ni på legitimitetsproblemet?

När det gäller Folkpartiet hade jag hoppats, verkligen och innerligt, att läget skulle vara ett annat. Folkpartiet har länge krävt höjda tak. I rapporten som TCO presenterade i dag finns många härliga goda citat från Lars Leijonborg, Bo Könberg, Maria Leissner och Karin Pilsäter om vikten av att höja taken för att säkra legitimiteten. Det är uppenbart att Folkpartiet nu sviker, inte bara principerna bakom försäkringarna utan också alla dem som trodde att Folkpartiet i detta läge stod för värderingarna. Det är kanske den förändring som Folkpartiet har genomfört under mandatperioden med både språktest och nedtonad social profil som nu också märks i synen på våra sociala försäkringar – allt för att passa in i det som är alliansens allt trängre högerbur.

Linnéa Darell! Jag har en fråga till dig. Är det inte angeläget att även de 1,4 miljoner som betalar in avgifter till socialförsäkringssystemet också får en ersättning på 80 %? Är inte det viktigt för försäkringens legitimitet? Om man som folkpartist argumenterar att det är fusk och överutnyttjande som man först måste komma till rätta med, vilka åtgärder anser Folkpartiet krävs för att man ska ställa sig bakom kravet på höjda tak? Kan vi få en lista på vilka krav som ska redovisas? Är det ett särskilt ekonomiskt läge för försäkringen? Eller är det särskilda åtgärder som måste vidtas för att Folkpartiet till slut ändå ska våga ställa sig bakom det partiet har krävt nästan så länge partiet har funnits?

Jag tror att det viktigaste för vår del är att konstatera att vi behöver en takhöjning för att säkra legitimiteten. Vi behöver den för att enskilda ska känna att tryggheten finns där för dem. Den här debatten visar att det blir en tydlig vattendelare.

Jag läste en insändare där någon gjorde liknelsen om rivningsföretaget Alliansen AB, som börjar med att riva taken och sedan river andra principer. Kvar blir något slags grundpelare där man ska ha sina privata försäkringar. Jag tror inte att det går så långt. Jag tror inte så illa om alliansen. Men jag är mycket oroad över att alliansens ekonomer nästan enbart talar om fusk och överutnyttjande, om lägre ersättningar, om fler karensdagar och om hårdare krav. Det talas alltmer sällan om gemensamma trygghetssystem, om vikten av ekonomisk trygghet när man är sjuk, allt mindre om solidaritet och alltmer om soliditet.

För oss socialdemokrater är höjningen av taken i sjuk- och föräldraförsäkringen en viktig del i att skapa legitimitet i trygghetsförsäkringarna.

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

Fru talman! I regeringens proposition finns också förslaget om höjda tak i föräldraförsäkringen och höjd lågstanivå och ersättningsnivå i den samma. Som flera talare har sagt är det en angelägen reform. Både höjda golv och höjda tak är viktiga för föräldraförsäkringen. Det gäller bland annat ur legitimitetssynpunkt. Här gäller samma argument som för sjukförsäkringen. Men det gäller naturligtvis också för att det ökar förutsättningarna för ett mer jämställt uttag i föräldraförsäkringen. Det har påpekats från flera håll i föräldraförsäkringsdebatten. Jag delar Mona Jönssons uppfattning att det naturligtvis inte är hela svaret. Karl-Petter Thorwaldssons utredning om föräldraförsäkringen visar att en minst lika viktig del är att kvinnorna också släpper in männen i försäkringen. Låt oss fundera framöver hur vi ska reformera försäkringen på ett sådant sätt. Men takhöjningen är viktig eftersom den ändå ger en signal om de ekonomiska villkoren som familjen har för att utnyttja föräldraförsäkringen.

Det är ett viktigt steg. Det är bra. Det är en populär reform. Föräldraförsäkringen är också en populär försäkring. Desto allvarligare är det att det när det gäller föräldraförsäkringen inte fullt ut finns en uppslutning generellt om familjepolitiken från alliansens sida. Här har vi i kammaren tidigare pratat om vårdnadsbidrag, barnkonton och jämställdhetsbonus. Listan kan göras lång. Faktum är att utöver höjda tak är det enda vi vet om alliansens syn på föräldraförsäkringen att ersättningsnivåerna ska sänkas. Det blir effekten av förändrad ersättning eller beräkningsgrund för sjukpenninggrundande inkomst.

Sedan finns då Moderaternas förslag om att ta bort fyra månader ur föräldraförsäkringen och sänkt ersättningsnivå till 75 %. Det är antagligen någonting som övriga allianspartier skulle riskera att ställa sig bakom om olyckan är framme i höst.

Därför har jag en enkel fråga till Tobias Billström. Ni moderater motiverar sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkringen med att det skulle minska utnyttjandet av försäkringen. Ska vi tolka det som att ni också tycker att föräldraförsäkringen överutnyttjas? Är föräldrarna hemma för mycket med sina barn? Är det därför ni vill ta bort fyra månader och sänka ersättningsnivåerna?

Fru talman! Avslutningsvis: Vi behandlar också socialförsäkringsbetänkande nr 16, och där föreslås en mängd olika detaljregler som jag inte tänker räkna upp här. Det finns inte heller några skilda uppfattningar i kammaren om förslagen.

För tv-tittare som i morgon ser debatten men också för åhörare vill jag nämna att regeringen nu förtydligar den viktiga reform som togs av riksdagen för över ett år sedan: rätten att vara hemma med mycket svårt sjuka barn med tillfällig föräldrapenning under obegränsat antal dagar. Det är en angelägen reform. Vi förtydligar nu reglerna så att tillämpningen blir så pass generös som den var tänkt redan från början. Det handlar om mycket få fall, men för de föräldrar som det gäller är det naturligtvis en oerhört angelägen reform eftersom det handlar om möjligheten att vara hemma med sina mycket svårt sjuka barn.

Här finns en bred uppslutning i hela utskottet. Här är alla engagerade. Jag vet att inte minst Kurt Kvarnström i Dalarna har arbetat med den här frågan i flera år. Jag är väldigt nöjd och glad över att vi nu kan få en bättre tillämpning av försäkringen.

För att summera: Dagens debatt är viktig, även om den förs i sena kvällstimmen, eftersom det handlar om våra trygghetssystem. Jag har försökt argumentera för att en höjning av taken i sjuk- och föräldraförsäkringen är en viktig reform.

Det är dels för att säkerställa försäkringens legitimitet. 1,4 miljoner löntagare har inkomster över taken men betalar ändå in avgifter. Det är rimligt att de också får fullt ut från sin försäkring.

Det är dels för att säkerställa att enskilda personer får ekonomisk trygghet vid sjukdom, även adjunkten, banktjänstemannen och civilekonomen. Jag har försökt ta dem som exempel för att göra lite tydligt vad detta handlar om – inte bara om principer och system utan också om enskilda människors behov av trygghet, även om man har inkomster som ligger över sju och ett halvt basbelopp. Deras behov av ekonomisk trygghet måste kunna finnas där när sjukdomen inträffar. Trygghetssystemen måste kunna finnas där när vi behöver dem, och de ska finnas där för alla, inte bara några.

I detta anförande instämde Mona Berglund Nilsson, Anita Jönsson, Lennart Klockare, Kerstin Kristiansson Karlstedt, Kurt Kvarnström, Göte Wahlström och Mariann Ytterberg (alla s).

Anf. 63 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Retoriken strömmar fram från Tomas Eneroth, och man håller nästan på att blåsa omkull av all varmluft som kommer emot en. Jag skulle ändå vilja ställa ett par frågor till Tomas.

För det första kan man fundera: Om den ekonomiska situationen på global nivå inte varit så positiv, hade du då stått här i talarstolen och lagt fram samma gentila erbjudande som nu? Det är en inte helt oviktig fråga att fundera över.

För det andra är det den fråga som du ställde till mig och som rör legitimiteten i försäkringssystemen. Ytterst är den kostnadsbild som regeringen presenterar inte fullständig. Det finns delar som mörkas i det här förslaget. De delarna handlar framför allt om den förändring av fördelningspolitiken som förslaget innebär, där kostnaderna förs från höginkomsttagarna till låginkomsttagarna. När direktören sjukskriver sig, Tomas Eneroth, och skickar vidare räkningen till undersköterskan är det du som blir svaret skyldig. Vari ligger rättvisan i detta?

Vi kan konstatera från alliansens sida att den förskjutning från låg- till höginkomsttagaren som sker i det här förslaget inte är rättvis, och därför motsätter vi oss den. Jag tycker att du ska svara på frågan var du tycker att rättvisan ligger i ett sådant förslag. När olyckan är framme, som du själv brukar tala om fast i ett annat sammanhang, vet vi *who's to blame*. När kostnaderna kanske stiger för dem som utnyttjar det här systemet tycker jag att det finns anledning att fundera över hur pass rättvist det egentligen kommer att vara.

Anf. 64 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Jag kan då notera att Tobias Billström bekräftar det som jag anade, det vill säga att Moderaterna helt och hållet har lämnat den grundläggande inställning som vi har haft i svensk politik om försäkringsmässighet, om vikten av att det du betalar in i avgifter ska du också

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstnivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäkringsfrågor*

kunna få ut från försäkringen. Det gäller inte bara på marknaden utan också i våra trygghetssystem. I detta fall handlar det om 1,4 miljoner löntagare som betalar in men inte får ut. I den meningen är reformen i allra högsta grad finansierad, om man skulle uttrycka det så.

Dessutom sker, vilket Anna Hedborg visar väldigt tydligt i socialförsäkringsrapporten, en riskutjämning som är väldigt stor – 29 miljarder kronor – inte minst från hög- till låginkomsttagare. Jag är knappast osäker på den delen av argumentationen.

Däremot kan man ställa sig frågan om Moderaterna verkligen är medvetna om att man nu kommer att gå fram och tala om för en stor del på svensk arbetsmarknad att de inte är berättigade till 80 %, inte är berättigade till den sjukförsäkring de betalar till, att Moderaterna inte tycker att det är viktigt utan att det är bättre att de själva betalar. Fast de har betalat avgifter vill Moderaterna att de därutöver en gång till från sitt löneutrymme ska betala särskilda avtalsförsäkringar eller privata avtalsförsäkringar.

Mitt ideologiska motstånd mot det handlar om att vi då får ett samhälle med riskdifferentiering, där olika grupper har olika risker och där många riskerar att stå utan försäkring. Men det principiella handlar också om att vi tar bort grundtröskeln på legitimiteten i våra försäkringar.

För att ställa en enkel fråga tillbaka till Tobias Billström: Tycker Moderaterna att det är rimligt att en adjunkt som blir sjuk inte ska få 80 % i sjukpenning utan bara få 60 eller 50 %, och efter en moderatseger i valet, om olyckan skulle vara framme, ska drabbas av en sänkning på 5 000–6 000 kr i månaden?

Anf. 65 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag hoppas att kammaren lägger märke till hur Tomas Eneroth glider över den förändring av den fördelningspolitiska profilen som förslaget innebär. Det är så att det sker en överflyttning från låginkomsttagare till höginkomsttagare vad gäller ansvaret och en förflyttning i andra riktningen när det gäller kostnaderna. Det är inte rimligt att göra det.

Det finns ingen – varken jag, Moderaterna eller Allians för Sverige – som har pratat om att förändra de grundläggande trygghetssystemen på det vis som Tomas Eneroth vill göra gällande. Jag märker att för varje gång som vi kör de här replikskiftena sjunker antalet procent som folk kommer att få i ersättning med en borgerlig regim, trots att det inte finns några sådana förslag lagda på bordet. Det går från 70 till 60 till 50 till 40 % när Tomas Eneroth svarar. Håller vi på lite till är det säkert nere på 10 och 5 % den 17 september.

Verkligheten är den att vi i vår politik slåss för att människor ska vara mindre sjuka och mindre borta från arbetsmarknaden, att sjukfrånvaron ska minska. Vi satsar på rehabiliteringsinsatser. Men Tomas Eneroth är mest intresserad av att bara prata om hur bidragssystemen ska vara utformade. Det märker man också när han försöker plocka fram sina exempel.

När man tittar på realiteten, när man tittar på utvecklingen av sjukfrånvaron, och framför allt den överflyttning som i dag sker från dem som har sjukpenning till dem som bara har aktivitetsersättning, är det förskräckande siffror.

Kanske borde Tomas Eneroth någon gång när vi har de här debatterna fundera lite över varför utfallet av regeringens politik ser ut som det gör, varför det sker så lite på just det här området trots att vi vet att det inte är förrän människor de facto kommer tillbaka i arbete som vi vänder den onda spiral som innebär att vi betalar ut mer pengar i ersättningssystemen än vad som kommer in i andra ändan. Det är riktigt förskräckande.

Avslutningsvis ska jag svara på den fråga jag fick om föräldraförsäkringen och utnyttjandet. Nej, jag tycker inte att den överutnyttjas. Det tycker inte heller mitt parti. Däremot tycker vi att det är rimligt att göra en överflyttning på det vis som vi har sagt i våra förslag.

Anf. 66 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Tobias Billströms tolkning av en fördelningspolitisk profil, inte minst om man till detta skulle lägga ett förslag om att sänka skatter med först 50 och sedan 250 miljarder kronor – med en någorlunda taskig fördelningspolitisk profil, skulle man kunna uttrycka sig.

Även om man bara håller sig till försäkringen svarade jag på frågan. Jag tycker att Anna Hedborgs skrift nr 5 i Socialförsäkringsutredningen pekar väldigt tydligt på vikten av riskutjämning och vilka effekter det har, och det faktum att dessa 1,4 miljoner löntagare faktiskt redan betalar in avgifter men inte får ut dem.

Återigen: Tobias Billström har inte svarat på frågan – och har nu inte heller möjlighet att svara eftersom jag inte tror att han har någon ytterligare replik – varför Moderaterna tycker att det är angeläget att bryta en sådan grundläggande viktig princip som att först betalas avgifter ut eller in och sedan har man rätt att få sin sjukförsäkring. Jag konstaterar att det för Moderaternas del är viktigare att lägga pengarna någon annanstans än att se till att vi har legitimitet bakom våra trygghetssystem.

När det gäller föräldraförsäkringen och överutnyttjandet är det intressant att höra vilken ordlek det handlar om. Man argumenterar för sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkringen med argument som fusk och överutnyttjande, men i fråga om föräldraförsäkringen måste man i stället uppfinna andra argument. Frågan är om inte det enda Moderaterna egentligen är intresserade av är att minska kostnaderna i det som inte är bidragssystem, utan försäkringssystem, och sedan använda dessa minskade kostnader till andra, för moderater angelägna, områden – traditionellt gäller det givetvis skattesänkningar.

Anf. 67 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ska vara imponerad eller beklämd över Tomas Eneroths förmåga att tolka Kristdemokraternas förslag i detta ärende. Vi har absolut inte sagt nej till någon höjning. Snarare sade jag att vi ställer oss bakom det, men inte just nu. Varför vi inte nu säger ja har jag vid olika tillfällen redogjort för, men jag vill återigen ta upp den tråden, som en liten fråga till Tomas Eneroth.

Jag har fått tillfälle att både till Försäkringskassan och i andra sammanhang ställa frågan varför vi inte kan få veta vad det blir av de människor som bidrar till sänkningen av sjukförsäkringskostnaderna. Vi kan konstatera att kostnaderna för ohälsotalen är allt lägre, och vi kan också konstatera att färre människor är sjukskrivna. Vart försvinner de männi-

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

skorna, eftersom fler bevisligen hamnar i långtidssjukskrivningar och fler går till sjuk- och aktivitetsersättningar?

Min fråga är – och jag skulle bli väldigt glad om Tomas Eneroth kunde svara på den – om Tomas Eneroth, till skillnad från Försäkringskassan och andra som jag ställt frågan till, kan säga vart människorna tar vägen när de inte längre finns kvar i siffrorna och i tabellerna över dem som är långtidssjukskrivna och i sjuk- och aktivitetsersättning. Går de till åtgärder eller till riktiga jobb?

Anf. 68 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Först till frågan om att Kristdemokraterna säger sig stå bakom en höjning av taken i sjukförsäkringen, men inte just nu. Därför finner sig automatiskt följdfrågan: När då? Om det är 2008, som Folkpartiet talar om, blir det hela intressant, för då har vi helt plötsligt en alliansförhandling inför öppen ridå. Det vore ju intressant. Eller är det 2009? Eller ska man införa särskilda villkor om att vidta extraåtgärder, i likhet med dem som Linnéa Darell från Folkpartiet presenterat, alltså åtgärder mot fusk eller liknande? Jag efterlyser i så fall samma kravlista från Kristdemokraterna, för detta är viktigt.

Om vi ska reformera socialförsäkringssystemen under den kommande mandatperioden behöver vi nämligen veta om det över huvud taget finns förutsättningar att föra en sådan diskussion. Jag tror att en grundläggande förutsättning för det är att det finns en uppslutning bakom höjda tak. Därför måste vi kunna veta vilka grundförutsättningar Folkpartiet, som vi kommer till senare, och nu även Kristdemokraterna vill ha för att kunna ställa sig bakom en takhöjning.

När det gäller det minskade inflödet till försäkringen är en viktig orsak till det att människor faktiskt kommit in på arbetsmarknaden. En annan viktig orsak är att vi gjort insatser. Vi har Piloten i Västra Götaland där man i ökad takt nu kan komma tillbaka till arbetsmarknaden eller gå i rehabiliteringsåtgärder. Ett gemensamt bekymmer för oss alla är emellertid arbetsmarknadens bristande engagemang i rehabiliteringen. Regeringen har en särskild utredning som ser över vilket ansvar arbetsgivarna ska ta för just rehabiliteringen.

Låt dock inte frågan om rehabilitering glida undan det faktum att Kristdemokraterna nu säger nej till höjda inkomsttak och därmed går till val på att grupper som tjänar mer än 24 000 kr i månaden inte ska ha rätt till 80 % i ersättning. Tvärtom ska de få kraftiga sänkningar om alliansen skulle råka vinna valet.

Anf. 69 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Ja, det är vår ambition att alliansen ska vinna valet. I likhet med Socialdemokraterna kommer vi att presentera ett kraftfullt manifest om hur detta ska lösas och hur det ska fungera när det blir dags. Det är precis den modellen som vänsterkartellen hittills arbetat med, det som vi har upplevt. Vi har också frågat hur det ska fungera framöver men inte fått tillräckligt tydliga svar på det.

Återigen till frågan, Tomas Eneroth. Var befinner sig de människor som försvinner ut ur tabellerna, när de inte längre finns kvar i aktivitetsersättningar eller på långtidssjukskrivningslistorna? Går de till riktiga jobb? Det finns inga tydliga svar från Tomas Eneroth om detta. Jag tyck-

er att det är genant att inte få ett exakt svar när man frågar var dessa människor befinner sig, människor som förbättrar statistiken så pass mycket för Socialdemokraterna. Varken Försäkringskassan eller andra myndigheter kan ge svar på den frågan.

Min fråga i den första repliken var: Var har Tomas Eneroth placerat dessa människor? Finns de i riktiga jobb eller är det i konstgjorda sysselsättningsåtgärder vi hittar dessa människor, som inget hellre vill än att gå tillbaka till ett riktigt arbete?

Anf. 70 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Det är frestande att ta en längre debatt om begreppet ”riktiga jobb”. Jag för min del tycker att till exempel en lönebidragsanställning, som innebär att människor med funktionshinder kan utföra ett arbete och arbetsgivarna får en viss subvention, är ett riktigt jobb som ger möjlighet för människor att komma in på arbetsmarknaden. Jag kallar inte det för Amsjobb, tramsjobb eller påhittade jobb. Också de är för mig riktiga jobb – och inte minst för dem som på så sätt kommer in på arbetsmarknaden.

Det kanske är mer genant att Kenneth Lantz inte kan vara tillräckligt tydlig i sin fråga, vare sig till Försäkringskassan därhemma eller till myndigheterna nationellt, så att de ska veta vilken grupp han egentligen avser. Men det är klart att om man ser på de en och en halv miljon utanför, som alliansen brukar tala om, kanske man ska leta bland högskolestuderande, värnpliktiga och föräldralediga, för det är ju där de brukar samla ihop folk för att försöka få fram just siffran 1,5 miljoner. Det jag vet är att inflödet minskar. Det är den stora framgången under dessa år, och det har skett tack vare ett förbättrat arbete inte minst på grund av reformen om medfinansiering.

När det gäller det som sagts om att vi skulle mörka våra förslag inledde jag debatten med att säga att vi i enlighet med vårt valmanifest 2002 gick till val på ett antal löften. Ett av dem var höjda tak i sjuk- och föräldraförsäkringen. Vi hymlade inte om det. Vi har genomfört det. Nu går vi till riksdagen med förslaget och ser till att genomföra det den 1 juli – precis som med barnbidrag, flerbarnstillägg och alla andra förslag som vi faktiskt fullföljer.

Det är skillnaden mot alliansen, som ännu inte kan tala om ifall de vill ha höjda tak framöver. Folkpartiet har knystat om 2008, och Kenneth Lantz har lämnat dörren öppen men säger inte riktigt när. Inte heller i detta replikskifte fick jag någon hint om ifall Kristdemokraterna, och i så fall när och på vilka villkor, kan tänka sig höjda tak i sjukförsäkringen. Jag återkommer till det. Det är viktigt. Vi måste nämligen veta det när vi i regeringsställning under nästa mandatperiod ska hantera en socialförsäkringsreform.

Anf. 71 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Tomas Eneroth talar sig varm för hur viktigt det är att adjunkten, civilingenjören och vilka det nu var verkligen får den höga ersättningen. Hur är det för lokalvårdaren, undersköterskan och metallarbetaren, som inget hellre önskar än att komma tillbaka i arbete, som får vänta och vänta innan han eller hon får hjälp med rehabilitering? Är det inte lika viktigt att de människorna får hjälp? Det har ju visat sig att av

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstnivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäk-
ringsfrågor*

dem som går över från sjukskrivning till långtidssjukskrivning går närmare 60 % senare över i sjuk- och aktivitetsersättning. Där hamnar väldigt många i den gruppen människor som redan i dag betraktas som arbetare inom låglöneyrken. Hur hög är ersättningen då?

Det känns som om det viktigaste för Socialdemokraterna just nu är att fria till väljarna inför valet, att visa att man höjer nivåerna för höginkomsttagarna. Men vad görs för låginkomsttagarna? Där lyser förslagen med sin frånvaro. Tomas Eneroth talar vackert om att förslaget omfattar alla. Jag tycker inte man kan säga att Socialdemokraternas förslag omfattar alla. Just nu verkar höginkomsttagarna vara de mest intressanta.

Anf. 72 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Det skulle vara intressant att veta vilka Birgitta Carlsson och Centerpartiet inte tycker omfattas av vår sjukförsäkring. Jag kan bara konstatera att de som vi nu talar om, och som Birgitta Carlsson tog upp i sitt anförande, knappast får det lättare att komma tillbaka i arbete om man sänker deras ersättning. Det tycker Birgitta Carlsson att man ska göra genom modellen från Bankeryd, som innebär sänkt beräkning av sjukpenninggrundande inkomst. Det blir knappast lättare att komma tillbaka i arbete om man tar bort stora delar av trygghetsreglerna på arbetsmarknaden. Tvärtom tror jag att det försvårar möjligheterna.

Vi har under den här mandatperioden lyckats se till att färre går in i längre sjukskrivningsperioder. Vi har ett pågående arbete, inte minst med medfinansieringen, som innebär att vi har allt bättre förutsättningar att nå målet om en halvering av sjukskrivningarna till 2008.

Den här debatten handlar om höjda tak. Den handlar om det faktum att lokalvårdaren får 80 %. Det får också en hel del av metallarna, fastän inte alla. Men det får kanske inte alltid banktjänstemannen, adjunkten eller civilingenjören. Jag tar dessa grupper eftersom det är de som faktiskt omfattas av det förslag som ligger till grund för dagens debatt.

En höjning av taken innebär att 1,4 miljoner löntagare också får rätt till 80 % ersättning. Det är viktigt att de ska kunna ha den ekonomiska tryggheten. Varför är det inte viktigt att också de omfattas av detta, Birgitta Carlsson?

Anf. 73 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det jag lyfte fram var att människor inte får rehabilitering snabbare. Det innebär att väldigt många, alldeles för många, går från sjukskrivning till långtidssjukskrivning och sedan vidare in i förtidspension, det vill säga sjuk- och aktivitetsersättningen. Det är där du hamnar på den lägre ersättningen även med Socialdemokraternas förslag.

Det är självklart så att försäkringar ska gälla för alla. Men det som var viktigt för oss i alliansen var något vi var överens om. Där trodde jag att även Socialdemokraterna och de andra partierna var med. Vi skulle göra en parlamentarisk utredning och utifrån den lägga fram förslag inom området.

Socialdemokraterna valde då att tillsätta en enmansutredning som arbetade med frågan. Det är djupt beklagligt att man inte ser till och är angelägen om detta. Det är en viktigt för samtliga partier att få vara med i en så viktig fråga som att reformera trygghetssystemen i Sverige.

Det är oerhört viktigt att det är trygghetssystem som ger ersättning. Jag tror inte att Centerpartiet kommer att möta motstånd den dagen det visar sig att man har den ekonomiska möjligheten. Vi menar att med den statskuld vi har i dag och hur systemet ser ut är det med lånade pengar man lovar den här reformen.

Anf. 74 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Det sista var kanske inte så välbetänkt. Det är inte så att vi lånar till den här reformen. Uppenbarligen väljer Centerpartiet och övriga borgerliga partier att göra andra ekonomiska prioriteringar. Då är det väl bättre att säga det, och inte säga att det inte finns pengar.

Ni väljer i era budgetförslag att lägga pengarna någon annanstans, företrädesvis på skattesänkningar eller förvärvsavdrag för dem som är på arbetsmarknaden. Vi tycker att det är oerhört viktigt att vi nu säkrar systemen. Genom att höja taken i sjuk- och föräldraförsäkringen får även de som tjänar över sju och ett halvt basbelopp en chans att omfattas de generella trygghetssystemen.

Sedan kanske det är ovant för Centern. Men det kan knappast vara någon överraskning för någon annan att vi ändå fullföljer det vi gick till val på år 2002. Då sade vi att vi ska höja taken. Det påverkar inte vår inställning om vikten av att reformera socialförsäkringarna. Det är angeläget, inte minst med den alltmer rörliga arbetsmarknad vi har framöver.

Jag vill ändå påpeka det en gång till. För att vi ska kunna göra det, för att vi ska kunna veta om det finns förutsättningar för en bred socialförsäkringsreform, måste vi också veta att det finns en acceptans bakom det som ändå är de grundläggande principerna bakom. Det är inkomstbortfallsprincipen, standardtryggheten men också riskutjämningen.

Jag märker på Moderaternas inlägg i dagens debatt att de inte ställer upp bakom de principerna. Jag märker en svag nyans hos Kristdemokraterna och kanske Folkpartiet. Jag är stilla nyfiken på vad Centern framöver kommer att säga i detta.

Anf. 75 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Fru talman! Nej, Tomas Eneroth, Folkpartiet sviker inte vare sig den socialliberala ideologin eller vår grundsyn när det gäller inkomstförsäkringar vid sjukfrånvaro.

Du säger här att kostnaderna sjunker stadigt. Det har varit en sänkning av kostnaderna. Det instämmer jag i. Men hur ser det ut nu? I den senaste prognosen från Försäkringskassan säger man i rubriken: Osäker prognos för sjukförsäkringen, nedgången bromsas något. Man justerar upp prognosen för kostnaderna för året. Det handlar inte bara om kostnader för takhöjningen. Den har man beräknat. Det handlar också om den osäkerhet som man nu känner.

När det gäller kontrolldelarna, som jag nämnde i mitt anförande, vill vi se att det blir ordning och reda i socialförsäkringen och hur den hantearas innan vi går vidare. Ni har tillsatt en bidragsbrottsutredning som alldeles nyligen har lämnat sitt betänkande. Det är väl meningen att de förslagen ska bearbetas och omsättas i någon praktisk handling, antar jag.

Ni har tillsatt en delegation för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen. Den delegationen har tid på sig fram till juni år 2008. Borde man inte vänta och se lite? Det tycker i varje fall vi.

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

Det gäller också det som har diskuterats, rehabiliteringen. Du tog som exempel i ett annat perspektiv Anna Hedborgs utredning. Jag kan ta ett annat exempel från den utredningen. Det är många små goda skrifter som har kommit ut därifrån. En är *Rehabilitering – ett långt lidandes historia*. Det tyder på att det finns åtskilligt mycket mer kvar att göra där.

Det finns också åtskilligt mer kvar att göra när man tittar på hur sjukförsäkringen tillämpas. Eller tycker du att det är bra att vi har olika tillämpning i olika delar av landet? Är det bra att man kan använda sjukförsäkringen i stället för att skriva in sig som arbetslös? Tycker du att det är bra att det fortfarande händer att anställda i sina protester mot arbetsgivarerna använder sjukskrivningen för att klara att vara hemma några dagar?

Anf. 76 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Jag ska svara på det sista. Nej, jag tycker inte att det är bra att det är olika tillämpning av försäkringen här i landet. Det var därför jag ställde mig bakom att reformera Försäkringskassan så att det blev en gemensam myndighet i hela landet.

Jag vill minnas att just Linnéa Darell i den debatten tyckte att vi gick lite för fort fram och borde ha väntat med att göra en gemensam myndighet ytterligare något år. Jag är tacksam att vi inte lyssnade på Folkpartiet i den debatten utan jäktade på med skapandet av en gemensam myndighet just för att få en lika tillämpning av försäkringen. Det är oerhört viktigt att vi gör detta.

Jag fick också svaren från Linnéa Darell. Delegationen mot fusk, och sedan var det någon liten sak till här, tycker Folkpartiet att det är viktigt att man genomför. Men min grundfråga är egentligen: Vad är det som är avgörande för att Folkpartiet ska kunna ställa sig bakom höjda tak, om man nu säger sig vilja genomföra det redan år 2008?

Kan ni lista upp kraven så att vi kan se om det finns en möjlighet att kunna genomföra dem? Det kanske är så att det är flera partier som ser att detta är naturliga eller bra krav. Det är viktigt. Jag tror att väldigt många liberaler är väldigt oroliga över om Folkpartiet verkligen menar allvar med att höja taken i sjukförsäkringen.

I den skrift som TCO presenterade i dag är det en bjärt kontrast mellan det som Lars Leijonborg, Bo Könberg och andra sade för några år sedan och det som man säger i dag. Jag vill inte riktigt påstå att det ekonomiska läget i landet är så oerhört mycket sämre i dag än för några år sedan.

Det är snarare så att det nu finns ett reformutrymme att till exempel säkra legitimiteten i försäkringarna. Men Folkpartiet väljer annorlunda. Det är därför jag misstänker att man också sviker. Min grundfråga är: Varför vill Folkpartiet inte höja taken i sjukförsäkringen nu? Vilken lista vill man redovisa för att kunna ställa sig bakom en höjning av taken? Fram med listan!

Anf. 77 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Fru talman! Den listan finns i vår motion, och den nämnde jag också i mitt anförande. Det handlar om att få ordning kring rehabiliteringen. Det handlar om att få samordning.

Ni införde under protest denna begränsade finansiella samordning, som det inte har blivit särskilt mycket av, trots att den har varit i gång i

flera år nu. Ni avbröt den när den var i sin fungerande form. Det finns några exempel kvar som i dag kallas Sosam. De är nu på väg in i sista spåret. En del har valt att lämna den framgångsrika samordningen. Där hade man bland annat klarat rehabiliteringsfrågorna.

Det handlar också, som jag sade tidigare här och i mitt förra replikskifte, om att få ordning och reda i hur försäkringen används. Jag tror faktiskt att vi är överens om det. Socialdemokraterna vill bara inte erkänna att man tycker att det är ett problem med att försäkringen ibland felutnyttjas.

Om det inte är så att ni tycker det, varför tillsätter ni en utredning med till och med ett ganska grovt namn, Bidragsbrottsutredningen, och en delegation som ska se över hur systemen över huvud taget fungerar?

Detta är mitt sista inlägg. När det gäller möjligheterna att få en socialförsäkringsutredning till stånd är det väl bekant att det är vi som har drivit den frågan. Efter många turer kring det och många diskussioner och frågor från Bo Könberg här i kammaren sade statsministern helt plötsligt: Jo, det skulle man tänka sig.

Sedan svek Socialdemokraterna i alla fall och tillsatte en enmansutredning. Vi utgår ifrån att det blir en socialförsäkringsutredning och att alla parter är intresserade, även om det nu skulle vara så att en del går in med lite olika förutsättningar. Men det ska finnas en diskussion om möjligheterna att jobba med en översyn.

Om ni skulle få fortsätta regera efter höstens val, göm er inte bakom att det skulle finnas delade meningar. Det är inte sant. Det går att föra en bred socialförsäkringsreform i hamn om viljan finns. Och vi kommer i regeringsställning att sätta i gång den ganska snabbt.

Anf. 78 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Nej, vi kommer inte att tveka att påbörja ett arbete med en socialförsäkringsreform. Men våra grundläggande krav gäller att det faktiskt handlar om ett system med en solidarisk omfördelning, med en inkomstbortfallsprincip och med en obligatorisk försäkring. Och jag noterar att man från ett annat parti i ett tidigare inlägg framförde att man inte längre ställer sig bakom dessa principer. Det tycker jag är en viktig grundförutsättning och därmed också förslagen om höjda tak i försäkringen.

Att vi tillsätter en bidragsbrottsutredning handlar om att vi vill göra klart hur rättslaget är i fråga om bidragsbrott i stället för att det blir en allmänt slarvig debatt om fusk.

Jag måste ändå säga att jag blir störd, och jag möter väldigt många människor som är sjuka och som är förtidspensionerade och som känner sig kränkta över den debatt som ibland förs, inte bara här utan på andra ställen där man utpekats som enbart fuskare. Har man jobbat under ett hårt liv, har man slitit ut sig i armar och axlar, och har man inte någon möjlighet att återkomma i arbete ska försäkringen finnas där för en. Det är det som försäkringen är till för. Jag vill att vi värnar den grundläggande principen i stället för att insinuera att det ständigt skulle vara ett överutnyttjande.

Vi fick till slut en lång lista från Linnéa Darell. Och vi ska väl ta den till oss från socialdemokratisk sida och läsa den. Men jag är rädd att listan är så pass lång att det kommer att ta väldigt lång tid innan Folkpar-

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstnivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäk-
ringsfrågor*

tiet kan ställa sig bakom höjda tak. Och det vore synd. Nu driver vi igenom det med Miljöpartiet och med Vänsterpartiet. Och 1,4 miljoner löntagare i det här landet är tacksamma för det, men också alla som ställer upp bakom att vi ska ha socialförsäkringar och trygghetssystem med bred legitimitet på svensk arbetsmarknad.

Anf. 79 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Tomas Eneroth om sjuk- och aktivitetsersättningen och taket i den. Tomas Eneroth sade i replikskiftet med Linnéa Darell att när människor inte har någon möjlighet att komma tillbaka till arbete ska socialförsäkringen finnas där för dem.

En grupp människor som det gäller i allra högsta grad är de som har sjuk- och aktivitetsersättning, eller de som vi förut kallade förtidspensionärer. Jag kommer att fortsätta att kalla dem förtidspensionärer eftersom det känns enklare.

Vi vet att det är de som har de absolut hårdaste arbetsuppgifterna på arbetsmarknaden som förslits och som inte orkar och inte klarar av att arbeta längre. Bara var tionde metallare klarar av att jobba fram till pensionsåldern. Och genomsnittspensionsåldern för en LO-arbetare är 58 år. Då har han eller hon arbetat i 40 år, lika länge som en akademiker förväntas jobba före pension, som jag sade tidigare.

När vi talar generellt om socialförsäkringssystemen och höjningen av taket och så vidare låter det som om det bara handlar om sjukpenningen och föräldraförsäkringen. Men det handlar om sjukpenning, rehabiliteringspenning, havandeskapspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning. Men taket för antagandeinkomsten vid beräkning av förtidspension ska även fortsättningsvis vara sju och ett halvt basbelopp.

Jag skulle vilja veta, Tomas Eneroth: Varför höjer vi inte generellt? Varför höjs inte detta tak?

Anf. 80 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Ulla Hoffmann och jag här kan vara gemensamt engagerade i att få till stånd en sådan förändring framöver. Här finns ett utrymme för en framtida socialförsäkringsreform att ta tag i de grupper som lever på sjukersättning eller det som många kallar förtidspension och deras ekonomiska möjligheter. Jag tycker att det är viktigt att vi belyser det. Och jag vet att det ligger i Anna Hedborgs uppdrag att också göra detta. Det är därför som det är viktigt att vi snarare hittar förslag som förbättrar deras möjlighet att komma in på arbetsmarknaden eller, om det inte är möjligt, att få en dräglig ekonomisk ersättning. Det är en gemensam inriktning som jag tycker att man skulle kunna ha.

Men jag tycker också att det är viktigt att man konstaterar att de politiska alternativ som vi har inför detta val handlar om att det är fyra andra partier, inte Ulla Hoffmanns, inte mitt och inte heller Miljöpartiet, som snarare vill göra kraftiga försämringar för just den grupp som vi talar om och som har sjuk- och aktivitetsersättning.

Jag ska svara på Ulla Hoffmanns fråga. Ja, jag hoppas att vi kan hitta ett sådant utrymme framöver. Det är angeläget.

Anf. 81 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Det låter väldigt positivt, och jag blir väldigt glad över att Tomas Eneroth säger på det sättet. Men tyvärr vågar jag inte riktigt lita på det.

Det talas om att man ska ta tag i detta i en utredning, att risken finns och så vidare. Det finns en stor risk att det blir likadant som det blev med pensionssystemet. Jag känner mig inte trygg med den utredning som kommer att komma.

I dag vet vi ju att det är kvinnor i offentlig sektor som är mest sjuk-skrivna. Vi diskuterade tidigare utmattningssyndrom, och det har också Tomas Eneroth tagit upp. Vi vet också att det är kvinnor som i stor utsträckning blir förtidspensionärer.

Det känns märkligt. Jag har fortfarande inte fått någon förklaring till att taket i sjuk- och aktivitetsersättningen inte höjs när vi höjer taken i alla andra försäkringar i socialförsäkringssystemet. Det sägs att det är en förhoppning att det ska kunna höjas framdeles.

Vi avger ett löfte i vår reservation i betänkandet att vi kommer att fortsätta att driva den här frågan. Och jag är glad över att Tomas Eneroth säger att han också tänker göra det. Då gäller det bara att se till att få med sig resten av partiet i dessa frågor.

Anf. 82 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Fru talman! Nej, jag noterar att de som förhandlade om både budgeten och den här propositionen från Vänsterpartiets, Miljöpartiets och Socialdemokraternas sida var överens om de ekonomiska förutsättningarna för en reformering och föreslog en höjning av taken i sjuk- och föräldraförsäkringen.

Sedan blir jag lite fundersam när jag hör att Ulla Hoffmann hävdar att hon inte vill att det ska bli samma problem, eller risk, som det var med pensionssystemet. Jag tillhör dem som ändå tycker att pensionssystemet faktiskt var ganska bra. Jag tillhör dem som tycker att vi faktiskt har en pensionsöverenskommelse som har en bred förankring i riksdagen och som dessutom ger inte minst kvinnor bättre ekonomiska möjligheter och bättre ekonomisk trygghet än det gamla ATP-systemet. Det har vi i utskottet vid ett flertal tillfällen kunnat påvisa, både hur det har gynnat inte minst ensamstående kvinnor som på detta sätt har fått en bättre ekonomisk situation och hur det har varit bra för hela pensionssystemet med den trygghet och stabilitet som vi faktiskt har sedan vi reformerade systemet.

Det är det som också ligger inom räckhåll när vi ser på socialförsäkringsreformen framöver. Och även om Ulla Hoffmann nu väljer att lämna riksdagen är det möjligt att man även som ledamot i fullmäktige i Tyresö har möjlighet att delta i något arbetsgruppsmöte om de kommande socialförsäkringarna. Jag önskar i varje fall Ulla Hoffmann lycka till med den kommunalpolitiska vardagen hemma i Tyresö.

Anf. 83 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Jag ska ägna mig åt socialförsäkringsutskottets betänkande 16. Där framkommer det att Folkpartiet vill ha en utredning om alkoholrelaterad sjukskrivning. Vi och Centerpartiet har en gemensam reservation.

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lägstnivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäk-
ringsfrågor*

Försäkringskassan bedömer att alkoholkonsumtionen kommer att öka, vilket kommer att motverka ansträngningarna att sänka de höga sjuktalen.

Vid längre sjukskrivningar anser vi i Folkpartiet att det alltid bör undersökas om det finns en bakomliggande alkoholproblematik så att den enskilde får rätt hjälp. Här har naturligtvis hälso- och sjukvården och andra aktörer en viktig roll, men även Försäkringskassan bör uppmärksamma problemet.

Nästan alla av oss har någon i bekantskapskretsen som har alkoholproblem. Men ofta tassar vi bara omkring detta problem eftersom det upplevs som så integritetskränkande och känsligt att röra vid det.

Man räknar i dag med att 5–10 % av befolkningen har alkoholproblem. Svenskarna dricker i dag mer än vad de har gjort på hundra år. Många har lagt två dryckeskulturer på varandra. Vi har en tradition av berusningsdrickande, men vi har även fått mer kontinentala vanor som innebär att vi även dricker i veckorna.

Detta tillsammans med införselregler och annat har inneburit en större alkoholkonsumtion. Alkoholkonsumtionen tog framför allt fart 1996. Det var samma år som långtidssjukskrivningarna började öka markant. Vid ungefär samma tid kom också *bag in box*-vinet. Man kunde vid denna tidpunkt konstatera en kraftig ökning av alkoholkonsumtionen bland medelålders kvinnor. Det var också i denna grupp som långtidssjukskrivningarna blev påtagliga.

En forskningsrapport från Stockholms universitet 2005 visar att alkoholkonsumtionen inverkar på sjuktalen. En ökning av drickandet med en liter ren alkohol beräknas ge en ökad sjukfrånvaro på ca 13 % hos den manliga befolkningen. Eftersom konsumtionen har ökat med närmare två liter per person sedan 1996 skulle det kunna betyda att alkoholen ligger bakom ungefär 25 % av den ökande sjukfrånvaron.

Sambandet mellan alkohol och långtidssjukskrivning är lika starkt som mellan alkohol och våld, säger alkoholforskaren Håkan Leifman i tidningen *Arbetsliv*.

Marianne Upmark, även hon forskare, har i ett par undersökningar på 90-talet funnit tydliga samband mellan sjukskrivningar, förtidspensioneringar och alkoholkonsumtion. De visade att en tredjedel av alla långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar var alkoholrelaterade. Hon hade då systematiskt gått igenom ett stort antal sjukskrivningsfall med utlåtanden och journalanteckningar. Trots detta nämndes alkoholmissbruk som sjukskrivningsorsak endast i 1,5 % av fallen.

Enligt Upmarks forskning är det styrkt att alkoholproblem är betydligt vanligare bland de långtidssjukskrivna. Att det skulle vara anorlunda i dag är inte sannolikt. Med en alkoholkonsumtion som är högre än på 100 år kan man tvärtom befara att antalet sjukskrivningar som är alkoholrelaterade har ökat. Som jag sade är det ovanligt att det här finns upptaget i journalerna. Upmark anför också att det knappast är troligt att långtidssjukskrivna skulle ha en lägre alkoholkonsumtion och mindre alkoholproblem än befolkningen i övrigt.

I dag är debatten om orsaken till ökningen av långtidssjukskrivningarna ibland ganska diffus. Jag hörde Mona Jönsson prata om diffusa sjukdomar. Det beskrivs också i den här forskningen. Jag tycker att det är

dags att söka olika förklaringar till den ökande ohälsan. Det är inte bara arbetslivet som ger ohälsa.

Missbruk eller riskbruk av alkohol är därför ett område som man inte kan blunda för om man menar allvar med att man vill göra någonting åt sjukskrivningarna. När Försäkringskassan ska göra sin bedömning för att kunna gå vidare borde det till exempel finnas en möjlighet att få information om läkaren misstänker alkoholproblem. Det kan räcka med ett kryss på en blankett.

Ser man på Försäkringskassans statistik beror en väldigt låg procent av alla nybeviljade förtidspensioner på alkoholmissbruk. Sunt förnuft säger att de egentligen är för få om man jämför med verkligheten.

Folkpartiet tycker att det är dags att lyfta fram problemet med den ökande alkoholanvändningen för att kunna förebygga, uppmärksamma missbruk och riskbruk och kunna ge långtidssjukskrivna rätt behandling. Vi kan inte längre gå som katten kring het gröt när det gäller alkoholens samband med långtidssjukskrivningarna. Jag tycker att vi måste ha mer forskning om detta. Vi måste få veta mer om sambandet.

Jag ställer mig förstås bakom vår reservation men gör inget yrkade för att spara tid.

Anf. 84 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Det som Solveig Hellquist sade är väldigt bra. Det är väl ingen som kan säga emot själva innehållet i anförandet eller tycka anorlunda. Frågan är bara om det är Försäkringskassan som ska ha det ansvaret eller om det är hälso- och sjukvården som ska ha ansvaret.

Solveig Hellquist säger att om läkaren misstänker alkoholism eller att någon konsumerar för mycket alkohol kan man sätta ett kryss på blanketten när man sjukskriver. Jag tycker att det är fel väg. Det vore bättre om läkaren tog hand om detta.

Den grupp kvinnor som Mona Jönsson pratade om är kvinnor med utmattningssyndrom. Där finns de här diffusa symtomen som läkarna inte känner igen, förmodligen därför att det är kvinnor som har dem.

Jag håller också med om att man ska lyfta fram problemet med ökande alkoholintag och försöka att göra någonting åt det. Men jag undrar om det inte vore bättre att höja alkoholskatten, bevara Systembolaget, avskaffa lördagsöppet, minska införselkvoterna och sådana åtgärder.

Anf. 85 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Den här problematiken är ett faktum. Det finns siffror och statistik på en mängd olika områden som visar hur alkoholen flödar och påverkar alltifrån ungdomar till äldre kvinnor som har börjat dricka mer.

Om vi pratar om vilken alkoholpolitik vi ska ha vill jag naturligtvis se till att man har andra införselregler så att det blir svårare att ta in alkohol. Tillgängligheten är naturligtvis ett problem.

Men det är ganska många människor i vardagen som i ett stressat liv kan ta sig ett, två eller flera glas vin helt enkelt för att koppla av eller för att man inte tycker att livet är tillräckligt meningsfullt utan alkoholen. Vi har visserligen alldeles för lite forskning, men de här två forskarna som jag har pratat om ger ändå en signal om att man måste se det som en tänkbar orsak till att människor är långtidssjukskrivna.

Prot. 2005/06:124
16 maj

*Höjt inkomsttak vid
beräkning av sjuk-
penninggrundande
inkomst och höjd
lågstanivå för hel
föräldrapenning och
Vissa socialförsäkringsfrågor*

Det finns så många tabun kring alkohol i dag att man har svårt att ställa frågan. Därför tycker jag att det är självklart att en läkare ska fråga om alkoholvanorna. Men Försäkringskassan har ju också ett ansvar. De siffror som jag har angivit är på tok för låga när det gäller alkoholrelaterade sjukdomar. Jag menar att det inte bara är en aktör som bör agera utan flera, och även Försäkringskassan, för att kunna ge de här människorna den hjälp de faktiskt behöver.

Anf. 86 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag håller fortfarande med om det mesta som Solveig Hellquist säger, men jag tycker fortfarande att det är fel ställe. Jag håller också med om att det finns många tabun kring alkoholintag. Jag tror också att läkarna faktiskt bangar, om jag får uttrycka det så, för att ställa frågor kring det därför att man inte riktigt kan hantera svaret. Vi får försöka lära oss att prata kring detta att människor kan dricka för mycket.

Jag håller också med om att en del av långtidssjukskrivningarna beror på ett ökat alkoholintag. Men varför är det då inte hälso- och sjukvården som ska utreda orsakerna till att man rekommenderar en långtidssjukskrivning?

Jag tror också på det omvända, som Solveig Hellquist har tagit upp, att det många gånger är så att långtidssjukskrivningen i sig kan leda till att man dricker för mycket just därför att man befinner sig i en situation som är ganska jobbig.

Jag tror att vi är väldigt eniga i synen på det här och att någonting måste göras. Men jag delar inte uppfattningen att detta är någonting som kan läggas över på Försäkringskassan, utan det är fortfarande hälso- och sjukvården som ska ha det ansvaret. Jag invänder inte emot det andra som Solveig Hellquist säger, utan det gäller just precis bara var ansvaret ska ligga någonstans.

Anf. 87 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Jag är glad att Ulla Hoffmann håller med mig på så många punkter. Det är självklart väldigt bra om läkarna vågar ställa frågor till sina patienter. Men Försäkringskassan ska ju ändå pröva sjukskrivningarna, och därför kan man signalera. Jag tycker att det som Ulla Hoffmann säger ger lite uttryck för tabu.

Om man skulle börja misstänka att långtidssjukskrivna hade vitaminbrist eller järnbrist skulle ingen tycka att det på något sätt var kränkande om man frågade om kosten eller något sådant. Det är just att det handlar om alkohol som gör att det blir så oerhört svårt. Om jag röker kan jag säga att jag ska försöka sluta röka men att jag misslyckats och återfallit. Det finns enormt många värderingar kring alkoholen som man ofta har problem med i dag. Jag tycker att det är dags att vi gör upp med den synen så att vi kan ge människor det stöd de behöver och kan prata öppet om detta.

Anf. 88 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Jag begärde ordet när socialförsäkringsutskottets ordförande Tomas Eneroth svingade sig upp på de höga principiella höjderna. Han svingade sig så högt upp att han glömde bort att politik handlar om att prioritera.

I ett läge när vi behöver få fler människor i arbete och när det finns stora revor i välfärden väljer alliansen att prioritera viktiga välfärdstjänster, satsa på skola, på vårdgaranti och på åtgärder för att förbättra rättssäendet, medan Socialdemokraterna väljer att krama de statliga bidragssystemen. Det blir väldigt tydligt i det här ärendet.

I ett läge när vi behöver bli fler som arbetar väljer vi att lägga fram förslag om kraftiga skattesänkningar särskilt för låg- och medelinkomsttagare som väljer att arbeta, medan Socialdemokraterna väljer att gå till val på mer ersättning till höginkomsttagare som inte arbetar.

Sedan försökte Tomas Eneroth få det här att låta som en jättestor principfråga. Det är väldigt principfast plötsligt att ha 80 % ersättningsnivå upp till 33 000 kr i månadslön. Jag vill erinra om att ett inkomsttak på sju och ett halvt basbelopp har vi nu haft i 32 år. Sedan 1974 har det varit väldigt principfast att ha ett tak på sju och ett halvt basbelopp. Nu plötsligt sex månader före valet kräver principen tio basbelopp. Det är klart att de medlemsgrupper i TCO och Saco som har en månadslön på 28 000–33 000 blir nöjda och glada över detta. Men det är inte fråga om principer, utan det är fråga om kameralt valfläsk. På den punkten finns det ingen anledning att hymla. Det är en prioritering att lägga pengarna där i stället för att lägga pengarna på att lära våra elever att lära sig att läsa i grundskolan.

Sedan hade Tomas Eneroth något slags läxförhör också. Han skulle klarlägga förutsättningarna för en socialförsäkringsreform. Jag vill bara informera kammaren om att de fyra allianspartierna redan för ett år sedan i den gemensamma borgerliga reservationen med anledning av finansutskottets betänkande om 2005 års vårproposition angav ett grundläggande gemensamt synsätt på det svenska socialförsäkringssystemet, hur förändringsriktningen bör se ut på längre sikt och hur vi bör skapa en ökad försäkringsmässighet i socialförsäkringssystemen. Direktiv för en sådan utredning kommer vi att jobba fram.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 maj.)

12 § En ny lag om lägenhetsregister

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2005/06:FiU8

En ny lag om lägenhetsregister (prop. 2004/05:171).

Anf. 89 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Jag ska ge en kort introduktion till förslaget till en ny lag om lägenhetsregister. Ett sådant här register gör det möjligt att folkbokföra på en lägenhet. Enligt förslaget ska alla bostadslägenheter ha en entré med en så kallad belägenhetsadress. Varje lägenhet i flerbostadshus ska få ett lägenhetsnummer som registreras i ett lägenhetsregister. På det här sättet kan varje bostadslägenhet identifieras, och man kan också få fram en registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik.

Varför är detta så viktigt? Jo, en sådan här statistik är av stor betydelse för planering och utvärdering av bostadsbeståndet men också viktig

Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor

En ny lag om lägenhetsregister

i forskningssyfte. Dessutom finns det ett förslag om en tvingande lagstiftning inom EU, och enligt det förslaget kommer genomförandet av folk- och bostadsräkning att bli tvingande för medlemsländerna för första gången år 2011 för att därefter återkomma vart tionde år.

Finansutskottet föreslår nu att tidpunkten för ikraftträdandet av den nya lagen bestäms till den 1 juli år 2006. Fyra motioner har inkommit, och i betänkandet finns två reservationer, en gemensam från de borgerliga partierna och en från Vänsterpartiet.

Med detta, fru talman, överlämnar jag ärendet för debatt.

Anf. 90 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Jag ska inte ta i anspråk de åtta minuter som jag står upptagen med på talarlistan. Jag har debatterat lägenhetsregister förr i kammaren. Jag minns faktiskt den debatten. Det var under perioden 1991–1994, och motdebattören var Bert Karlsson från Ny demokrati. Han drev kraftfullt och envetet kravet på ett lägenhetsregister. Men nu är det Agneta Ringman och Sonia Karlsson som är vår tids Bert Karlsson. Det är Socialdemokraterna som är vår tids Ny demokrati och som genom den här propositionen ska genomföra det lägenhetsregister vars förträfflighet Bert Karlsson inte lyckades övertyga kammaren om.

Den här propositionen innebär att alla landets bostadslägenheter ska registreras i ett statligt register. Den uttalade avsikten bakom är också att vi sedan ska kunna föra in uppgifterna i folkbokföringen. I realiteten kommer det att innebära att vi i praktiken kan registrera medborgarna ned på lägenhetsnivå. Det är ett förslag som vi redan tidigare och alltjämt vidhåller är utomordentligt tveksamt ifrån integritetssynpunkt.

Bakgrunden till förslaget är i och för sig hedersam. Det handlar om att säkerställa att vi har ett bra statistikunderlag när det gäller befolkning, boende och annat som är viktigt för att samhällsplaneringen ska kunna fungera. Traditionellt har vi inhämtat de här uppgifterna genom att tillfråga våra medborgare i folk- och bostadsräkningarna. Det där har i och för sig inte varit någon okontroversiell process utan har vållat mycket opposition. Men bakom den här propositionen ligger tanken att vi inte längre ska tillfråga medborgarna om deras angelägenheter, boende, familjesammansättning och annat, utan vi ska i stället se till att vi har ett så heltäckande register över medborgarna att myndigheterna kan hämta in uppgifterna på egen hand.

Det blir säkert billigare, och det är säkert effektivt. Men det är inte särskilt tilltalande ur integritetssynpunkt.

Jag vet att det är många moderater som har kritiserat de traditionella folk- och bostadsräkningarna med alla sina detaljfrågor. Jag tycker ändå att det finns anledning att titta på hur andra myndigheter har lyckats ianspråkta modern teknik och på det viset underlätta medborgarnas uppgiftsinlämning. Skattemyndigheten är det mest näralliggande exemplet. Deklarationsförfarandet förenklas och förbilligas nu år från år genom att Skatteverket ligger på framkant, ser till att ianspråkta ny teknik. Jag är fullständigt övertygad om att det skulle vara möjligt att genomföra traditionella folk- och bostadsräkningar med utnyttjande av modern teknik på ett sätt som blev effektivt och billigt och där det även i framtiden blir så att man inte detaljregistrerar medborgarna utan samlar in den informat-

ionen efter hörande och delaktighet av den enskilde och med den enskilde medborgarens samtycke.

Det går man nu ifrån, och det är grunden för att de fyra allianspartier-
na yrkar avslag på regeringens proposition. För oss är alltså integritets-
frågorna levande.

Jag vill också uttrycka de farhågor som vi naturligtvis har för att ett
sådant register i förlängningen kommer att vidgas. Vi har redan innan
trycksvärtan har torkat på propositionen propåer från olika myndigheter
som vill att fler uppgifter ska inhämtas och läggas in i registren. Det är
lätt att se till exempel att kraven på beskattning av enskilda bostadsrätts-
lägenheter på nytt kommer att se dagens ljus när man öppnar den möjlig-
het som en detaljerad registrering av medborgarna ned på en enskild
lägenhet de facto innebär.

Jag ber med detta, fru talman, att få yrka bifall till den reservation
som Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet ge-
mensamt har avgivit i finansutskottet.

Anf. 91 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Det finns många och goda skäl till att ha en fungerande
folk- och bostadsstatistik. De flesta länder genomför regelbundet folk-
och bostadsräkningar. Från FN och EU, som det har nämnts tidigare här,
finns det rekommendationer om att dessa bör göras minst vart tionde år.
Och det finns, som Agneta Ringman nämnde i sitt inledningsanförande,
planer på att ha en tvingande lagstiftning inom EU på detta område, alltså
när det gäller att ha en folk- och bostadsräkning.

Mikael Odenberg har varit inne på behovet av att ha riktiga underlag
när det gäller uppföljning och planering av bostadsbestånd och den infra-
struktur som är förknippad med bostäder. Det kan också vara viktigt att
lyfta fram behovet av forskning på det här området, en forskning som på
många sätt kan vara nyttig när det gäller att ha en tillförlitlig och väl
fungerande statistik.

Samtidigt vet vi att såväl enskilda som opinionsbildare tidigare har
uppfattat folk- och bostadsräkningen och olika förslag om förändringar
av denna som integritetskränkande i större eller mindre utsträckning. Det
gäller även det förslag som nu finns i förslaget om en ny lag om lägen-
hetsregister om att man ska registreras på lägenhet i framtiden.

Flera remissinstanser och intresseorganisationer har framfört den här
kritiken. Jag läser: Det innebär ytterligare en pålaga för fastighetsägarna
som tvingas lämna mycket omfattande uppgifter, både om lägenhetens
egenskaper och om dem som bor i lägenheten. Vi anser att lägenhetsre-
gistret innebär ett intrång i våra hyresgästers integritet. Det kommer med
stor sannolikhet att användas som kontroll och insyn från olika myndig-
heters sida. Det känns obehagligt att våra medlemmar tvingas medverka i
detta.

Så säger Per-Åke Eriksson, vd för Fastighetsägarna.

Även om det inte finns sådana avsikter i dag öppnar ett lägenhetsre-
gister av den här karaktären, där alla lägenheter numreras och där en
framtida folkbokföring ska ske på just de lägenhetsnumren, en möjlighet
att samla in uppgifter eller att utnyttja folkbokföringen på andra sätt som
är djupt integritetskränkande. Mikael Odenberg var inne på en del av
detta i sitt anförande.

Blotta förekomsten av ett omfattande register som omfattar enskilda personer folkbokförda i riket öppnar för olika intressen att använda registret för mer eller mindre goda syften. Förekomsten av ett sådant register kommer alltid att utgöra en frestelse för makthavare att komma till rätta med vad man uppfattar som problematiskt eller farligt och som man vill göra något åt.

Ett exempel på detta är en annan reservation i detta betänkande. Det är vänsterpartireservationen, som har ett mycket vällovligt syfte, nämligen att komma åt svarthandel och skenbyten av hyresrätter. Jag håller med v om att det är viktigt att komma åt detta, men reservationen är också ett symptom på att omfattande personregister alltid frestar makthavare att använda dem.

Jag tycker också att det kan vara viktigt att komma ihåg att vi inte bara skriver lagar för oss själva och den tid vi lever i. Särskilt i vår världsdel borde vi vara medvetna om att styrande i länder som värnar demokrati och mänskliga fri- och rättigheter snabbt kan ersättas av regimer med helt andra och förfärliga värderingar. Därför är det viktigt när vi i den här kammaren fattar beslut att vi värnar den personliga integriteten, mänskliga fri- och rättigheter och demokrati, att vi när vi stiftar lagar som förser våra myndigheter med verktyg tänker över att de inte ska kunna användas för att inkräkta på den personliga friheten och integriteten eller användas för att beskära den på något annat sätt.

Det är viktigt att svenska medborgare känner förtroende för och litar på riksdag och myndigheter, att de inte uppfattas som integritetskränkande. Förslaget om en ny lag om lägenhetsregister och ny folkbokföring baserad på detta register går ett steg i en annan riktning.

Folkpartiet har, som jag nämnde inledningsvis, förståelse för de motiv som ligger bakom propositionen. Vi tror dock att det går att lösa de saker man vill lösa på andra sätt, som är mindre integritetskränkande, till exempel genom ett generellt bostadsregister som man kompletterar med undersökningar som anpassas för de speciella ändamål man har. Det sänker detaljgraden i det föreslagna registret. Men det är också viktigt när det gäller ett sådant register att man för en mer långtgående diskussion än vad som har gjorts här om hur långt myndigheternas insyn ska sträckas och hur man tillräckligt skyddar den enskildes integritet.

Avslutningsvis: Kostnaderna för inrättande av ett lägenhetsregister innebär enligt Fastighetsägarförbundet mellan 50 och 300 kr per lägenhet, en kostnad som ytterst betalas av hyresgästerna. Det lägger även på nya uppgifter och uppgifter, som ni hörde i utdraget tidigare, som man ogärna tar på sig från landets hyresvärdar. Även kommunerna, med de nya uppgifter de får, kan förväntas få ökade kostnader. Det är kostnader som man inte kompenseras för.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till reservation 1 och därmed också avslag på förslaget i betänkandet.

Anf. 92 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2, kontroll av den svarta handeln med hyresrätter. I den reservationen säger Vänsterpartiet att vi i huvudsak ser positivt på förslaget om en ny lag om lägenhetsregister. Ett väl utvecklat sådant kan fylla en del av de luckor som uppstått på grund av att det inte har genomförts någon folk- och bostadsräkning sedan

1990. Men vi skulle också vilja att registreringsändamålet utvidgades i förhållande till det nu liggande förslaget i syfte att bekämpa svarthandel och skenbyten med hyreslägenheter. Vi ser möjligheterna i att kunna göra lägenhetsregistret till ett kraftfullt verktyg att komma åt de kriminella lägenhetsaffärerna om möjligheter ges att kontrollera olagliga överlåtelser av hyreskontrakt. Det kan ske genom att hyresvärd eller hyresnämnd skulle kunna söka historiskt i ett register för att se om vissa lägenheter ofta förekommer i byteskedjor.

Fru talman! Vänsterpartiet har under flera år motionerat till riksdagen för att regeringen ska se över möjligheterna att använda kommande lägenhetsregister till att bekämpa svarthandel och skenbyten av lägenheter. I sitt svar delar utskottet vår uppfattning om behovet att vidta åtgärder mot svarthandel men menar att ett lägenhetsregister i sig inte möjliggör att sådana analyser görs, utan det måste kombineras med andra åtgärder.

Det var det som Vänsterpartiet ville att regeringen skulle utreda. Visst kan man säga generellt att om man bygger bort bristen på lägenheter försvinner en grundläggande förutsättning för de svarta lägenhetsaffärerna. Men vi anser att det behöver göras något nu.

Vidare anges att lagtexten begränsar ändamålet med lägenhetsregistret. Ändamålsbestämningen blir avgörande för vad lägenhetsregistret ska användas till. Att utvidga ändamålet till att omfatta kontroll av svarthandel anser majoriteten i utskottet inte vara lämpligt ur integritetssynpunkt.

Vi förstår inte denna rädsla. Det som vi föreslår är att hyresvärd eller hyresnämnd i ett register skulle kunna se om en lägenhet ofta varit föremål för byten. Det är ett ganska försumbart integritetsingrepp, som också kräver en lagstiftning. Därmed tycker vi att de farhågor som bland annat föregående talare talat om är överdrivna.

Att sedan kombinera detta vid behov med andra register är väl något som man också skulle kunna acceptera i syfte att bekämpa kriminalitet som svarthandel med hyresrätter.

Fru talman! Eftersom Vänsterpartiet anser att den nya lagen om ett lägenhetsregister är bättre än ingen alls har Vänsterpartiet nöjt sig med att i ett särskilt yttrande beskriva vår syn på behovet av fler uppgifter i lägenhetsregistret. Vi beklagar att vi inte fått vare sig majoriteten eller regeringen bakom oss i att ta med fler typer av uppgifter som skulle vara av stort värde för samhällsplaneringen och bostadspolitiken.

Behovet av ett utökat innehåll i registret har också understrukits av flera remissinstanser. Det gäller i första hand uppgifter om hiss, våningsplan, värme- och ventilationssystem samt upplåtelseform.

De motiv som regeringen redovisat tycker inte vi är tillräckliga. Vi anser dock att det i detta läge ändå kan vara rimligt, för att få denna lag om ett lägenhetsregister, att avvakta resultatet av det uppdrag som regeringen avser att ge till Statistiska centralbyrån och Lantmäteriverket att undersöka möjligheten att få fram uppgifter om hiss. När det gäller uppgifter om värme- och ventilationssystem anser vi det rimligt att invänta och se vilka effekterna blir av det nya EG-direktivet om byggnaders energiprestanda.

Anf. 93 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag har bara en kort fråga till Siv Holma. Kan Siv Holma ändå inte se det som ett problem att det räcker att det kommer förslag om

ett lägenhetsregister på folkbokföring så finns det genast några som kommer fram till ett mer utvidgat användande av detta? Som jag sade har man i och för sig motiverat detta med att den sak man vill åstadkomma är god, men den öppnar ju också för att detta register – som var tänkt att användas för folk- och bostadsräkning, för att få pålitlig statistik i samhällsplaneringen och för att kunna genomföra viss forskning – plötsligt ska användas för andra syften.

Det är ju det som har varit vår invändning mot detta: Den här typen av väldigt omfattande register öppnar mycket snabbt en frestelse för makthavare och myndigheter att använda registren till annat än vad de egentligen var avsedda för.

Anf. 94 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det finns all anledning att pröva integritetsaspekter när det gäller statistik. Det gör vi också. Vi har kommit fram till att vi i de förslag vi har kommit med har beaktat integritetsaspekten. Vi tycker också att de förändringar som vi föreslår inte är speciellt stora och inte medför speciellt stora ingrepp i integriteten.

Det är alltid en balansgång när man ska bekämpa kriminalitet. Ska man bekämpa kriminalitet får man också göra denna balansgång. I detta finns det ett integritetsperspektiv som man måste ta hänsyn till, och det gör vi.

Som jag sade i mitt anförande krävs det ju också en lagstiftning, och det tycker vi är ett tillräckligt skydd för att motverka det som Folkpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet är rädda för.

Anf. 95 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker ändå att man kan återvända till det som på något sätt var min huvudfråga. Direkt, innan bläcket knappt ens hunnit torka på regeringens proposition, kommer det nya förslag om hur man ska kunna utnyttja detta register. Vi har också sett gott om exempel på att man efter ett tag har kommit på hur denna typ av mycket omfattande personregister kan användas till andra saker, och det är detta – än en gång – som gör att vi känner sådan tveksamhet inför det.

Möjligheterna att använda ett register där vi är folkbokförda ned på exakt lägenhet till en rad andra uppgifter än det från början var avsett för tycker vi är rätt förskräckande. Det är också bakgrunden till att vi har varit negativa till detta. Jag undrar om Siv Holma kan se någon poäng i detta resonemang.

Anf. 96 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag redogjorde ordentligt för de aspekter vi har beaktat när vi har gjort dessa bedömningar.

Detta register är alltså ett lägenhetsrelaterat register, och det är väldigt begränsade uppgifter som man tar fram i det förslag som finns. Vi har gjort bedömningen att vi inte ser de faror med att göra de här smärre förändringarna som Folkpartiet har gett uttryck för att de finns. Efter vad jag har förstått av era anföranden förstod ni ju syftena, vad vi ville åstadkomma, och det var ganska små förändringar som dessa förslag innehöll.

När ni dessutom säger att det här sker innan bläcket har hunnit torka vill jag säga att detta är förslag som vi har haft väldigt länge, innan den

Anf. 97 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Först har jag en invändning mot Mikael Odenbergs inledning. Jag skulle vilja säga att det var Mikael Odenberg och den borgerliga regeringen som samarbetade med Bert Karlsson och Ny demokrati mellan 1991 och 1994. Så var det, Mikael Odenberg.

Fru talman! Riksdagen beslutade 1995 att nästa folk- och bostadsräkning skulle vara helt registerbaserad och genomföras 2000 samt att den skulle föregås av en försöksverksamhet. Syftet var att undersöka möjligheterna att bygga upp ett lägenhetsregister, införa folkbokföring på lägenhet, kontrollera statistik kvaliteten och precisera kostnaderna för en riksuppläggning. Försöksverksamheten, som genomfördes i Gävle kommun och i Högalids församling i Stockholm, visade på brister i uppläggningsen. Detta gjorde att ytterligare utredningsarbete genomfördes.

Vi kan nu se tillbaka på ett mångårigt utredningsarbete, som bland annat har inneburit att uppgiftslämnarbördan har reducerats och att intrycket i den personliga integriteten har minimerats. När man lyssnar på både Mikael Odenberg och Gunnar Nordmark kan man tro att det inte har hänt något på de här tio åren, men det är ju det som det har gjort. Ni har inte läst på. Ni läste på för tio år sedan, och sedan har ni inte följt med i alla de utredningar som har varit.

Allt detta gör att vi i dag har att behandla en ny lag om lägenhetsregister som föreslås träda i kraft den 1 juli 2006. Precis som sagts tidigare gör lägenhetsregistret det möjligt att folkbokföra på lägenhet, vilket i sin tur är en förutsättning för att få fram registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik. Inga personuppgifter kommer dock att finnas i lägenhetsregistret.

En majoritet av befolkningen, ca 60 %, är i dag folkbokförd på fastigheter med endast en bostad och är därmed i praktiken redan folkbokförd på lägenhet, nämligen en villa, eget hem eller motsvarande. Min fråga till Mikael Odenberg blir då: När 60 % av befolkningen redan är folkbokförd på det här sättet, vad är skillnaden i integritet för de 40 % som bor i lägenhet?

Sedan har jag aldrig hört någon som tänker köpa villa säga: Jag vill inte köpa den här villan för då hamnar jag i fastighetsregistret och det är besvärligt. Inte någon gång har jag hört det, inte heller i debatten.

Regler om att folkbokföring på lägenhet ska omfatta hela befolkningen skulle således innebära att de 40 % av befolkningen som i dag bor i flerbostadshus också kommer att räknas in i det befintliga där det redan finns 60 %.

Bostadsutskottet har särskilt framhållit att bristen på aktuella statistiska uppgifter avseende bostäder och hushåll under en längre tid har utgjort ett stort problem i samband med överväganden om bostadsförsörjningen, den fysiska samhällsplaneringen och bostadspolitiken i vid bemärkelse, varför utskottet ser mycket positivt på att ett första steg i framställningen av en aktuell hushålls- och bostadsstatistik nu kan tas.

Det nya förslaget innebär dessutom stora besparingar på sikt jämfört med traditionell folk- och bostadsräkning. Statens investeringskostnader för den föreslagna modellen beräknas i propositionen till 284 miljoner

*En ny lag om
lägenhetsregister*

kronor. Därutöver tillkommer för staten ca 26 miljoner kronor per år för ajourhållning av registret. Detta kan jämföras med traditionell folk- och bostadsräkning enligt den modell som genomfördes 1990, som i dagens penningvärde skulle kosta ca 400 miljoner kronor. Fram till 1990 genomförde Sverige denna typ av undersökningar vart femte år. Vid övergång till en registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik bortfaller stora kostnader som kommunerna tidigare har haft i samband med traditionell folk- och bostadsräkning. I stället tar staten nu ett ökat kostnadsansvar i förhållande till kommunerna. Det är en betydande skillnad mot vad kommunerna tidigare fick betala när vi hade folk- och bostadsräkningarna mot vad dagens förslag innebär.

De borgerliga hävdar i en fyrpartireservation att det måste utredas ytterligare alternativ och föreslår därför avslag på propositionen.

Fru talman! Jag vågar säga att förslaget om lägenhetsregistret är så väl utrett att till och med den borgerliga högeralliansen borde kunna tillstå detta.

Behovet av aktuell hushålls- och bostadsstatistik är stort såväl inom den statliga förvaltningen som inom kommunerna och forskningen. Det har ni själva, särskilt Gunnar Nordmark, sagt. Bristen på kunskap om hushålls- och bostadsförhållanden gör att underlagen för viktiga och för framtiden avgörande beslut blir bristfälliga och mindre tillförlitliga. Det gäller även de beslut som vi fattar i Sveriges riksdag. Vi har 16 år gammal statistik som underlag.

Internationellt framstår Sverige i dag som ett undantag i fråga om hushålls- och bostadsstatistik. Det sade också Gunnar Nordmark. FN rekommenderar sina medlemsländer att genomföra folk- och bostadsräkningar minst vart tionde år. Den senaste folk- och bostadsräkningen i Sverige genomfördes 1990, vilket innebär att den befintliga statistiken grundas på uppgifter som är 16 år gamla. I våra nordiska grannländer, Danmark och Finland, baseras folk- och bostadsstatistik sedan länge på registerdata. Vi har inte hört att det skulle vara några problem ur integritetssynpunkt för deras befolkningar.

Norge har nyligen avslutat sitt reformarbete och kommer vid nästa folkräkningstillfälle omkring 2010 att genomföra en helt registerbaserad folk- och bostadsräkning. Inom EU har dessutom kommissionen nyligen presenterat ett förslag som innebär att folk- och bostadsräkningar kan komma att bli tvingande från 2011 och vart tionde år därefter.

De borgerliga vill nu utreda denna fråga ytterligare. Det är en fråga som har behandlats i olika utredningar sedan 1995! Det har skett saker, och vi har gjort förbättringar. Det har varit både en försöksverksamhet och därefter ytterligare utredningar. Det har sedan skett förändringar och förbättringar av förslaget. Bland annat innebär det nu aktuella förslaget att det inte tas fram ett samlat centralt folk- och bostadsregister, som var med i de första diskussionerna. I stället ska behovet av hushålls- och bostadsstatistik tillgodoses genom en decentraliserad, löpande produktion av statistik. Endast de register som behövs för att få en redovisning för respektive statistikområde samarbetas. Detta innebär ett starkare integritetsskydd jämfört med om alla uppgifter skulle finnas i ett och samma register. Uppgifterna i det föreslagna lägenhetsregistret är dessutom färre än i de traditionella folk- och bostadsräkningarna och färre än i registret

för provområdena. Vi vet också att vi i Sverige har en absolut statistiksekretess. Vi lämnar inte ut personuppgifter.

Finansutskottet vill också påminna om att lägenhetsregistret inte kommer att innehålla några personuppgifter utan endast uppgifter om bostadslägenheter och byggnader. Folkbokföring på lägenhet ombesörjs av Skatteverket. Det är först vid en koppling mellan dessa två register som statistik för i lagen angivna ändamål kan tas fram och statistik om personers boende studeras. Kopplingen mellan de båda registren ska ske enbart hos Statistiska centralbyrån och kommer att omfattas av en omfattande statistik- och sekretesslagstiftning. Sekretessen är absolut i det här fallet. I princip lämnar SCB ut uppgifter endast för statistik och forskning och då uppgifter som är avidentifierade och begränsade till det ändamål för vilket uppgifterna begärs.

Finansutskottet instämmer i regeringens och bostadsutskottets bedömning att befintliga författningar ger ett fullgott skydd för den personliga integriteten.

Vad gäller Vänsterpartiets reservation angående kontroll av den svarta handeln med hyresrätter ställer sig finansutskottet bakom bostadsutskottets uppfattning att det visserligen är viktigt att bekämpa svarthandeln med hyreslägenheter men att lägenhetsregistret inte bör användas i detta syfte.

Jag ber att få yrka bifall till finansutskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 98 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Påpekandet om att Sonia Karlsson och socialdemokratin hade övertagit Bert Karlssons och Ny demokratis fallna mantel var tydligen en öm tå. Faktum är att ni samarbetade i flera frågor just på bostadspolitikens område. Jag minns när ni tillsammans med Vänstern och Ny demokrati drev fram ett tillkännagivande i riksdagen om att den borgerliga regeringen borde inrätta ett bostadsdepartement och en bostadsminister. Det var ett tillkännagivande som ni fick igenom men som inte har verkställts under de tolv år som har gått sedan dess.

Det finns väl ingen anledning att skämmas för Bert Karlsson. Han är till och med rådgivare och sparringpartner till socialdemokratiska riksdagsledamöter, har vi läst i pressen.

Den omständigheten att 60 % av svenska folket är folkbokförda i villa är inte ett argument för att införa en integritetskränkande registrering av hur människor bor i flerbostadshus. Det är en konstig slutsats. Det är ju ingen som tittar in i Sonia Karlssons villa för att se vem som bor i vilket rum.

Låt gärna ändamålet helga medlen, men förneka inte att det finns viktiga integritetsaspekter i ärendet. Vi vill inte ha ett sådant storebrorssamhälle där man så noga registrerar medborgarnas enskilda boendeförhållanden att man inför folkräkningar inte behöver tillfråga medborgarna därför att all detaljinformation redan finns i register. Vi vill inte ha ett sådant överhetsamhälle. Det är skälet till att vi yrkar avslag. Vi begär inte en utredning, utan vi yrkar avslag på ett förslag som Sonia Karlsson är förtjust i men som vi tycker kränker den enskildes integritet.

Anf. 99 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! För det första vill ni ha ytterligare utredningar. För det andra vill jag lägga till vad som står i Moderaternas motion. Där framgår att i Sverige har folkräkningar genomförts alltsedan mitten av 1700-talet. Sedan 1930 har folkräkningar genomförts i princip vart femte år.

Vi kanske kan ta bort det där om att Bert Karlsson eventuellt kom på detta om register och folkräkning.

Det är klart att det är anmärkningsvärt att 60 % av Sveriges befolkning bor i egna fastigheter, är folkbokförda på fastigheter, i princip folkbokförda på en lägenhet. Det är ingen debatt, och det är ingen som tycker att det är anmärkningsvärt. De tycker inte att de granskas in på bara kroppen.

Vad är då skillnaden? Jag bor i ett litet hus, och jag känner inte alls av att detta skulle vara ett problem. Men för Mikael Odenberg som bor i lägenhet är det här integritetskränkande, det vill säga att det finns ett lägenhetsregister som talar om att en lägenhet i ett visst hus har en belägenhetsadress, att det framgår på vilken våning lägenheten finns och att det framgår om det är två rum och kök eller tre rum och kök. Vad är det som är integritetskränkande? Det finns inga personuppgifter.

Anf. 100 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Om det inte hade funnits några integritetsaspekter i ärendet hade nog Sonia Karlsson och hennes socialdemokratiska riksdagskolleger röstat för Bert Karlssons propäer om att införa lägenhetsregistret. Men den gången gjorde ni inte det. Ni insåg att det fanns integritetsaspekter.

Det är ingen, allra minst jag, som ifrågasätter det legitima i att samla in statistiska uppgifter till grund för samhällsplaneringen. Det är viktigt att det finns goda kunskaper om hur verkligheten utanför ser ut, men vi tycker att grunden ska vara att man går till medborgarna och efterfrågar de uppgifter som behövs. Man ska inte så i detalj registrera de enskilda medborgarna, registrera deras enskilda förhållanden, att man inte behöver fråga dem därför att allt redan finns i myndigheternas register. Det är ett samhälle som Sonia Karlsson må tycka är tilltalande, men vi tycker inte att det är tilltalande. Det är därför vi yrkar på inte ytterligare utredningar om ett sådant register utan avslag på regeringens proposition.

Vi tycker att man gärna kan ägna sin utredningskapacitet inte åt sådana register som kränker integriteten men åt hur man med utnyttjande av modern teknik kan genomföra folk- och bostadsräkningar på ett sätt som gör att de *inte* kostar 400 miljoner kronor. Det tycker inte heller jag är försvarbart. Jag pekade redan i mitt inledningsanförande på att man med utnyttjande av ny teknik faktiskt kan förändra verkligheten. Den ser inte riktigt likadan ut som på 1700-talet. Jag illustrerade det med ett exempel på hur skatteförvaltningen har underlättat medborgarnas uppgiftslämnande. Mycket av uppgifterna finns i register, men de efterfrågas fortfarande. Vi får själva lämna in kompletterande uppgifter, och vi får själva skriva under.

Vi har ännu inte riktigt kommit dithän som Hasse och Tage i sketchen, där man bara skulle bekräfta vilka inkomster man hade och sedan skicka in pengarna till staten.

Anf. 101 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det som saknas för att vi ska kunna göra en liknande folk- och bostadsräkning och ha en registerbaserad bostadsstatistik är just andelen hushåll och bostäder. För 60 % av Sveriges befolkning vet vi vilka som är folkbokförda i egna fastigheter. Det är 40 % som bor i lägenhet som inte finns i register. De beslut som vi tar här i Sveriges riksdag ska underlätta kommunernas bostadsplanering. Det gäller alltså inte minst bostadsplaneringen, och vi tittar mycket på de delar där vi ska lägga förslag, exempelvis fördelningspolitiken. Andelen ensamstående med barn vet vi inte i dag. Det gäller dessa viktiga saker.

Det finns rekommendationer från FN och EU. Danmark och Finland har redan genomfört det här, och Norge ska också ha en registerbaserad bostadsstatistik.

Det håller inte, Mikael Odenberg. Du har inte följt vad som har hänt i utredningarna. Det har förändrats och förbättrats. Vi har haft utredningar och fått fram förslag. Nu har vi kommit till den här delen.

Vill man ha en statistik? Folkpartiet vill exempelvis ha ett bostadsregister. Det här gäller ett lägenhetsregister för de 40 % som ännu inte finns i register. Sedan har vi en bra statistik som vi kan följa upp, så att vi kan fatta viktiga och riktiga beslut med ett bra underlag.

Anf. 102 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Även om jag inte befann mig i denna kammare i denna egenskap i slutet av förra seklet kan jag konstatera att det givetvis har skett förändringar, och de har skett i rätt riktning. Men det förändrar inte den principiella kritik som både jag och Mikael Odenberg här har framfört.

Vi vet att samtliga folk- och bostadsräkningar som har genomförts på senare tid i det här landet, och förslag till dem, av olika personer och opinionsbildare har uppfattats som mer eller mindre integritetskränkande. Jag kan bara än en gång citera vad Fastighetsägarförbundet säger: "Vi anser att lägenhetsregistret innebär ett intrång i våra hyresgästers integritet och det kommer med stor sannolikhet att användas för kontroll och insyn från olika myndigheters sida." Denna oro finns.

Det är inte registret i sig som är det stora problemet, utan det uppstår när du använder registret för att ha det som bas för folkbokföring på lägenhet för hela befolkningen. Detta skapar möjligheter att gå vidare med olika former av integritetskränkande undersökningar från myndigheternas sida om man så skulle önska.

Sonia Karlsson och jag höll uppenbarligen med varandra i mycket av det som sades här. Men just på denna punkt, ett register av den här typen och en folkbokföring på lägenhet, ser man inte från majoritetens sida något som helst problem med ur integritetssynpunkt när det gäller möjligheten att samköra register.

Vi har sett i en reservation hur åtminstone ett parti genast har kunnat se att det öppnas nya möjligheter att använda den nu föreslagna lagen till någonting som den från början inte var avsedd för. Vi har sett andra exempel på hur användningen av lagar kan förändras över tiden på ett sätt som från början inte var avsett.

Anf. 103 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Folkbokföring för hela befolkningen, säger Gunnar Nordmark. 60 % av befolkningen finns redan folkbokförd på egna fastigheter, egnahem, och nu pratar vi om resten, de 40 % som bor i lägenhet.

Den här lagen om lägenhetsregister har registerändamål. Det står att det är folkbokföring, framställning av statistik, forskning och planering, uppföljning och utvärdering av bostadsbestånd och byggande. Inget annat är tillåtet. Det kan inte utnyttjas på något annat sätt om någon myndighet skulle få för sig det. Det är bara vad som står i den här lagen som gäller. Skulle någon vilja göra något annat måste man lägga fram ett nytt förslag, och det måste tas ett nytt beslut i Sveriges riksdag.

Siv Holma har här framfört att de för sin del tycker att det finns skäl för detta – även regeringen har sagt det – och att det vore bra att se var det finns hissar i husen, bland annat för tillgängligheten. Men det passar inte i lägenhetsregistret, och därför avstyrks det förslaget.

Anf. 104 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Det finns en risk i framtiden att alla i denna kammare inte kommer att vara så omdömesgilla och värna om integritet så mycket som Sonia Karlsson och jag gör. Det finns sådana risker, att man kan få andra idéer om att använda den här typen av register. Då har vi, om det här nu genomförs, i all välvilja och med goda ambitioner skapat möjligheter att göra sådant som går längre i integritetskränkning än vad som är avsett med det här registret.

Det är ändå en risk som man måste vara medveten om när man fattar beslut om den här typen av mycket omfattande registrering av enskilda medborgare att den i framtiden kan användas på ett annat sätt än det var avsett, av lagstiftare som har helt andra ambitioner och helt andra idéer än vad vi har. Jag tycker att det är lite bekymmersamt att man inte ens ser den risken.

Anf. 105 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Men snälla Gunnar Nordmark! Du pratar om att andra lagstiftare någon annan gång kan ta andra beslut. Så är det väl alltid i så fall. Vi har ju demokrati, och du pratar precis som om det skulle komma några som är odemokratiska. Det är alltid så när det blir en ny riksdag och en ny regering att man lägger nya förslag, men det måste alltid fattas beslut i denna kammare med majoritet. Man kan inte ändra något om det inte har fattats beslut.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att ni nu säger helt nej till det här. Vi pratade tidigare om 1988 och 1989, och då avslog ni förslag och sade att ni ville ha folk- och bostadsräkning bara vart tionde år. 1995 och 1996 sade ni likadant. Nu säger ni inte det. Och det stämmer ju, för nu har det gått 16 år. Ni har till och med lämnat det. Tidigare har ni kunnat tänka er folk- och bostadsräkning vart tionde år.

Jag hade önskat att ni hade läst på mer. Säkert har ni gjort det, men ni vill ändå inte kännas vid att det här inte innebär de saker ni säger. Jag blir lite upprörd av det som Gunnar Nordmark försöker lägga in i förslaget.

Det är ett lägenhetsregister, inga personuppgifter. Om det ska bli folkbokföring är det Skatteverket som handhar det. Om det ska användas i vissa delar till forskning och statistik är det Statistiska centralbyrån som

har det helt i sin hand, och där är det absolut sekretess. Det finns ingen risk för individer att det skulle komma ut. Det är anmärkningsvärt att ni inte vill låtsas om vad det verkligen handlar om.

Prot. 2005/06:124
16 maj

*En ny lag om
lägenhetsregister*

Anf. 106 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Jag tror att svenskarna redan nu är det mest registrerade folket i världen, och ändå öppnar regeringen för ännu mer registrering. Med det föreslagna lägenhetsregistret kommer myndigheter att veta exakt i vilken lägenhet en viss person bor. Det blir nämligen följderna när lägenhetsregistret kopplas ihop, samkörs, med folkbokföringen. Det är inget långsökt resonemang. Det framhålls redan på tredje raden i sammanfattningen.

Detta öppnar för en allvarlig inskränkning av människors personliga integritet, och till vilken nytta? Behovet av statistik, som anförs som argument för att inrätta ett rikstäckande lägenhetsregister, är definitivt inte tillräckligt. Det svarar inte upp mot den inskränkning i den personliga integriteten som förslaget innebär. Bara genom att läsa vad remissinstanserna säger blir man ju mörkrädd. Riksförsäkringsverket anser exempelvis att det borde finnas en möjlighet att sambehandla uppgifterna med register i socialförsäkringsområdet. Tala om inskränkning i den personliga integriteten!

Fru talman! Vi har i kammaren redan sett att när registret väl finns är risken för ändamålsglidning uppenbar. Vi har nämligen fått förslag om att utvidga användningsområdet. Om man sätter in förslaget i ett bredare sammanhang, där Socialdemokraterna steg för steg leder oss mot ett storebrorssamhälle där den personliga sfären alltmer inskränks, blir lägenhetsregistret bara ett litet steg på vägen mot just ett storebrorssamhälle.

Som centerpartist värderar jag den personliga integriteten högre och anser att det enda rätta är att avstyrka propositionen. Jag vill därför yrka bifall till reservation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 maj.)

13 § Riksrevisionens årsredovisning för 2005

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2005/06:FiU25
Riksrevisionens årsredovisning för 2005 (redog. 2005/06:RRS10).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 maj.)

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelse

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2005/06:AU8 Tidsbegränsade anställningar och förstärkt skydd för föräldralediga

Konstitutionsutskottets betänkande

2005/06:KU26 Kommunal demokrati och kompetens

Lagutskottets betänkanden

2005/06:LU32 Ändringar i patentlagen

2005/06:LU35 Ny skuldsaneringslag

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2005/06:MJU24 Finansieringen av kärnavfallens slutförvaring

Finansutskottets betänkande

2005/06:FiU28 Inlösen av minoritetsaktier i försäkringsbolag

15 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 15 maj

2005/06:405 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Unga människors etablering på arbetsmarknaden

den 16 maj

2005/06:406 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister
Leni Björklund

Färre kvinnor inom försvaret

2005/06:407 av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Sveriges och EU:s agerande för minskat kärnvapenhot och ökad nedrustning

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 maj.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 maj

2005/06:1621 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Vaccinering mot pneumokocker

2005/06:1622 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Ylva Johansson

Väntetider för adhd-utredning

2005/06:1623 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Vaccination mot pneumokockbakterien

2005/06:1624 av *Gunnar Andrén* (fp) till finansminister Pär Nuder
Inkomster av försåld egendom

2005/06:1625 av *Gunnar Andrén* (fp) till finansminister Pär Nuder
Inkomster från flygskatten

2005/06:1626 av *Carina Moberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Cyklisters efterlevnad av lagar

2005/06:1627 av *Karin Granbom* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Larvbågar i domstolar

2005/06:1628 av *Karin Granbom* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Häktesförhandlingar via videolänk

2005/06:1629 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan

Utvärdering av åldersblandad undervisning

2005/06:1630 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan

Hobbykurser och taktikval på gymnasiet

2005/06:1631 av *Eva Flyborg* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Älvförbindelsen i Göteborg

2005/06:1632 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing

En levande skärgård

2005/06:1633 av *Marie Wahlgren* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan

Barn i skolköken

2005/06:1634 av *Carl B Hamilton* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson

Skydd mot nationalisering av svenska investeringar i Latinamerika

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 maj.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 15 maj

2005/06:1521 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Jan Eliasson
Insatser för oberoende medier i Mellanöstern

2005/06:1533 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till statsrådet Carin Jämtin
Demokratibistånd till arabvärlden

den 16 maj

2005/06:1555 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Ny älvförbindelse i Göteborg

2005/06:1556 av *Per Landgren* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Ny älvförbindelse i Göteborg

2005/06:1577 av *Nils-Göran Holmqvist* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Musikkårernas framtid

2005/06:1587 av *Erik Ullenhag* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm
Biljetter till fotbolls-VM

2005/06:1594 av *Britta Rådström* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Alkolås på utländska transportfordon

2005/06:1595 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Bohusbanan

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 maj.

18 § Kammaren åtskildes kl. 20.50.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 16.00 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
5 § Förnyad bordläggning.....	1
6 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 11 maj.....	2
AU11 Nya mål i jämställdhetspolitiken	2
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 maj	4
UbU18 Skydd för störningskänslig forskning	4
TU14 Åtgärder mot svarttaxi m.m.	4
UU20 En svensk Asienpolitik	4
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 maj	5
JuU25 Bötesbelopp.....	5
JuU41 En effektivare ordningsbotshantering	5
9 § Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B.....	5
Försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU10.....	5
Anf. 1 ALLAN WIDMAN (fp)	5
Anf. 2 PETER JONSSON (s).....	7
Anf. 3 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	9
Anf. 4 PETER JONSSON (s) replik.....	9
Anf. 5 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	10
Anf. 6 PETER JONSSON (s) replik.....	10
Anf. 7 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	11
Anf. 8 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	12
Anf. 9 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	13
Anf. 10 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	13
Anf. 11 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	14
(Beslut skulle fattas den 17 maj.)	14
10 § Reformerad styrning och förvaltning för försvaret.....	14
Försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU11.....	14
Anf. 12 ESKIL ERLANDSSON (c).....	14
Anf. 13 KARIN ENSTRÖM (m)	16
Anf. 14 ALLAN WIDMAN (fp).....	17
Anf. 15 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	18
Anf. 16 BERIT JÓHANNESSON (v)	20
Anf. 17 ÅSA LINDESTAM (s).....	22
Anf. 18 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	24
Anf. 19 ALLAN WIDMAN (fp) replik	25
Anf. 20 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	25
Anf. 21 ALLAN WIDMAN (fp) replik	26
Anf. 22 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	26
Anf. 23 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	26
Anf. 24 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	27

Anf. 25	ESKIL ERLANDSSON (c) replik	27
Anf. 26	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	28
Anf. 27	ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	28
Anf. 28	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	29
Anf. 29	ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	29
Anf. 30	LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	29
Anf. 31	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	30
Anf. 32	ESKIL ERLANDSSON (c) replik	32
Anf. 33	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	32
Anf. 34	ESKIL ERLANDSSON (c) replik	33
Anf. 35	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	33
Anf. 36	KARIN ENSTRÖM (m) replik	33
Anf. 37	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	33
Anf. 38	KARIN ENSTRÖM (m) replik	34
Anf. 39	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	34
Anf. 40	ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	34
Anf. 41	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	35
Anf. 42	ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	35
Anf. 43	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	36
Anf. 44	ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	36
Anf. 45	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	37
Anf. 46	ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	37
Anf. 47	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik.....	37
	(Beslut skulle fattas den 17 maj.)	38
	Ajournering.....	38
	Återupptagna förhandlingar	38
	11 § Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning och Vissa socialförsäkringsfrågor.....	38
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU15	38
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU16	38
Anf. 48	TOBIAS BILLSTRÖM (m).....	38
Anf. 49	LINNÉA DARELL (fp).....	40
Anf. 50	KENNETH LANTZ (kd)	42
Anf. 51	ULLA HOFFMANN (v).....	44
Anf. 52	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	46
Anf. 53	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	47
Anf. 54	LINNÉA DARELL (fp) replik.....	47
Anf. 55	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	47
Anf. 56	KENNETH LANTZ (kd) replik.....	48
Anf. 57	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	48
Anf. 58	KENNETH LANTZ (kd) replik.....	49
Anf. 59	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	49
Anf. 60	BIRGITTA CARLSSON (c).....	49
Anf. 61	MONA JÖNSSON (mp)	51
Anf. 62	TOMAS ENEROTH (s).....	53
Anf. 63	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	58
Anf. 64	TOMAS ENEROTH (s) replik.....	58

Anf. 65	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	59
Anf. 66	TOMAS ENEROTH (s) replik	60
Anf. 67	KENNETH LANTZ (kd) replik	60
Anf. 68	TOMAS ENEROTH (s) replik	61
Anf. 69	KENNETH LANTZ (kd) replik	61
Anf. 70	TOMAS ENEROTH (s) replik	62
Anf. 71	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	62
Anf. 72	TOMAS ENEROTH (s) replik	63
Anf. 73	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	63
Anf. 74	TOMAS ENEROTH (s) replik	64
Anf. 75	LINNÉA DARELL (fp) replik	64
Anf. 76	TOMAS ENEROTH (s) replik	65
Anf. 77	LINNÉA DARELL (fp) replik	65
Anf. 78	TOMAS ENEROTH (s) replik	66
Anf. 79	ULLA HOFFMANN (v) replik	67
Anf. 80	TOMAS ENEROTH (s) replik	67
Anf. 81	ULLA HOFFMANN (v) replik	68
Anf. 82	TOMAS ENEROTH (s) replik	68
Anf. 83	SOLVEIG HELLQUIST (fp)	68
Anf. 84	ULLA HOFFMANN (v) replik	70
Anf. 85	SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	70
Anf. 86	ULLA HOFFMANN (v) replik	71
Anf. 87	SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	71
Anf. 88	MIKAEL ODENBERG (m)	71
	(Beslut skulle fattas den 17 maj.)	72
12 §	En ny lag om lägenhetsregister	72
	Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU8	72
Anf. 89	AGNETA RINGMAN (s)	72
Anf. 90	MIKAEL ODENBERG (m)	73
Anf. 91	GUNNAR NORDMARK (fp)	74
Anf. 92	SIV HOLMA (v)	75
Anf. 93	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	77
Anf. 94	SIV HOLMA (v) replik	77
Anf. 95	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	77
Anf. 96	SIV HOLMA (v) replik	77
Anf. 97	SONIA KARLSSON (s)	78
Anf. 98	MIKAEL ODENBERG (m) replik	80
Anf. 99	SONIA KARLSSON (s) replik	81
Anf. 100	MIKAEL ODENBERG (m) replik	81
Anf. 101	SONIA KARLSSON (s) replik	82
Anf. 102	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	82
Anf. 103	SONIA KARLSSON (s) replik	83
Anf. 104	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	83
Anf. 105	SONIA KARLSSON (s) replik	83
Anf. 106	ROGER TIEFENSEE (c)	84
	(Beslut skulle fattas den 17 maj.)	84
13 §	Riksrevisionens årsredovisning för 2005	84
	Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU25	84

Prot. 2005/06:124
16 maj

(Beslut skulle fattas den 17 maj.).....	84
14 § Bordläggning.....	85
15 § Anmälan om interpellationer	85
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	86
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	87
18 § Kammaren åtskildes kl. 20.50.	87

